

T.C

SELÇUK ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI

MÜZİK EĞİTİMİ BİLİM DALI

**SES EĞİTİMİ ÇALIŞMALARININ İNGİLİZCE KONUŞMA
SORUNLARININ GİDERİLMESİNDEKİ ETKİSİ**

Gül Fahriye EVREN

DOKTORA TEZİ

Danışman

Doç. Dr. Nalân YİĞİT

Konya-2011

T.C

SELÇUK ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI

MÜZİK EĞİTİMİ BİLİM DALI

**SES EĞİTİMİ ÇALIŞMALARININ İNGİLİZCE KONUŞMA
SORUNLARININ GİDERİLMESİNDEKİ ETKİSİ**

Gül Fahriye EVREN

DOKTORA TEZİ

Danışman

Doç. Dr. Nalân YİĞİT

Konya-2011

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

BİLİMSEL ETİK SAYFASI

Öğrencinin

Adı Soyadı	Gül Fahriye EVREN
Numarası	065117011002
Ana Bilim / Bilim Dalı	Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı/Müzik Eğitimi Bilim Dalı
Programı	Doktora
Tezin Adı	Ses Eğitimi Çalışmalarının İngilizce Konuşma Sorunlarının Giderilmesindeki Etkisi

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Gül Fahriye EVREN

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

DOKTORA TEZİ KABUL FORMU

Öğrencinin	Adı Soyadı	Gül Fahriye EVREN
	Numarası	065117011002
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı/Müzik Eğitimi Bilim Dalı
	Programı	Doktora
	Tez Danışmanı	Doç. Dr. Nalân YİĞİT
	Tezin Adı	Ses Eğitimi Çalışmalarının İngilizce Konuşma Sorunlarının Giderilmesindeki Etkisi

Yukarıda adı geçen öğrenci tarafından hazırlanan “Ses Eğitimi Çalışmalarının İngilizce Konuşma Sorunlarının Giderilmesindeki Etkisi” başlıklı bu çalışma 25/02/2011 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunarak, jürimiz tarafından doktora tezi olarak kabul edilmiştir.

Ünvanı, Adı Soyadı	Danışman ve Üyeler	İmza
Doç. Dr. Nalân YİĞİT	Danışman	
Prof. Dr. Ali Murat SÜN BÜL	Üye	
Yrd. Doç. Dr. Sema SEVİNÇ	Üye	
Yrd. Doç. Dr. Nurtuğ BARIŞERİ AHMETHAN	Üye	
Yrd. Doç. Dr. Ebru TEMİZ	Üye	

TEŞEKKÜR

Bu araştırmanın her aşamasında değerli görüş ve düşünceleriyle yol gösteren, Lisans ve Lisansüstü öğrenimimden bu yana her zaman yanımda olup, desteğini esirgemeyen tez danışmanım Doç. Dr. Nalân YİĞİT'e, tez izleme komitesinde yer alan hocalarım Prof. Dr. Ali Murat SÜN BÜL ve Yrd. Doç. Dr. Sema SEVİNÇ'e, çalışma süresince Erciyes Üniversitesi Fen- Edebiyat Fakültesi Dekan Yardımcılığı, İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğretim Üyeliği yapan, çalışmayla ilgili her türlü görüş ve yardımlarını gördüğüm Yrd. Doç. Dr. Doğan BULUT'a, yine aynı bölümde görev yapan Öğretim Görevlisi Seniye VURAL ve Öğretim Görevlisi Maria Lisa İSKENDEROĞLU'na, süreç içerisindeki özverili, gönüllü, hevesli davranışları ve katılımlarıyla çalışmaya emek vermiş Erciyes Üniversitesi Fen- Edebiyat Fakültesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde okuyan, çalışma grubunu oluşturan öğrencilere, Erciyes Üniversitesi Gevher Nesibe Hastaneleri Tıp Fakültesi KBB Anabilim Dalı Başkanı Prof. Dr. Ercihan GÜNEY'E, süreç içerisinde yine aynı bölümde Araştırma Görevlisi olarak çalışmış olan değerli arkadaşım Araştırma Görevlisi Murat DOĞAN'a ve tüm KBB Anabilim Dalı çalışanlarına, çalışmayla ilgili yardımlarını ve bilgisini esirgemeyen sevgili arkadaşım Odyolog Işıl SATI'ya, Erciyes Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Müzik Bölümü Öğretim Görevlisi değerli arkadaşım Zülfikar ÖZFINDIK'a, Erciyes Üniversitesi Biyoistatistik Anabilim Dalı Araştırma Görevlisi Gökmen ZARARSIZ'a, Erciyes Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Ortodonti Anabilim Dalı Öğretim Üyesi Yrd. Doç. Dr. Gökmen KURT'a teşekkürü bir borç bilirim.

Özverileri, emekleri, destekleri, doğru ve iyiye olan yönlendirmeleri, inançları sayesinde hep bir adım ileriye daha net görebilmemi sağlayan, her anımda yanımda hissettiğim müzik eğitimcisi annem Gülay EVREN, babam Hikmet EVREN ve kardeşim Gökçe EVREN'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Gül Fahriye EVREN

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	Gül Fahriye Evren
	Numarası	065117011002
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı/ Müzik Eğitimi Bilim Dalı
	Programı	Doktora
	Tez Danışmanı	Doç. Dr. Nalân YİĞİT
Tezin Adı	Ses Eğitimi Çalışmalarının İngilizce Konuşma Sorunlarının Giderilmesindeki Etkisi	

ÖZET

Bu araştırmada ses eğitimi çalışmalarının İngilizce konuşma sorunlarının giderilmesindeki etkisi incelenmiştir. Çalışma grubunu, 2008-2009 öğretim yılı birinci döneminde, Erciyes Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü 2.Öğretim 1.sınıf öğrencilerinden, 14'ü deney ve 14'ü kontrol grubu olarak belirlenmiş 28 öğrenci oluşturmaktadır.

Çalışma, Kontrol Gruplu ön test-son test deneysel desen modeline göre yapılmıştır. Deneysel süreç öncesinde çalışma grubunun alanında uzman kişiler tarafından, vokal ve işitsel muayeneleri tamamlanmış, öğrencilere Kişi Bilgi Formu uygulanmıştır. Araştırmada veri araçları olarak Konuşma (Sesletim) Sorunları Değerlendirme ve Ses Bozukluğu Skoru (Voice Handicap Index) Anket Formları uygulanmış, maksimum fonasyon süreleri kronometre ile ölçülmüş, sesin akustik özelliklerinin değerlendirilmesi için MDVP Advanced ve CSL Main programları kullanılmıştır. Deneysel süreç sonunda uygulanan ses eğitimi derslerine ilişkin öğrenci görüşleri alınmıştır.

Elde edilen verilerin analizi SPSS 15.0 programı ile Shapiro-Wilk, bağımsız iki örneklem t testi ve bağımlı iki örneklem t testi kullanılarak yapılmıştır.

Çalışma sonunda ses eğitimi çalışmalarının İngilizce konuşma sorunlarının giderilmesindeki etkisinin anlamlı olduğu, ses eğitiminin öğrencilerin sesli (vowel) ve sessiz

(consonant) harflerindeki sesletim sorunlarının giderilmesinde kullanılabileceği, İngiliz Dilinde konuşma eğitimi gören öğrencilerin akustik ses özellikleri ve maksimum fonasyon süresi üzerinde olumlu katkıları sağladığı sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ses Eğitimi, İngilizce Konuşma Sorunları

T. C.
SELÇUK UNIVERSITY
Educational Science Institute

Student's	Name, Surname	Gül Fahriye Evren
	Number	065117011002
	Department/ Field	Fine Arts Education/ Music Education
	Programme	Doctorate
	Thesis Advisor	Associate Professor Nalân YİĞİT
	Thesis Title	The Effect of Vocal Training Studies on Resolving English Speaking Problems

SUMMARY

In this study, the effect of vocal training studies on resolving English speaking problems was investigated. In the study, participants included 28 freshman evening education students, 14 of whom were designated as experimental and 14 as control group, studying at the Department of English Language and Literature at Faculty of Arts and Sciences of Erciyes University during the fall term of 2008- 2009 academic year.

The study is based on pre-test and post-test with the control group experimental design. In prior to the experimental process the participants of the experimental group went through vocal and audial examinations by specialist in the field and filled out personal information forms. In this study, Speaking (Phonetic) Problem Evaluation Forms and Voice Handicap Index questionnaire were used as data collection instruments, maximum phonation time was measured via a chronometre and MDVP Advanced and CSL Main Programmes were used to evaluate the acoustic features of the voice. At the end of the experimental process, students' perceptions were gathered with regard to the voice training sessions.

Data was analysed by using Shapiro-Wilk, The Independent Two-Sample T-Test, Paired T-Test through SPSS 15.0 program.

It was revealed at the end of the study that the effect of voice training studies were significant in terms of solving the problems related to speaking English, voice training could be used to solve the student's phonetic problems with vowel and consonant sounds and it

positively contributed to do acoustic voice features and maximum phonation time for students' studying english language speaking.

Key Words: Voice Training, English Speaking Problems.

İÇİNDEKİLER

Bilimsel Etik Sayfası	i
Tez Kabul Formu.....	ii
Teşekkür.....	iii
Özet.....	iv
Summary	vi
İçindekiler	viii
Kısaltmalar	xi
Tablolar Listesi.....	xiii
Şekiller Listesi.....	xiv

BİRİNCİ BÖLÜM

1. Giriş	1
1.1. Problem Durumu	3
1.1.1. Denenceler.....	4
1.1.2. Alt problemler	4
1.2. Araştırmanın Amacı.....	5
1.3. Araştırmanın Önemi	5
1.4. Sınırlılıklar	5
1.5. Tanımlar	5

İKİNCİ BÖLÜM

2. Kuramsal Temeller, İlgili Yayın ve Araştırmalar	7
2.1. Ses.....	7
2.1.1. Ses fiziolojisi	8
2.1.1.1.Respiratör Sistem (Solunum Sistemi)	9
2.1.1.2. Vibratör Sistem (Larenks)	12
2.1.1.3. Rezonatör Sistem	14
2.1.2. Sesin Objektif Değerlendirilmesi	17
2.1.2.1. Vokal performansın değerlendirilmesi.....	17
2.1.2.2. Sesin Akustik Özellikleri (Ses Analizinde Kullanılan Parametreler)	17
2.1.3. Sesin Subjektif Değerlendirilmesi	20
2.2. Konuşma	20
2.3. Ses Eğitimi	21
2.4. Dil	25
2.5. Dilbilimi	26
2.6. Ses Bilimi (Fonoloji)	27
2.7. Diksiyon (Söyleyiş) ve Ses Bilgisi (Fonetik)	27
2.8. Yabancı Dil Eğitimi ve İngiliz Dili	29
2.8.1.Ünlü Sesler (vowels)	30
2.8.2.Ünsüz Sesler (Consonants).....	33
2.9. İlgili Yayın ve Araştırmalar	36

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. Yöntem.....	40
3.1. Araştırmanın Modeli.....	40
3.2. Çalışma Grubu	40
3.3. Araştırmanın Deseni	41

3.4. Veri Toplama Yöntemleri	44
3.4.1. Konuşma Sorunlarını Belirlemek ve Sesin Formant Frekanslarının Analizi Amacıyla Kullanılan Pasajlar	44
3.4.2. İngilizce Sesli ve Sessiz Harflerin Telaffuzlarının Değerlendirilmesi	44
3.4.2.1. Konuşma (Sesletim) Sorunları Değerlendirme Formu	44
3.4.3. Sesin Akustik Analizleri ve MPT	44
3.4.3.1. CSL Main Ve MDVP Advanced Programları.....	44
3.4.3.2. Maksimum Fonasyon Süresi (Maksimum Phonation Time).....	45
3.4.4. Video ve Ses Kayıtları	45
3.4.5. Videolarenkostroboskopi (VLS).....	45
3.4.6. Deney ve Kontrol Gruplarına Uygulanan Kişi Bilgi, Voice Handicap Index (VHI) Anket Formları, Uygulanan Ses Eğitimi Derslerine İlişkin Öğrenci Görüşleri Bilgi Alma Formu.....	46
3.4.6.1. Kişi Bilgi Formu	46
3.4.6.2. Voice Handicap Index (VHI) Anket Formu	46
3.4.6.3. Uygulanan Ses Eğitimi Derslerine İlişkin Öğrenci Görüşleri Alma Formu	47
3.5. Deneysel Süreç	47
3.5.1. Derslerin İşlenişi.....	48
3.6. Gözlemcilerarası Uyum Analizi	50
3.7. Verilerin İşlenmesi ve Çözümlemesi	51

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. Bulgular.....	52
4.1. Deney-Kontrol Gruplarının Konuşma (Sesletim) Sorunları Değerlendirme Formundan Elde Edilen Bulgular	54
4.1.1. Konuşma (Sesletim) Sorunları Değerlendirme Formundaki Sessiz Harflerin Ortalama ve Standart Sapma Değerlerinden Elde Edilen Bulgular.....	54
4.1.1.1. Deney Grubuna Ait Sessiz Harflerin Ortalama ve Standart Sapma Değerlerinden Elde Edilen Bulgular	56
4.1.1.2. Kontrol Grubuna Ait Sessiz Harflerin Ortalama ve Standart Sapma Değerlerinden Elde Edilen Bulgular	58
4.1.2. Konuşma (Sesletim) Sorunları Değerlendirme Formundaki Sesli Harflerin Ortalama ve Standart Sapma Değerlerinden Elde Edilen Bulgular	61
4.1.2.1. Deney Grubuna Ait Sesli Harflerin Ortalama ve Standart Sapma Değerlerinden Elde Edilen Bulgular	63
4.1.2.2. Kontrol Grubuna Ait Sesli Harflerin Ortalama ve Standart Sapma Değerlerinden Elde Edilen Bulgular	65
4.2. Deney-Kontrol Gruplarının Akustik Analizleri ve MPT Sonuçlarından Elde Edilen Bulgular	68
4.2.1. Kontrol Grubunun Ön Test- Son Test Karşılaştırılmasından Elde Edilen Bulgular	68
4.2.2. Deney Grubunun Ön Test- Son Test Karşılaştırılmasından Elde Edilen Bulgular	69
4.2.3. Deney ve Kontrol Grubu Erkek Bireylere Ait Değerlerin Ön Test- Son Test Karşılaştırılmasından Elde Edilen Bulgular.....	70
4.2.4. Deney ve Kontrol Grubu Bayan Bireylere Ait Değerlerin Ön Test- Son Test Karşılaştırılmasından Elde Edilen Bulgular.....	71
4.2.5. Kontrol Grubu Erkek Bireylere Ait Değerlerin Ön Test- Son Test Karşılaştırılmasından Elde Edilen Bulgular	72
4.2.6. Deney Grubu Erkek Bireylere Ait Değerlerin Ön Test- Son Test Karşılaştırılmasından Elde Edilen Bulgular	73

4.2.7. Kontrol Grubu Bayan Bireylere Ait Değerlerin Ön Test- Son Test Karşılaştırılmasından Elde Edilen Bulgular	74
4.2.8. Deney Grubu Bayan Bireylere Ait Değerlerin Ön Test- Son Test Karşılaştırılmasından Elde Edilen Bulgular	75
4.2.9. Gruplararası Ön Test- Son Test Karşılaştırılmasından Elde Edilen Bulgular	76
4.3. Deney Grubuna Uygulanan Ses Eğitimi Derslerine İlişkin Öğrenci Görüşleri Alma Formundan Elde Edilen Bulgular	77
4.4. Deney-Kontrol Gruplarının VHI Anket Formlarından Elde Edilen Bulgular	80
4.4.1. Deney Grubunun VHI Anket Formlarından Elde Edilen Bulgular	81
4.4.2. Kontrol Grubunun VHI Anket Formlarından Elde Edilen Bulgular	82

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. Sonuç, Tartışma ve Öneriler	83
5.1. Sonuç.....	83
5.2. Tartışma	86
5.3. Öneriler	90
Kaynakça	91
Ekler.....	101
Özgeçmiş	149

KISALTMALAR

MPT	: Maximum Phonation Time (Maksimum Fonasyon Süresi)
MDVP	: Multi Dimensional Voice Parametres
CSL	: Computerized Speech Labratory
f0	: Fundamental Frequency (Temel Frekans)
Jitt	: Jitter (Frekans Pertürbasyonu)
Shim	: Shimmer (Amplitüd Pertürbasyonu)
NHR	: Noise-Harmonic Ratio (Gürültü- Harmoni Oranı)
f1, f2, f3, f4	: Türkçe Diyet Pasajına Göre Alınan Formant Frekans Değerleri
f1r, f2r, f3r, f4r	: İngilizce Rainbow Pasajına Göre Alınan Formant Frekans Değerleri
dB	: Desibel
Hz	: Hertz
KBB	: Kulak Burun Boğaz
VLS	: Videolarengostroboskopi
VHI	: Voice Handicap Index (Ses Bozukluğu Skoru)
TAI	: Talkativeness Index (Konuşkanlık İndeksi)
EÜ	: Erciyes Üniversitesi
GÜ	: Gazi Üniversitesi
GEF	: Gazi Eğitim Fakültesi
GSEB	: Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü

GÜEBE	: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
ABD	: Anabilim Dalı
THM	: Türk Halk Müziği
TSM	: Türk Sanat Müziği
D	: Deney Grubuna Verilen Kod
IPA	: International Phonetic Alphabet (Uluslararası Fonetik
Alfabeti)	

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo-1: Amerikan İngilizcesi Konuşanlar (1) ve İngiliz İngilizcesi Konuşanlar (2) İçin Geçerli Olan Sesli Harfler (Vowels) Tablosu	32
Tablo-2: İngilizce Sessiz Harfler (Consonants)	34
Tablo-3: Deney ve Kontrol Gruplarının Dağılımı	41
Tablo-4: Deney-Kontrol Gruplarının Cinsiyet, Yaş, Boy, Kilo Ortalama ve Standart Sapmaları.....	41
Tablo-5: Gözlemcilerarası Uyum Analizi Tablosu	50
Tablo-6: Sessiz Harflerin Ön Test- Son Test $\bar{X} \pm S.S$ Değerleri.....	55
Tablo-7: Sesli Harflerin Ön Test- Son Test $\bar{X} \pm S.S$ Değerleri	62
Tablo-8: Kontrol Grubu Ön Test – Son Test Karşılaştırması	68
Tablo-9: Deney Grubu Ön Test – Son Test Karşılaştırması.....	69
Tablo-10: Erkek Bireylerin Ön Test – Son Test Karşılaştırması	70
Tablo-11: Bayan Bireylerin Ön Test – Son Test Karşılaştırması	71
Tablo-12: Kontrol Grubu Erkek Bireylerin Ön Test – Son Test Karşılaştırması	72
Tablo-13: Deney Grubu Erkek Bireylerin Ön Test – Son Test Karşılaştırması	73
Tablo-14: Kontrol Grubu Bayan Bireylerin Ön Test – Son Test Karşılaştırması.....	74
Tablo-15: Deney Grubu Bayan Bireylerin Ön Test – Son Test Karşılaştırması.....	75
Tablo- 16: Gruplar Arası Test Farklarının Karşılaştırılması	76
Tablo-17: Deney Grubu VHI Anket Formundan Elde Edilen Veriler	81
Tablo-18: Kontrol Grubu VHI Anket Formundan Elde Edilen Veriler	81

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil-1: Respiratör Sistem	9
Şekil-2: İspirasyon (Nefes Alma) ve Ekspirasyon (Nefes Verme)	11
Şekil-3: Respiratör Sistem Ön Görünüm.....	11
Şekil-4: Solunum Sırasında Toraks Duvarının Hareketi	12
Şekil-5: Larenksin İç ve Dış Görünümleri	13
Şekil-6: Sağlıklı Ses Telleri (Vocal Cords) Görüntüleri	13
Şekil-7: Rezonatör Boşluklar	15
Şekil-8: Oral Kavite (Ağız Boşluğu).....	16
Şekil-9: Uluslar arası Fonetik Alfabeti Sesli Harfler Tablosu (IPA Vowel Chart)	33
Şekil-10: Sessiz Harfler Tablosu (Consonant Chart)	35
Şekil-11: Araştırmanın Deseni.....	43

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ

İletişim sürecinin ve insan sesinin temel unsuru olan dil, bu işlevi ile birlikte eğitim alanında da pek çok yenilik ve araştırmaya konu olmuştur.

Dil, sürekli olarak kendini gerçekleştiren ve yeniliklere açık bir olgu olduğundan, varoluşundan itibaren kendi içinde pek çok alt yapıyı içinde barındıran iletişim aracıdır. Sesin aktif olarak kullanıldığı meslekler için önemli bir yere sahip olan konuşma dili; kendi sistemi içerisinde pek çok ses barındıran, bu seslerle varlığını sürdüren, böylelikle insanların sosyal, kültürel, ekonomik yaşamlarını ve insanlar arası iletişim sürecini şekillendiren birincil bir öğedir.

Dil yalnızca yalın bir yazma ve konuşma etkinliğiyle sınırlı kalmamış, insanın hayal gücünü kullanabilmesiyle zenginleşmeye başlamıştır. Zamanla bu gereksinimin sınırları ve talepleri artmış, böylelikle dili kullanmanın boyutları da çoğalmıştır (Gürzap, 2009: 13).

Ses eğitiminin temel ilkeleri, solunum ve gevşeme (rahatlama- bedensel ve zihinsel hazırlama), ses üretme ve yayma, dil- konuşmadır (Çevik, 1999: 64). Bu süreçte hedeflenen temel davranışlar göz önünde bulundurulduğunda, dil-konuşma ögesi ses eğitiminin kapsamında çok önemli bir yere sahiptir.

Ses eğitiminin içinde yer alan konuşma eğitimi ise daha çok mesleğini konuşarak devam ettiren bireylere ve konuşma bozuklukları yaşayan kişilere uygulanmaktadır. Dilin anlaşılabilirliği, kelime ve cümlelerin ritmik-melodik olması amaçlanmaktadır (Töreyn, 2008: 161-162).

“Yüzyıllar boyu insan, kendini evrendeki yaratıklardan ayıran yegâne davranışın hangisi olduğunu araştırmış; insan iletişimini diğer iletişim sistemlerinden daha üstün kılan özelliklerin ne olduğunu tartışmıştır. Bilim adamları bu davranışın konuşma yoluyla dili kullanabilme olduğunu artık şüphesiz bir gerçek olarak kabul etmektedirler” (de Villiers ve de Villiers, 1978: 2, Aktaran: Topbaş, 1999: 2).

“Konuşma tanım olarak, kişinin kendisi ve çevresiyle dengeli ilişkiler kurmasına ve sürdürmesine yarayan, geleneksel sesli sembollerin yer aldığı bir iletişim sistemidir” (Ömür, 2001: 32).

“Tanıdığımız bütün insan dillerinde konuşma eylemi, konuşma organlarının (ciğer, gırtlak, ağız, burun boşluğu, dil, dişler, dudaklar) yardımıyla bir sesleme (Lautung) çıkarılmasından ibarettir”(Porzig, 1990: 102).

Konuşma mekanizmasının çalışma şeklinin aynı olmasına rağmen, insan sesinin kullanımının birbirinden farklı olması, metin aynı da olsa her insanın sözcüklerle kurduğu duygusal ilişkinin farklılığı nedeniyle aynı biçimde seslendirilemeyişi ve her yorumun benzersizliği bu alanın ne kadar geniş çerçevede ele alınması gerektiğinin göstergesidir (Suner, 1997: 63).

“Ağzın gelişimini, ses tellerinin yerine göre kuvvetini vb. en fazla etkileyen ilk konuşma denemeleridir. Sonradan her bir yeni dil öğrenme denemesi yeni biçimlere alışmanın zorluğu ölçüsünde zorlaşacaktır. Edinilmiş konuşma tarzı, yeni öğrenilen ağız ve boğaz kaslarının hareketlerini zorlaştıracığı için yeni bir dil öğrenmeyi de zorlaştırmış olacaktır. Eski dil ve konuşma tarzı otomatik olarak öne çıkma eğilimi gösterecektir” (Feldenkraiss, 2000: 121)

“Konuşmanın evrensel bir insan olgusu yönü ile ilgilenen sesbilimi, yeryüzündeki dillerde kullanılan konuşma seslerini doğal özellikleriyle inceleyen bir bilim dalıdır. İnsanın sesleme düzeneğinin çıkarabildiği ve kulağının algılayabildiği değişik konuşma sesleri temel ilgi alanıdır. Crystal’a göre (1981) ses bilgisi genel anlamıyla dilbilimin bir alt alanı olarak konuşma seslerini dillerde bildirişimdeki işlevleri açısından inceleyen bilim dalıdır” (Aktaran: Topbaş, 1999: 11-12-13).

“Ses ve konuşma eğitimi uzun bir süreci gerektirir. Bu süreç beden, nefes, ses eğitimi ile bu birimleri kapsayan ve bütünlük kazanan konuşma eğitiminden oluşur. Eğitim Dilbilim (Linguistik)’in iki alt bilim dalı ile desteklenir. Bu bilim dalları Ses bilim (Fonetik) ve Görevsel Sesbilim (Fonoloji)’dir” (Suner, 1997: 2).

“Fonetik dildeki seslerin nasıl oluştuğunu, bunların yazıyla saptanmasını, seslerin zaman ve yerlere göre geçirdiği evrimi araştırıp, standart dili ortaya çıkarmağa çalışan bir bilimdir. Bu bilim, bir insanın diğerine fikrini iletmek için, dilden gereken sözcükleri seçip, doğru söylenişine yardımcı olur. Bunun en etkili biçimde yapılması işini de, diksiyon (güzel söz söyleme sanatı) üzerine alır” (Egüz, 1999: 38).

Belgin'e göre (1995) artistik ve heyecansal anlatımı belirleyen ve her dilin fonetik özelliklerine göre şekillenen aksanlar, konuşmacının artikülasyon sistemini kullanabilme yeteneğiyle ilişkilidir. Uygun bir ses üretimi için dilin anlaşılabilirliğinin yanı sıra, iyi bir yayımda gereklidir. Bu nedenle uygun akustik koşulların dışında doğru bir söyleyişi (telaffuz) gerçekleştirmek, ses eğitiminin başlıca görevlerindedir. Konuşma ile şarkı söyleme eylemi arasında benzer özellikler vardır. Müziksel cümleler, sözel veya yazınsal cümlelerin ezgi ile birleşiminden meydana gelmektedir. Ritm, ezgi ve dinamik gibi benzer özellikleri barındıran konuşma ve şarkı sesi için belirli ilke ve kurallar aynıdır (Çevik, 1999: 75-76).

Ülkemizde yabancı dil öğretimi, ilk olarak on dokuzuncu yüzyıl sonlarında orta öğretim düzeyinde başlamıştır. Cumhuriyet dönemine kadar, genellikle yabancı özel okullarda devam eden yabancı dil öğretimi, Cumhuriyet döneminde ise, yabancı dil öğretimi önce ulusal orta öğretim kurumlarında, sonra da yüksek öğretim kurumlarında yerini almıştır (Göktürk, 1982: 1).

“Türkiye’deki yabancı dil öğretimi, dili öğretilen ülkelerin geliştirdiği yöntemlerin ve uygulamaların aşırı etkisi altında bulunmaktadır. Bu alanda yapılan çalışmalarda doğal olarak yabancı görüşlerden yola çıkılmakta ve eldeki yabancı kaynaklardan yararlanılmaktadır” (Demircan, 1982: 56).

Chastain'e göre (1976) pek çok dilbilimci, dil öğretmeni dili konuşma olarak kabul etmekte ve çoğu öğrenci de dili bir iletişim aracı olarak görmektedir. Konuşma dilinde başarısız olduklarında ya da bir sorunla karşılaştıklarında amaç dil çalışmalarındaki uygulamayı sorgulamaktadırlar (Aktaran: Barın, 1997: 57). İngilizce konuşma eğitimindeki başarısızlıkları ve yerleşmiş olan sorunları giderebilmek, çok yönlü bir dil eğitimi ile gerçekleştirilebilir.

1.1. Problem Durumu

Kapsamlı bir dil becerisinden bahsedebilmek için öncelikle bireyin dil eğitimi sürecindeki konuşma problemlerinin ortadan kaldırılması gerektiği düşünülmektedir. Üniversitelerin Lisans düzeyindeki İngilizce Bölümlerinde konuşma beceresini geliştirici pek çok ders verilmektedir. Konuşma dilindeki (İngilizce) diksiyon, artikülasyon ve sesletim ile ilgili sorunları çözebilmek için konuşmaya yönelik çeşitli içerikteki yabancı dil derslerinin çoğu zaman tamamiyle yeterli olmadığı düşünülmektedir. Verilen derslerle eğitim sürecinden geçen öğrencilerin pek çoğu, bu eğitime rağmen İngilizce dilini konuşmaya yönelik sorunlar

yaşamaktadırlar. İngilizce konuşma eğitimi süreci içerisinde ve daha sonrasında karşılaşılan bu sorunlar, dilin telaffuzu ve anlaşılabilirliğini etkilemekte ve bu durum bazı çalışmalarda da ortaya konmaktadır (Demirezen, 2005: 71).

Mesleki anlamda İngiliz Dilini seçen bireylerde konuşma sorunlarının çözümü için farklı yaklaşımlardan yararlanılabilir. Karşılaşılan İngilizce konuşma sorunlarını aşmaya ve düzeltmeye yönelik çalışmalar, farklı disiplinlerinde yardımı ve işbirliği ile sağlanabilmelidir. Bu süreç başarılı olduğu sürece bilim kendini geliştirir, sığılıktan uzak, iç içe verimli bir eğitim gerçekleşmiş olur.

Lisans düzeyi İngiliz Dili ve Edebiyatı bölümlerindeki öğrenciler, konuşma eğitimlerini fonetik dersleri içerisinde de detaylı olarak almaktadırlar. Bahsi geçen yabancı dil konuşma sorunları ile karşılaşan öğrencilere yönelik ses eğitimi yöntemleri uygulamaları ve çeşitli egzersizler uygulanarak bu tür sorunların aşılacağı düşünülmektedir.

Ses eğitimi çalışmalarının İngilizce konuşma eğitiminde karşılaşılan sorunların giderilmesinde etkisi var mıdır? sorusu bu çalışmanın problemini oluşturmaktadır.

1.1.1. Denenceler

- Ses eğitimi çalışmalarının, İngilizce konuşma eğitiminde sessiz harflerin (consonants), telaffuzundaki sorunların giderilmesinde anlamlı derecede etkisi vardır.
- Ses eğitimi çalışmalarının, İngilizce konuşma eğitiminde sesli harflerin (vowels), telaffuzundaki sorunların giderilmesinde anlamlı derecede etkisi vardır.
- Ses eğitimi çalışmalarının İngilizce konuşma eğitimi alan öğrencilerin akustik ses özellikleri ve maksimum fonasyon süreleri (MPT) ön test-son test değerleri üzerinde anlamlı derecede etkisi vardır.
- Ses eğitimi çalışmalarının İngilizce konuşma eğitimi alan öğrencilerin cinsiyetlerarası akustik ses özellikleri ve maksimum fonasyon süreleri (MPT) ön test- son test değerleri üzerinde anlamlı derecede etkisi vardır.

1.1.2. Alt Problemler

- Verilen ses eğitimi sonrasında, deney grubu öğrencilerinin süreç hakkındaki görüşleri nelerdir?

- Deneysel süreç öncesi ve sonrasında, deney ve kontrol gruplarının ses bozukluğu skoru (VHI) anket formu ön test- son test değerleri nasıldır?

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada; ses eğitimi çalışmalarının İngilizce konuşma (sesletim) sorunlarının giderilmesinde ve İngilizce konuşma eğitimi alan öğrencilerin akustik ses özellikleri, maksimum fonasyon süreleri üzerinde etkisinin olup olmadığının ortaya konması amaçlanmıştır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Bu çalışma lisans düzeyindeki İngilizce bölümlerinde konuşma eğitimine yönelik karşılaşılan sorunlarda ses eğitimi çalışmalarının kullanılabilirliği, bu alanlara (İngiliz Dili Eğitimi, Ses Eğitimi) ve bu alandaki yapılan çalışmalara katkı sağlaması, multidisipliner çalışmaların artması bakımında önemlidir.

1.4. Sınırlılıklar

Bu araştırma;

- Erciyes Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi İngiliz Dili ve Edebiyatı bölümünde okuyan öğrencilerden yalnızca İkinci Öğretim 1.sınıf öğrencilerinden oluşan 14'ü deney ve 14'ü kontrol grubundan oluşan 28 öğrenci ile,

- Konuşma eğitimine yönelik verilen fonetik derslerinin dışındaki, haftada birgün, 40 dakika ve 3 ay süren deneysel ses eğitimi çalışmalarıyla,

- Çalışma grubuna ait (deney-kontrol) sesli ve sessiz harfleri içeren konuşma sorunlarıyla,

- İngiliz dili eğitimindeki konuşma problemleriyle sınırlıdır.

1.5. Tanımlar

Consonant: Sessiz harfler

Vowel: Sesli harfler

Fonetik: “Fonetik (Ses bilgisi), herhangi bir dilin konuşma seslerinin oluşması, aktarılması ve algılanmasıdır” (Akbayır, 2007: 191).

Ses Eğitimi: Ses eğitimi bireye doğru solunum alışkanlığı kazandırmayla birlikte, bedensel ve zihinsel hazırlık için gereken rahatlama, gevşeme ve uyanık olma bilincini elde etmesini sağlamanın yanı sıra, doğru-temiz ses üretimi için sesi rezonans çalışmaları ile büyütüp, zenginleştirip, armoniklerini geliştirerek, konuşma ve şarkı eğitiminde etkili kullanılabilmesini sağlayan bir süreçtir (Çevik, 1999: 64).

Konuşma Eğitimi: Ses eğitiminin içinde yer alan konuşma eğitimi, daha çok mesleğini konuşarak devam ettiren bireylere ve konuşma bozuklukları yaşayan kişilere uygulanmaktadır. Dilin anlaşılabilirliği, kelime ve cümlelerin ritmik-melodik olması amaçlanmaktadır (Töreyin, 2008: 161-162).

Cord Vocal: Vokal kord (Ses telleri)

İKİNCİ BÖLÜM

2. KURAMSAL TEMELLER, İLGİLİ YAYIN ve ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde ses, konuşma, ses eğitimi, dil, dilbilimi, ses bilimi (fonoloji), diksiyon (söyleyiş) ve ses bilgisi (fonetik) dili, yabancı dil eğitimi ve ingiliz dili, tez konusu ile ilgili yapılan araştırmalar ele alınmıştır.

2.1. Ses

İnsanlığın varoluşundan bu yana, yaşamsallığı simgeleyen ve pek çok araştırmaya konu olan sesin, fiziksel anlamda meydana gelebilmesi için, bir enerji kaynağına ihtiyacı vardır. “Genellikle kulağımızı uyaran ve bu yolla beynimizde duyumlara yol açan etkiler sesi oluşturmaktadır” (Zeren, 1995: 11).

“İnsan sesi temel konuşma ve anlaşma için doğuştan var olan bir olgudur. Etkili ve inandırıcı bir konuşma için gerekli olan ilk şart iyi kullanılabilen, iyi eğitilmiş bir sestir” (Kartal, 2007: 56).

“İnsanın sağlıklı doğuşunda, sesi, belirleyici bir önem taşımaktadır. İnsanın içine doğduğu çevrede yer alan doğal, toplumsal ve kültürel öğeler arasında ses, çok önemli bir yer tutmaktadır” (Uçan, 1996: 11). Yeni doğan, genellikle 440 Hz frekansda (la tonu) bağırır, 750 Hz civarında bağıracağı zaman bu bebekte ruhsal bir bozukluğun olduğuna işaret etmektedir (Cevanşir ve Gürel, 1982: 57).

“Kulak ile mekanik titreşim yapan cisim arasındaki ortam genellikle havadır” (Akyolcu, Gülyaşar, 1990: 2). Temel olarak ses havanın titreşimidir ve insan kulağı en düşük 20 Hz, en yüksek 20.000 Hz frekanslarındaki sesleri işitebilir (Fasold, Connor-Linton, 2006: 14-33).

“İnsan yaşamında sesin, konuşmak ve müzik yapmak gibi iki önemli yeri vardır” (Egüz, 1999: 1). Konuşmayı oluşturan etmenlerin başında ses gelmektedir. Sesimizi nasıl kullanacağımız ve iyi bir konuşma sesine sahip olabilmek için nelere dikkat edeceğimiz, konuşma eğitimi çalışmalarının başlangıcında özel bir önem taşımaktadır (Er, 2009: 45).

Ses, başlı başına önemli bir olgudur ve toplumla olan ilişkiler düzeyinde önemli bir rol oynamaktadır (Kartal, 2007: 53).

2.1.1.Ses fizyolojisi

İnsanda ses sistemi nefesli bir çalgıya benzetilebilir. Üç bölümden oluşan bu sistem solunum aygıtı (soluk borusu, akciğerler, diyafram, kaburgalar ve karın kasları), titreşim aygıtı (larenks) ve yankı aygıtından (soluk borusu, göğüs, gırtlak bölgesi, yutak, ağız, alt çene, damak, burun ve sinüsler) oluşmaktadır (Çevik, 1999: 16-17). İnsan sesi, hava basıncı sağlayan, ses üreten ve sesi yansıtarak düzenleyen organların birbiri ardına tamamlanan işlevleri sonucu meydana gelmektedir (Say, 2001: 168).

Respiratör sistem: Ses üretimi diyafram, göğüs ve karın kasları tarafından koordine edilen akciğerlerden gelen hava akımı ile başlar. Solunum sistemi, ses tellerini titreştirmek için gerekli hava basıncını sağlamakta ve düzenlemektedir

Vibratör sistem: Ses kutusu (larenks) ve vocal folds (bazen vocal cords olarak adlandırılır) yani ses telleri, ses mekanizmasının titreşim sistemini oluşturmaktadır. Ses tellerinin titreştiği, hava basıncının değişmesiyle ses dalgalarının üretildiği sistemdir.

Rezonatör sistem: Sese kişisel kalitesini veren ve ses formunu sağlayan değiştiricileri ve artikülatörleri kapsayan ses sistemidir (www.voicefoundation.org).

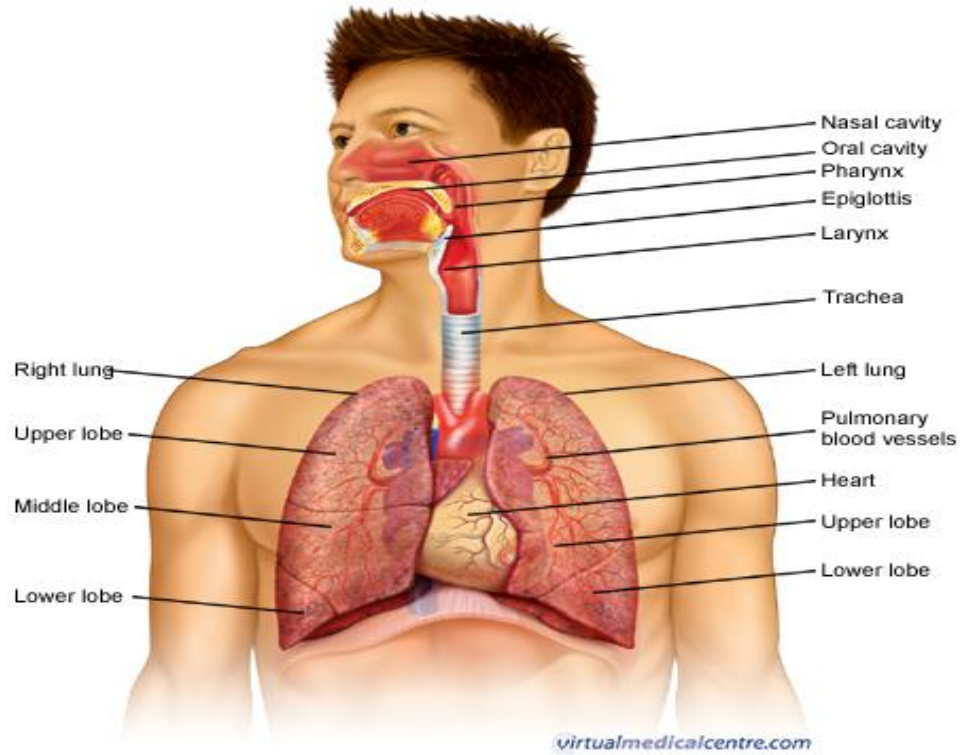
Normal konuşma sesinin üç bileşeni olan respirasyon, fonasyon ve rezonans birbirleriyle ilişkilidir (Boone, McFarlane, 2000: 19). Widdicombe ve arkadaşları konuşmanın önemli bileşenlerini artikülasyon, rezonans, fonasyon ve nefes olarak tanımlamışlardır (Widdicombe vd., 2008: 145).

“Konuşma, akciğerden çıkan havanın sese dönüşmesidir. Bu ses, ses tellerinin üst tarafındaki boşlukların, boğaz, yumuşak damak, küçük dil, dil ve dudakların çeşitli şekillere girerek ünlü ve ünsüz sesleri oluşturmasıyla anlamlı bir konuşmaya dönüşür” (Ömür, 2001: 32). “Konuşmanın oluşmasında görev alan en önemli organlar, yumuşak damak, dil, farenks, dudaklar ile mandibuladır” (Erişir, 1990: 43).

2.1.1.1. Respiratör Sistem (Solunum Sistemi)

Vennard'a göre; solunumun temel fonksiyonu organizmanın oksijen ihtiyacını sağlamaktır. Bu yaşamsal görevinin yanında, oksijeni alınmış ve karbondioksit artığı içeren havayı atarken de sosyal açıdan son derece önemli olan başka bir görevi de fonasyonun tüm enerjisini sağlamaktır. Solunum abdominal ve torakal olmak üzere başlıca 2 şekilde yapılmaktadır. Abdominal hâkimiyetli solunumda, inspirasyon öncelikle diafragmanın kontraksiyonu ile oluşmakta ve diafragmanın hareketleri karın ön duvarına iletilmektedir. Torakal hâkimiyetli solunumda ise daha çok kadınlarda rastlanmakta olup, inspirasyonun göğüs kafesini genişletmesi ile olmaktadır. Önce diafragma aşağı inmekte, sonrada göğüs kafesi aktif olarak genişlemektedir (Vennard, 1992: 342).

Şekil-1: Respiratör Sistem

(www.biologycorner.com)

Şenocak respirasyonla ilgili oluşumları şu şekilde sıralamıştır:

Respiratuar apparatus: Burun boşlukları, farenks, ağız boşluğu, larenks, trakea, bronş ve bronşiyoller, alveolar keseler, akciğerler, plevra.

Göğüs kafesi oluşumları: spinal kolum, 12 çift kaburga.

Soluk adaleleri; Diyafragma (inspirasyonda etkin kas), eksternal interkostal(kaburga dışı kaslar), pektoralis majör ve minör, elevatörler (kotal kaldırıcılar), serratus anterior, posterior, boyun aksesuar kasları.

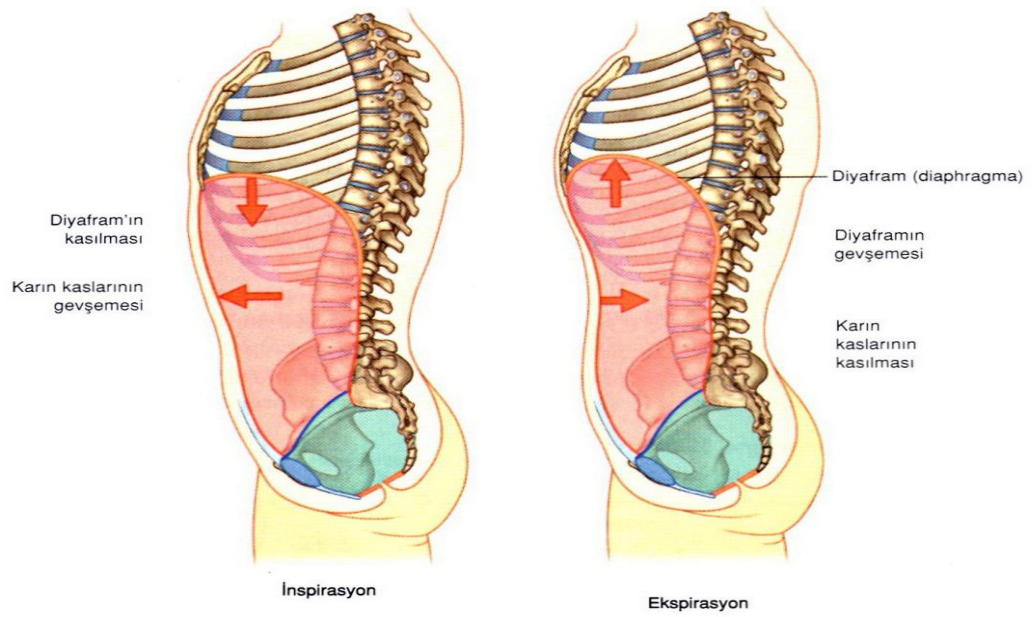
Ekspirasyon kasları: abdominal (karın) kaslar, abdominal internal kas, abdominal eksternal kas, abdominal transvers, rectus abdominalis, internal interkostal (kaburga içi kasları), posterior inferior serratus (alt göğüs yardımcı kasları) (Şenocak, 1990, 29).

İtalyan hekim Meano (1967) solunum sürecinde diyaframın teknik yönden açıklamasında, ses fizyolojisinde önemli bir yeri bulunduğundan, solunum kaslarının kasılmaları sırasında doğru bir zemin oluşturduğundan, akciğer dokularının genişlemesinde kısmi bir vakum etkisi yarattığından bahsetmiştir (Burgin, 1973: 45). Diyafram ve interkostal kaslar solunumun baş ajanlarıdır. Nefes alma anında karın kasları grupları diğer kas grupları ile tamamlayıcı ilişkileri bazında konumunu almaktadır (Miller, 2008: 19).

İnspirasyonda alınan sessiz nefes, ekspirasyona göre biraz daha kısadır. Nefes nispeten düz ve hızlıdır. Dinlenme sırasındaki mekanik çalışma öncelikle inspiratör kaslar tarafından yapılmıştır (Lenneberg, 1967: 77)

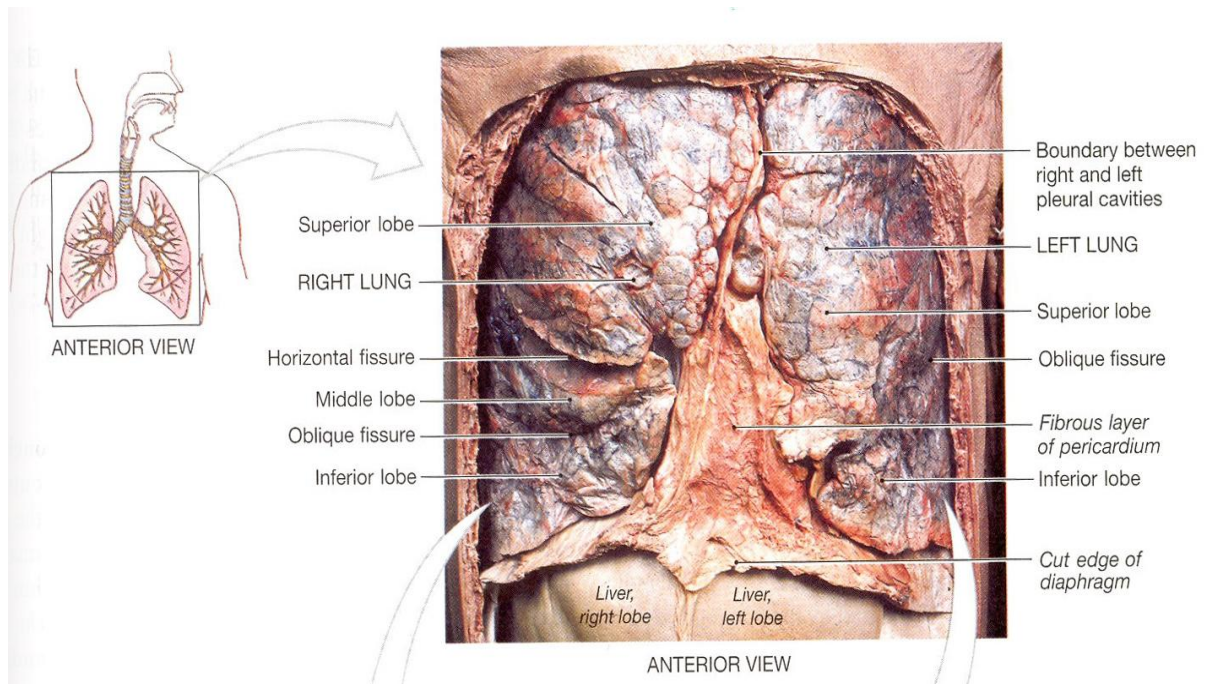
“Konuşma süresince ses yüksekliğinin ortalama düzeyinde son derece küçük bir değişme olmaktadır. Oysa akciğerlerin volüm seviyesi ve akciğerlerin, göğsün inspiratuar ve ekspiratuar kas yapılarının göreceli yardımcı elastik kuvvetleri değişmektedir. Bu nedenle solunum mekanizmasının temel görevi konuşma süresince subglottal hava basıncını değişmez bir düzeyde tutarak, ses yüksekliğinin ortalama düzeyini korumaktır” (Pakir, 2004: 19-20).

Şekil-2: İspirasyon (Nefes Alma) ve Ekspirasyon (Nefes Verme)

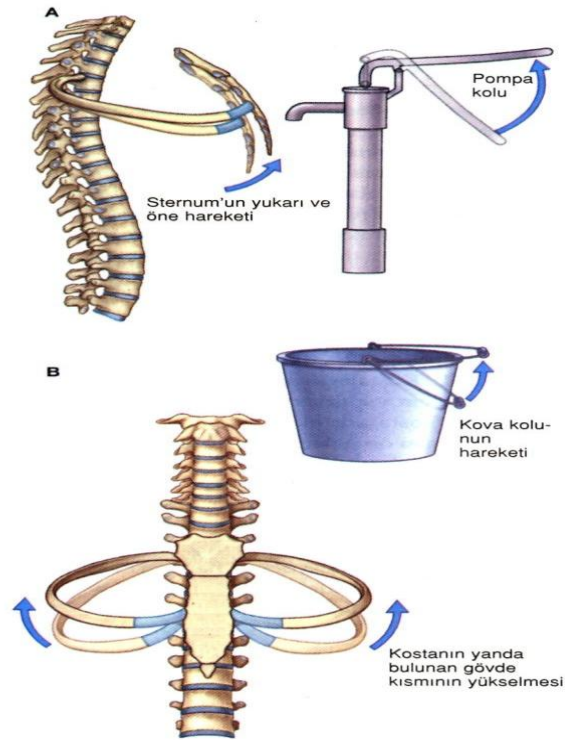
(Drake vd., 2007: 223)

Şekil 3: Respiratör Sistem Ön Görünüm

(Martini vd., 2006: 823)

Şekil-4: Solunum Sırasında Toraks Duvarının Hareketi

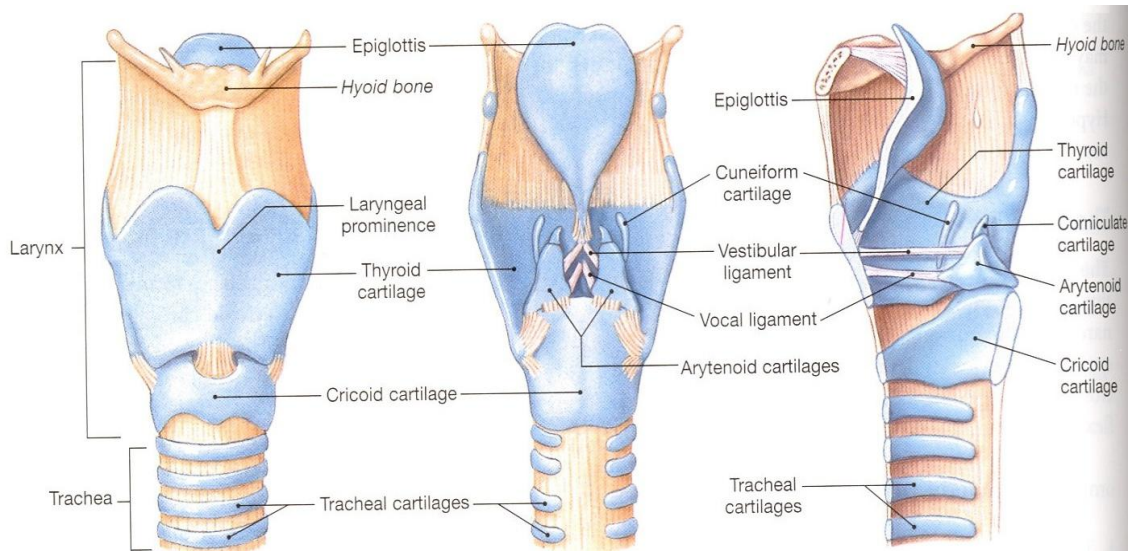
(Drake vd., 2007: 136)

2.1.1.2. Vibratör Sistem (Larenks)

Larenks, farenksin altında ve nefes borusunun üstünde hayati bir bölgede yer almaktadır (Boone, McFarlane, 2000: 2). “Ses oluşumunda görev yapan kıkırdaklar ve ses telleri bu bölümde bulunur. Larenks bu nedenle kıkırdaklar veya ses kutusu diye de adlandırılmaktadır. Bu kıkırdaklardan bizi en çok ilgilendirenleri tiroid, krikoid ve aritenoid kıkırdaklardır” (Sabar, 2008: 26).

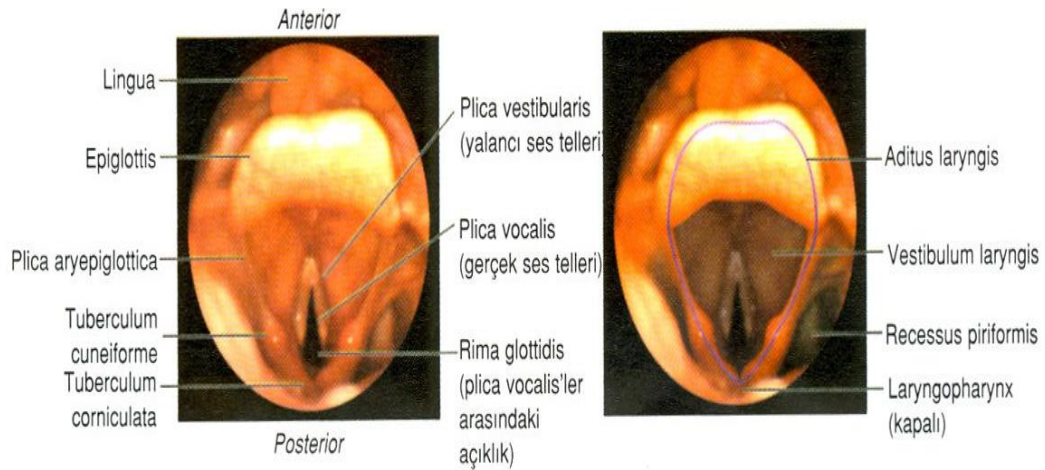
Larenks değişik fonksiyonlara sahip olan bir organdır. Larenksin belli başlı fonksiyonları arasında öksürük, yutma, solunum, konuşma ve tesbit yer almaktadır. Bu fonksiyonlar içindeki tesbit fonksiyonunda; karın ve göğüs kaslarının daha fazla kasılabilmesine olanak vermek amacı ile larenks, kapanarak intratorasik basıncın artmasıyla efor gerektiren durumlarda (ağır kaldırma, ağaca tırmanma) önemli bir rol oynamaktadır (Çakır, 1999: 330-331).

Şekil-5: Larenksin İç ve Dış görünüşleri

(Martini vd., 2006: 820)

Şekil-6: Sağlıklı Ses Telleri (Vocal Cords) Görüntüleri

(Drake vd.,2007: 956)

Ses tellerinin titreşimi fonasyonun üretildiği ve konuşma sinyalinin sağlandığı sesin oluşmasını sağlayan kaynaktır (Stemple vd., 2000: 25). “Ses tellerinin birbirleriyle birleşerek titreşim yapması sonucu ses oluşur. Ses üretim borusu diye de adlandırdığımız gırtlaktaki bu oluşuma, yani ses üretimine fonasyon denmektedir” (Sabar, 2008: 87).

Fonasyon (seslendirme) larenkste ses tellerinin titreşmesi ile gerçekleşir ve ekpirasyon havasının, kapanmış olan rima glottidisin çevresindeki ses tellerini horizontal olarak titreştirmesiyle gerçekleşmektedir (Dere, 1990: 495). Alt solunum yollarının korunması, respirasyon ve fonasyon larenksin öncelik sırasına göre üç fonksiyonunu oluşturmaktadır (Sasaki vd., 2000: 431).

Lareneal kaslar son derece küçük ve incedirler, vokal kordların gerilmesini ve vibrasyonunu sağlarlar (Şenocak, 1990: 14). “Larenksin kasları estrensek ve intrensek olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Ekstrensek larenks kasları; Strep kaslar adı da verilen bu kaslar, larenksi çevre dokulara bağlar ve larenksin boyundaki pozisyonunu belirler. Larenksin yukarıya ve aşağıya doğru hareketi, larenks kıkırdakları arasındaki açıları ve ses kıvrımlarının gerginliğini değiştirir. İntrensek larenks kasları; Larenks fonksiyonlarından birinci derecede sorumlu olan kaslardır. İntrensek larenks kasları fonksiyonlarına göre abdüktör kaslar, addüktör kaslar, ses kıvrımını geren kaslar, ses kıvrımını gevşeten kaslar olmak üzere dört gruba ayrılmaktadırlar” (Kılıç, 2002: 2-3).

2.1.1.3. Rezonatör Sistem

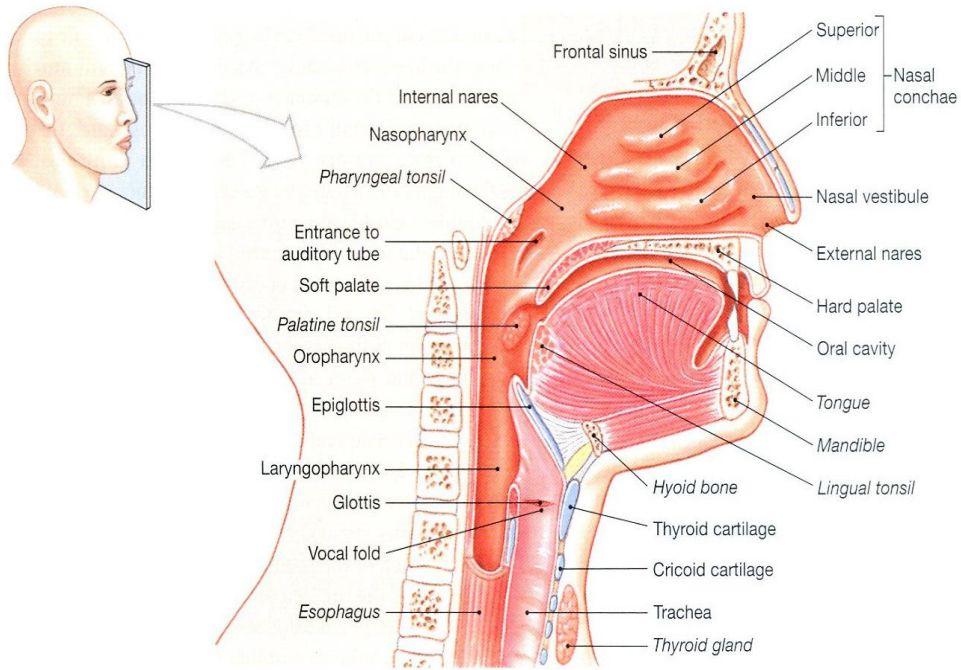
McKinney ise rezonatörleri göğüs, soluk borusu, larenks, farenks, ağız boşluğu, burun boşluğu ve sinüsler olarak sıralamıştır. Rezonans boşluklarının farklı karakter ve etkileri vardır. McKinney’e göre (1982) bu etkiler boyut, şekil, duvarların kalınlığı, yüzey ve kombinasyon nedeniyledir (Chapman and Morris, 2006: 81). “Sinüsler, yüzdeki burun boşluğuna yakın ve boşluğa açılan bölümlerdir. En geniş sinüsler, gözlerin altında, elmacık kemiklerinde yer almaktadır” (Güvenir, 2004: 19).

“Rezonatör bölgeler, konuşma ve şarkı söyleme sırasında iki önemli görev yapmaktadırlar:

a. Rezonatör olarak iş görürler ve ses tellerinde oluşan primer tonun kuvvetlenmesine yararlar. Bu, fiziksel rezonans prensiplerine göre rezonatör bölgelerin form ve büyüklük değişikliği ile olur.

b. Harflerin oluşumunda rol oynarlar. Sesli harfler, alt çene ve dilin karakteristik bir tını bölgesi oluşturması ile, sessiz harfler ise aynı bölgelerde engeller yaratılarak meydana getirilirler” (Cevanşir ve Gürel, 1982: 40).

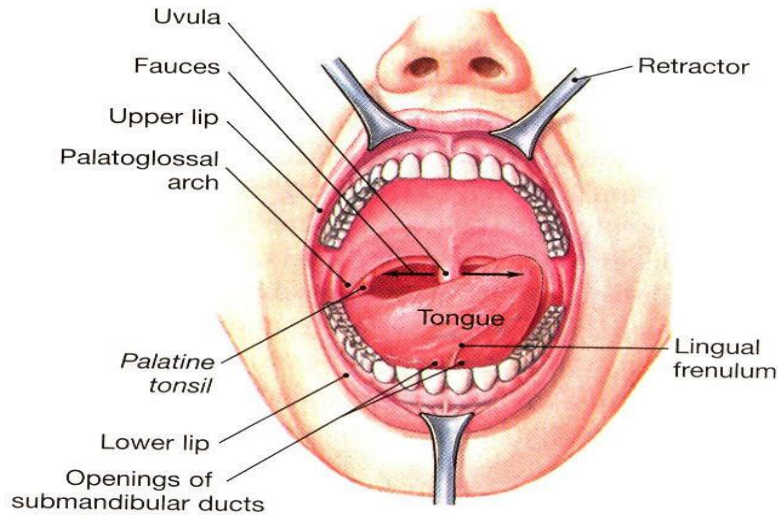
Şekil-7: Rezonatör Boşluklar

(Martini vd., 2006: 8)

“Larenksten, yani gırtlaktan biraz daha yukarı, nefes borusunun üst bölümünde majör rezonatör olarak farenks yer almaktadır. Farenks üç bölümden oluşmaktadır. Bunlar larengofarenks, orofarenks ve nazofarenks’tir (Sabar, 2008: 27). Farenks 12.5 cm. uzunluğundadır ve en geniş kısmı kafatası tabanının hemen altında bulunmaktadır” (Dere, 1990: 470). Vokal traktusun bir bölümü olarak farenks, sesin oluşumunda ve filtrelenmesinde aktif rol oynar (Kaytaç, 1990: 50).

Şekil-8: Oral Kavite (Ağız Boşluğu)

(Martini vd., 2006: 870)

“Oral kavite farenks kadar rezonans olayında etkilidir. Konuşmamızda ağız boşluğunun adeta değişmez bir şekli ve hacmi vardır. Sesli harfler her ne kadar larengeal vibrasyonla üretilirlerde oral kavitenin hacim ve şekli ile modifiye edilirler. Ağız boşluğu, dişler, dental arkuslar, sert damak sabit stürüktürlerdir, buna karşın rezonanslarındadır ve yumuşak damak daha önemli rol oynar.

Normal konuşma ve şanda ses değişik frekans ve şiddetin devamlı bir kaynaşmasından ibarettir. Sesin şiddeti üç faktöre bağlıdır. Bunlar; Subglottal basıncı, geçmekte olan hava akımının miktarı ve glottal rezidanstır” (Şenocak, 1990: 32-33).

Rezonans büyük ölçüde konuşma sesinin en son karakterini belirler (Burgin, 1973: 80).

2.1.2.Sesin Objektif Değerlendirilmesi

2.1.2.1. Vokal performansın değerlendirilmesi

Aerodinamik bir parametre olarak kabul edilen MPT vokal performansın değerlendirilmesinde kullanılır.

Maksimum fonasyon zamanı (MPT) : “Bir nefeste en fazla çıkartılabilecek ses süresidir. Yaşa, cinse ve ek hastalık olup olmadığına göre değişmekle beraber ortalama değerler erkeklerde 20 saniye, kadınlarda 15 saniye ve çocuklarda 10 saniyedir” (Yelken, 2005: 38).

2.1.2.2. Sesin Akustik Özellikleri (Ses Analizinde Kullanılan Parametreler)

MDVP, sesin akustik özelliklerini, videolarenostroboskopi ise sesteki titreşimleri görsel kayıtlar altında inceleyebilmemizi sağlayan yöntemlerdir.

MDVP (Multi Dimensional Voice Parametres)

CSL (Computerized speech labratory) içinde yer alan bir programdır ve standart ses ve konuşma değerlendirmesi için kullanılmaktadır. Ses yalıtımlı oda içerisinde programın önerdiği mikrofon ile ağza dik şekilde yaklaşık 15 cm mesafeden, /a/ vokalizasyonu ile kayıt ve analiz edilmektedir. Ses analiz programı genel anlamda fundamental frekansı, frekans pertürbasyonunu (jitter), amplitüd pertürbasyonunu (shimmer) ve gürültü- harmoni oranını ölçmektedir (Saridoğan, 2007: 35)

Ses analizinde kullanılan parametreler sesin nasıl algılandığını değerlendiren yöntemlerdir. Ses, ses perdesi, sesin yüksekliği ve sesin kalitesine göre tanımlanabilmektedir. “Spektrogram bir ses sinyalindeki, harmoniklerin, formantların ve gürültünün, kısacası sesin birçok özelliğinin grafikleştirilmiş halidir. Bu grafik tıpkı parmak izi gibi kişiden kişiye farklılık gösterir” (Sevinç, 2002: 26).

Temel Frekans (Fo)

Frekans her bir zaman biriminde ses tellerinin titreşim sayısıdır (Cevanşir ve Gürel, 1982: 41). “İki titreşim arasında geçen süreye ise periyot adı verilir. Temel frekansın birimi Hertz(Hz), periyotun birimi ise milisaniyedir (ms). Fiziksel bir ifade olan temel frekansın perseptüel karşılığı perdedir (pitch). Temel frekans arttıkça perde incilir, azaldıkça kalınlaşır”

(Kılıç ve Okur, 2001:153). “Erkeklerde 100- 150 Hz; bayanlarda 200-300 Hz arasındadır” (Koç, 2008: 31).

“Formant genel anlamda bir rezonatörün belirli bir frekans aralığındaki titreşimleri kuvvetlendiren rezonans bölgeleridir. Vokal traktustaki formantlarda, belirli frekanslardaki sesleri amplifiye eder. Formantlar düşükten yüksek frekanslara doğru F1, F2, F3, F4 şeklinde sembolize edilirler. Formant frekansları, larenks, yutak, ağız boşluğu ile değiştirilebilen vokal bölgenin durumuna göre saptanmaktadır. Bir kişideki vokal bölgenin uzunluğu ve biçimi, yaş ve cinsiyetle belirlenmektedir” (Sevinç, 2002: 15)

Frekans pertürbasyonu (Jitter)

“Vokal kordun vibrasyonunun düzensizliğidir. Jitter olarak da adlandırılan pertürbasyon, her bir vibratuar siklusun frekansının bir sonrakine göre değişkenliği demektir. Ses bozukluğu olmayan insanlarda bile belli oranda frekans değişikliği bulunur” (Özdoğanoglu, 2006: 40).

“Mutlak Jitter (μ s): Analiz edilen ses örneğindeki her periyodun kendinden sonraki periyotla farkının mutlak değerinin ortalamasıdır.

Jitter (%): Mutlak jitterin temel frekansa bağlı olarak değişiklik göstermesini engellemek için mutlak jitterin ortalama periyoda bölünmesi ile elde edilir” (Altın, 2006: 21).

Amplitüd pertürbasyonu (Shimmer)

“Shimmer adı verilen amplitüd pertürbasyonu ses sinyallerindeki çok kısa süreli amplitüd değişikliklerini ölçmek için kullanılır.

Shimmer (dB): Her periyodun tepe amplitüdü bir sonraki periyodun tepe amplitüdü ile karşılaştırılarak hesaplanır.

Shimmer (%): Her periyodun sonra gelen periyotla arasındaki şiddet farkının mutlak değerinin ortalaması ortalama periyot şiddetine bölünmesi ile elde edilir” (Altın, 2006: 21).

Harmonik/ Gürültü Oranı (HNR)

“Gürültü sesteki aperiyojik, düzensiz enerjidir. Sesin tüm frekans aralığında veya belirli frekans bantlarında görülebilir. Normal olmayan seslerde gürültü oranı artar. Ses hastalığı olmayanlarda HNR birin üzerinde beklenir. Gürültü iki şekilde oluşabilir. Birincisi vokal kord yanında bir gürültü kaynağı vardır. Örnek olarak tam olmayan glottal kapanmada kaçak havanın türbülansı sonucu gürültü oluşur. İkincisi ise vokal kordun aperiyojik vibrasyonu sonucu spektral gürültü oluşur” (Aktaran: Özdoğanolu, 2006: 43).

Videolarengostroboskopi (VLS)

“İndirek laringoskopi ile cord vocallerin sadece majör adduksiyon ve abduksiyon hareketleri incelenebilir. Stroboskopi, ses teli vibrasyonlarının değerlendirilmesi olanağını sağlar. Stroboskop ile kesintili ışık dalgaları oluşturulur. Bu ışık dalgaları ile ses teli vibrasyonları aynı frekansta olduğu zaman ses telleri, hareketsizmiş gibi görünür. Stroboskopi ile ses bozuklukları değerlendirilir” (Çakır, 1999: 334).

“Fonasyon sırasındaki vokal kord vibrasyonlarında Stroboskopi ile çıplak gözle izlenebilecek bir yavaşlama elde edilir” (Oktay vd., 1990: 270). Ses kısıklığını tanısında ve değerlendirilmesinde videostroboskopi muayenesinin ayrılması bir parçası olmuştur. Bu teknik, video kaydı ve stroboskopiden oluşur. Vokal kordların ayrıntılı değerlendirilmesi kolaylıkla yapılır. Zira vokal kordlar titreştikçe stroboskopun bunların yavaş çekim görüntüsü şeklinde sağlama olanağı vardır. Stroboskopi, vokal kordların hareketlerinin simetrik olup olmadığını, amplitüdünü, periodik hareketlerini, vibratuar kapanmanın tam olup olmadığını ve mukozal dalgaları tam olarak izlemeye olanak sağlayan tek yöntemdir. Vokal kord hareketlerinin yavaş çekimde defalarca ve muayene sırasında orada bulunmayanlarca da izlenmesi bu tekniğin önemli tanısav avantajını oluşturur (Seiden vd., 2003: 243).

Spektrum Analizi

“Akustik spektrum bir tonun tüm frekanslarını ve onların amplitüdlerini ifade eder. İnsan sesi farklı bir çok frekanstan oluşan kompleks bir sestir. Bu sesin frekans bileşenlerinin analizi Fourier yöntemi ile yapılır. Jeans Baptise Joseph Fourier’in teoremine göre, her türlü periyodik devamlı ve karmaşık dalga formu, frekansları, amplitüdü ve fazları farklı bir dizi basit sinüzoidal dalgadan oluşur. Bu tekrarlayan dalgalara harmonikler denir ve her birinin frekansı F_0 ’ın katları şeklindedir” (Yelken, 2005: 39).

“Spektrum analizöründe, bir kompleks ses dalgasını oluşturan frekansların belirlenmesi kolaylıkla yapılabilmektedir” (Akyolcu ve Gülyaşar, 1990: 2).

2.1.3. Sesin Subjektif Değerlendirilmesi

Sesin objektif değerlendirilmesinin yanında subjektif değerlendirmelerde sesle ilgili, önemli bilgiler vermektedir. Subjektif olarak yapılabilecek değerlendirmeler:

“Psiko-akustik değerlendirme: GRBAS, RBH örnek olarak verilebilir.

Yaşam Kalitesi ölçümü: VHI (voice handicap index) gibi test bataryalarını içerir” (Saridoğan, 2007: 32).

2.2. Konuşma

Konuşma, bir mesajı ileterek insanları etkileyip yönlendirmek amacıyla ses ve diğer vücut hareketleriyle oluşturduğumuz hareketler bütünü olarak tanımlanabilir (Kaya, 2007: 8-9). “Konuşmak, yalnızca bir iletişim aracı olmayıp, kişinin tüm duygularını ve düşüncelerini çevresindeki diğer canlılara ulaştırabildiği en etkin yoldur. Bir lisanın bireyler tarafından kullanılması, çeşitli duyu organları ile birlikte düşünceyi de devreye sokarak konuşma ve işitme davranışlarının sergilenmesini sağlar” (Kartal, 2007: 66). “Konuşma tasarlanmış anlamsal yapının sözcüklerindeki dil sesleri ile ifade edilmesidir. Yazma ise bu anlamsal yapının, seslerin işareti olan harf şekilleri ile anlatılmasıdır. Bu nedenlerle de yazıyı oluşturan simgelerin kağıda dökülmesiyle konuşma organlarımız aracılığı ile seslere dönüşmesi arasında önemli bir fark vardır” (Gürzap, 2009: 58).

Halliday (1973) konuşma ve yazı dili arasındaki farkları işlevsel açıdan değerlendirmiş, yazı dilini fikir ve bilgilerin korunması, bilgi, tartışma ve düz cümleler şeklinde ifadesi, konuşma dilini toplumsal etkinlik, şarkı, şiir, öykü ve konuşma (conversation) şeklinde ele almıştır. Yazı dilinden önce, konuşmanın geldiği pek çok bilim adamı ve dilbilimci tarafından da savunulmaktadır (Aktaran: Barın, 1997: 55-56).

“Konuşma dili, harflerin seslendirme biçimidir. Konuşma dili hecelerden, sözcüklerden, tümce parçacıklarından, tümcelerden oluşur. İncelemeler, yazın dili ile basıl dili, söyleşi dili ile hitabet dili, şiir dilleriyle komut dili arasında çok önemli ayrılıklar bulunduğunu ortaya koymuştur. Bu ayrılıkların ana kaynağı ise ses'tir. Konuşmada sözcüklerin anlamını dil değil, ses belirler ve sınırlandırır” (Vural, 2005: 20-21). Güzel ve etkileyici bir ses, konuşmayı

desteklemekte, etkisini artırmaktadır. Eğer, ses organları sağlıklıysa, ses belirli çalışmalarla güzelleşip, doğru ve etkili şekilde kullanılabilir duruma gelebilir (Gürzap, 2009: 73). Kaya' ya göre konuşmada kullandığımız dil okumada kullandığımız dilden farklıdır. Bu dil okumak için değil işitilmek ve duyulmak içindir. Bu yüzden yazı dili ile konuşma dili birbirinden ayrılmaktadır. Ses dilin malzemesidir. Ses parçalanmayan en küçük gramer birliğidir. Sesten daha küçük bir gramer birliği yoktur. Dilbilgisine göre ses; ciğerlerden gelen havanın etkisiyle ses organlarından oluşan ve yayılarak kulakla duyulabilen titreşime denmektedir”(Kaya, 2007: 20-21).

Konuşma, vokal sistemin (akciğerler, trakea, larenks, ağız ve burun) havayı hareketlendirmesi ve titreştirmesinin ardından bu hareketin çeşitli yollarla şekillenmesiyle oluşmaktadır. Konuşma sesleri akciğerlerdeki hava çıkışıyla gerçekleşir. Konuşma ilk olarak alınan nefes ile, göğüs boşluğunu karından ayıran en büyük kas olan diyaframın aşağı doğru hareketiyle başlamaktadır. Böylelikle içeriye giren havayla birlikte akciğerler genişler. Kaburganın etrafındaki bağlantılı kaslar diyafram rahat konumdayken yavaşça akciğerleri sıkar ve havanın trakea'dan yukarı ve dışarı atımı için güç uygularlar (Zsiga, 2006: 14).

“Gırtlığın ürettiği ses tınlarken konuşma organları devreye girer ve sese son şeklini verir, böylece konuşma olayı gerçekleşir. Konuşma organlarının hareketleri sonucu oluşan çalışma şekline veya başka bir deyişle heceleri birleştirme ve konuşmaya artikülasyon denmektedir” (Vural, 2005: 64). “Artikülasyon sırasında kelimeler; açık ve net bir şekilde, mırıldanmadan, yutmadan çıkarılmalıdır. Kelimeleri, olması gerektiği şekilde doğru ses ve doğru vurguyla ağızdan çıkarmaktır” (Er, 2009: 199).

“Akustik efektleri ayrı olsa da konuşma ve şarkı söylemenin oluşum mekanizması aynıdır. Bütün fizyolojik yasa ve kurallar, her ikisi içinde geçerlidir. Yalnızca, konuşma için hiçbir ton yüksekliği, ölçü ve ritm önceden belirtilmemiştir” (Cevanşir ve Gürel, 1982: 61). Konuşma ve şarkı söyleme eğitimi ancak yerinde ve hedeflenen temel davranışlara uygun olarak verilen bir ses eğitimi ile gerçekleşebilir.

2.3. Ses Eğitimi

Ses eğitimi bireye doğru solunum alışkanlığı kazandırmayla birlikte, bedensel ve zihinsel hazırlık için gereken rahatlama, gevşeme ve uyanık olma bilincini elde etmesini sağlamanın yanı sıra, doğru-temiz ses üretimi için sesi rezonans çalışmaları ile büyütüp, zenginleştirip, armoniklerini geliştirerek, konuşma ve şarkı eğitiminde etkili kullanabilmesini

sağlayan bir süreç olarak tanımlanabilir. Bu sürecin hedeflerine yönelik kazandırılması istenen temel davranışların içinde yer alan dil-konuşma unsuru, konuşma dilindeki açıklık, anlaşılabilirliği ve artikülasyonu geliştirerek sesli-sessiz fonemlerin doğru telaffuzu ve uygun tonlama-vurgulamalarla doğru diksiyon becerisini içermektedir (Çevik, 1999: 64).

“Müzik eğitimi, güzel sanatlar eğitiminin önemli dallarından biridir. Belli bir plan ve yöntem izlenerek bir amaç ve süreç çerçevesinde gerçekleştirilir. Ses eğitimi de müzik eğitiminin bir boyutudur. Müzik eğitimi veren kurumlarda dilin doğru kullanılması eğitimiyle birlikte ses eğitimi de esastır. Ses; ses eğitiminin amaç, ilke ve yöntemlerine göre biçimlendirilir, öğretilir” (Kartal, 2007: 59-60).

Çeşitli bilimsel ve sanatsal disiplinlerle ortak çalışma alanı olan ses eğitimi, bireye; konuşurken ve/veya şarkı söylerken belli yöntemleri uygulayarak sesini doğru, etkili ve sağlıklı bir şekilde kullanmasına ilişkin etkili davranışları kazandırmak amacıyla, uygulanan bir eğitimidir (Töreyn, 2008: 81).

Eğitim ve öğretimde ses eğitimi kadar konuşma eğitimi de kişinin gelişimi, eğitsel, kültürel, sanatsal, siyasal ve ekonomik ilişkileri açısından çok önemlidir. Fonetik yapıya uygun olarak yapılan sesleme, vurgulama, tonlama, ekleme, cümleme çalışmaları sayesinde konuşma eğitiminde karşılaşılan sorunlar giderilebilmektedir. Belgin’e göre (1995) şarkı sesindeki gibi konuşma sesinde de tını, gürlük ve süre gibi temel özellikler, cümledeki yapıya göre ona müzikal bir anlam kazandırır. Doğru ve yerinde kullanılan aksanlar da sözcükler kadar cümlenin anlamını kazandıran öğelerdir ve her dilin fonetik özelliklerine göre farklılık gösteren bu aksanlar konuşmacının artikülatör sistemini kullanabilme yeteneğiyle yakından ilişkilidir (Çevik, 1999: 74, 75, 78).

Kagen’e göre (1950) ; ses iyi kullanıldığında kalitesi, ranjı ve volümü egzersizlerle arttırılabilmektedir. Ses olgunluğu da denilen bu gelişme egzersizlerle, eğitimle sağlanmaktadır. İyi sesler, doğru bir eğitimle çok iyi bir duruma getirilebilmektedir (Aktaran: Yiğit, 1998: 12).

“Verilmesi düşünülen ses eğitiminin konuşma için mi, şarkı söyleme için mi verileceği, hangi yaş grubu bireylere, hangi müzik eğitimi ve hangi ses eğitimi türü kapsamında, ne tür müzik eserlerinin seslendirilişinde, ne kadar süreyle ve nasıl bir içerikle verileceğinin belirlenmesi ve saptanacak olan hedef ve davranışlara olan yöntemlerle uygun repertuarın kazandırılması gerekliliğidir” (Töreyn, 2008: 103-104).

Ses eğitimi sürecinde, her bir bireye uygun çalışma yöntemleri belirlenip, önceden planlanarak birebir uygulanması gerekmektedir. Bireyin ses ve konuşma problemlerinin giderilmesinde ancak bu şekilde mutlak bir başarı elde edilebilmektedir. Ses eğitiminde hedeflenen temel davranışlar göz önünde bulundurulduğunda, yapılan çalışmalar arasında bedensel-zihinsel gevşeme, solunum, ses üretme-yayma ve dil-konuşma çalışmaları bireyde anlamlı bir ses gelişimi sağlamaktadır.

İyi bir postürün (duruş), etkili bir solunumun, konuşma ve şarkı söylemenin temel koşulu olduğu bilinmektedir. Postürün iç huzur ve beynin doğru çalışmasıyla doğru orantılı olduğu düşünülmektedir. Kişinin postürünün dengeli olduğunu söyleyebilmek için, öncelikle vücuttaki hiçbir kasa tüm koşullarda yük binmemelidir. Postür, yukarıdan aşağıya doğru, başın üzerinden başlayarak ayak kubbesine kadar uzanan bir çizgiden geçmektedir. Başın boyun üzerindeki etkisi düşünüldüğünde, eğik durması halinde vücudun denge kısımları yer çekimine karşı gelmekte ve aşırı enerji harcamaktadırlar. İyi bir postürden söz edebilmek için baş ve omurganın dik durması, omuz ve kollarında gevşek olması gerekmektedir (Ömür, 2001: 53-55).

İyi bir ses eğitimi, gevşeme ile başlamaktadır. Bedensel ve zihinsel gevşeme konusunda hemen hemen her öğrencide eksiklikler görülmektedir. Aktif bir ses eğitimi için zihin fazlasıyla aktif ve uyanık olmalı, kaslar her an harekete hazır durumda olmalıdır (Manchester, 1990: 167).

Ses eğitiminin temelini oluşturan nefes, rahat ve derin bir şekilde alınmalıdır. Bu da diyafram ve diğer kasların birlikte kullanımı ile gerçekleşmektedir. Üst kaburga kemiklerini omuza bağlayan güçlü kasların denetimi sağlanmadığı takdirde, her derin nefeste göğsün üst kısmı ve omuzlar yukarı doğru hareket ettiği için, gırtlığın serbestliğide ortadan kalkmış olur. Bu nedenle nefes kontrolünde diyafram desteğinin önemli bir yere sahiptir. Nefes kontrolü sağlanırken vücuttaki herhangi bir sertlik ve kasılmalardan uzak durulmalıdır. Nefes alıp vermenin en iyi şekli beden serbestken ve kaslar tamamen iradeye dayalı hareket ettiği zaman yapılabilir (Manchester, 1990: 172).

“Konuşma solunumunda soluk verme süresi konuşulan bölümün uzunluğuna, içeriğine ve diğer etkenlere bağlıdır. Konuşma ve şarkı söyleme sırasında soluk tutulmamalı aynen spor yaparken olduğu gibi solunum fazları akıcı olmalıdır” (Cevanşir ve Gürel, 1982: 12).

Martin ve Darnley'e göre (1996), sesle ilgili kalite ve diğer özelliklerin çoğunun yüksek değerlere ulaşmasının rezonatörler sonucunda oluştuğundan söz edilmektedir. Eğitimli bir sese sahip kişinin rezonatörleri etkili kullanımı, ses ranji ve gücünün artırılmasında kuvvetli bir vasıta olabilmektedir (Aktaran: Helvacı, 2003: 32).

“Rezonatörlerin temel görevi, titreşen ses tellerinden enerji çekerek, bunu ses telinin yaptığından daha büyük oranda akustik enerjiye çevirmektir. Fakat rezonatörün büyütme oranı, güçlendirdiği sesin frekansına bağlıdır. Dolayısıyla bazı frekanslar daha fazla güçlendirilir ve ses telinin ses spekturumu değiştirilmiş olur” (Zeren, 1995:178-161, Aktaran: Töreyn, 2008: 99). “Ses eğitiminde rezonans geliştirici çalışmalar yapılması, sesin güçlü, ergonomik ve doğru oluşturulup kullanılması açısından gerekli ve önemlidir. Hangi ses eğitimi türünde olursa olsun, sesin kaliteli oluşturulması (ses laboratuvarlarında ölçülebilen bazı akustik parametrelere göre; gürültü oranının çok düşük, harmoniklerinin çok fazla, ses sınırlarının geniş olduğu, ses dalgalarının şiddet ve frekans açısından düzenlilik gösterdiği) ve ergonomik kullanımında rezonansın katkısı büyüktür” (Töreyn, 2008: 100).

Sesini etkin bir şekilde kullanan her bireyin, sesin korunması konusunda bilgiye sahip olması gerekmektedir. Ses eğitimine başlamadan önce, ses sağlığı ve korunması hakkında yeterli bilgi aktarımı sağlanmalı, kişi bu hususlara dikkat ederek, bilinçli ve sağlıklı bir şekilde sesini kullanmayı öğrenmelidir.

Ses eğitimcileri, eğitim süreci içerisinde karşılaştıkları sorunlara yönelik yeni yöntemler geliştirebilmeli, soyut kavramları somut kavramlar olarak aktarırken bireyin zihinsel algılarını fiziksel boyuta geçirebilmesini sağlamayı amaçlamalıdır. Böylelikle ses eğitimi önceden tasarlanan, sonra aktarılan ve uygulama boyutu gerçekleştirilen bir süreç ile süregelmektedir.

Günümüzde yapılan pek çok araştırmada, alanlararası “multidisipliner” yaklaşımlar sayesinde yeni yöntemler geliştirilmekte, bilimsel çalışmalardaki bu birliktelik sayesinde farklı araştırmalar ve uygulamalar yapılmaktadır. Bu çalışmalar sayesinde bilim alanında çeşitli yenilikler ve gelişmeler meydana gelmiştir. Bu doğrultuda Ses Eğitimi alanı pek çok multidisipliner çalışmaya konu olmuştur. Geniş bir sahayı kaplayan bu alan, dile dair tüm öğeleride içinde barındırmaktadır.

2.4. Dil

Dili herşeyden önce bir bildirişim ve iletişim aracı olarak tanımlayan Vardar'a göre dil; düşünme eylemi ve düşünce açısından ele alındığında insanı insan yapan her şeyin büyük ölçüde dilde yer aldığı bir bütündür. Bireyin bilincini oluşturan, benliğini biçimlendiren dil, bilincin köklerine, bilinçaltının derinliklerine uzanan başlıca insansal işlevdir. Düşünce, us, bilgi, buluş, insansal anlamda ancak dille olanak kazanmaktadır. Bazı bakımlardan evrensel, bazı bakımlardan ise, belli koşullara bağlı özgül nitelikleri olan dil gerçekliği, görüş açılarına ve inceleme yöntemlerine göre değişik biçimlerde irdelenebilmektedir (Vardar, 1982: 9-10-41).

“Dünya üzerindeki her birey, hayatını sürdürebilmek için diğer insanlarla iletişim kurmak zorundadır. İletişimi sağlarken kullanılan en önemli araç insan sesidir. Ses ile iletişim kurulurken anlamlı sesler oluşturulur ve bu sesler algılanıp yorumlanır. İnsanlararası iletişimi sağlayarak bireyleri sosyalleştiren, duygu ve düşünceleri ifade etmemizi sağlayan, hayatın her alanında bize yardımcı olan ve kültürün temel ögesi işlevini gören dil önemli bir anlatım aracıdır” (Evren, 2006: 1). Dilin, tarihteki sürecini düşündüğümüzde uluslar üzerindeki ve dolayısıyla o ulusa ait bireyler üzerindeki anlam ve öneminin ne kadar büyük olduğu görülmektedir.

İnsan türünün yaşadığı tüm ilerlemeler sonucundaki değişimler insanlara ve uluslara etki yapmadan önce dil üzerine etki yapmaktadırlar. İnsanların ve ulusların gelişmesindeki her süreç bir önceki süreçten etkilenmiştir. Günlük yaşantımızdaki olaylarda, bilimde, inançlarda, her türlü maddesel yaşam, teknik ve ekonomide yer alan dil dinde, hukukta, felsefe ve sanatta da karşımıza çıkmaktadır (Akarsu, 1998: 47-80).

“Bir ulusun yaşayış biçimi, inançları, gelenekleri, dünya görüşü, çeşitli nitelikleri ve hatta tarih boyunca bu toplumda meydana gelen çeşitli olaylar üzerinde hiçbir bilgimiz olmasa, yalnızca dilbilim incelemeleriyle, bu dilin söz varlığının, söz hazinesinin derinliğine inerek bütün bu konularda çok değerli bilgiler ve güvenilir ipuçları edinebiliriz. Dilsel seslerin çıkarılışı ve algılanışı fizyolojik, iletilişi ise fiziksel süreçler içerir”. Her dil sesli göstergelerden kurulu bir bütündür ve çeşitli duyumsal- devimsel alışkılar, anlam aktaran öğelerin gerçekleşmesini sağlayan bir yeteneğin, daha açık bir deyişle konuşma yetisinin varlığını ortaya koyar. Yeryüzünde yaklaşık 3.000 dil vardır. Her dilin kendi alanı içinde gösterdiği ayrımlaşma göz önünde tutulur, toplumsal ve bireysel kullanımlarla bildiri

türlerinin, vb. yanı sıra, örneğin lehçe ve ağızların aynı dil çevresinde gösterdiği çeşitlilik de buna eklenirse, uzamsal boyutun dil olgusunun karmaşıklığını nasıl artırdığı daha iyi anlaşılır” (Vardar, 1982: 12-14).

“Yazı ve konuşmanın sınırları da dilin olanaklarıyla belirlenmiştir. Bu sınırların içinde dilin taşıdığı bütün bir dünya ve yaşam yatmaktadır. Yaşamın her alanında dil, insanoğlunun ayrılmaz bir parçasıdır. Dilin gelişmesiyle uygarlık gelişmiş, uygarlığın gelişmesiyle de dil zenginleşmiştir” (Gürzap, 2009: 35).

“Bireyin edilgen biçimde belleğine aktardığı bir ürün olan dil, dil yetisinin, bir başka deyişle, insanın sesli göstergeler aracılığıyla doğal diller çerçevesinde anlaşma, bildirişme sağlama yetisinin bütün gerçekleşmelerinin kuralıdır; bir tür sınıflandırma ilkesidir. Bu nedenle de dilbilimin gerçek konusunu oluşturur. Söz ise dilbilime yalnızca gereç sağlar” (Vardar, 1982: 33).

2.5. Dilbilimi

“Bir dilin ses, sözcük ve cümleleri ile ilgili bilgi ve kuralları inceleyen, onların ne gibi birleşimlerle düzgün ifadeler oluşturacaklarını belirleyen bilgi alanı dilbilgisidir. Dilbilgisinin de sesleri düzenleyen (fonetik, fonoloji), çekim ve sözcük türevlerinin kurallarını belirleyen (morfoloji) ve cümlelerin kurallarını belirleyen (sözdizimi) dilin anlam yönünü inceleyen etimoloji ve ağız özelliklerini inceleyen diyalektoloji vardır” (Gürzap, 2009: 15).

“Bugün ülkemizin bir dil sıkıntısı içinde bulunduğu hepimizce bilinen bir gerçektir. Geçirdiğimiz kültür değişmelerinden dilimizin de bağımsız kalamayacağı doğaldır. Dilin kökü ve özü sorunu, varlığın kökü ve özü sorunu kadar eskidir” (Akarsu, 1998: 8-15). W.Porzig dil sorununu, farklı ulusların aynı şeyi başka başka dile getirdikleri yönünde işlemiştir (Akarsu, 1998: 57).

“Dil, yapısı gereği sözlü bir fonomendir. O kadar ses bağımlıdır ki, tarih boyunca konuşulan binlerce, belki de onbinlerce dilden, ancak 106 tanesi yazıyı kullanmış ve edebiyat üretebilecek derecede gelişimini tamamlayabilmiştir. Bugün ise konuşulan 3.000 kadar dünya dilinden 78 tanesinin edebiyatı ve yazılı kültürü bulunmaktadır” (Vural, 2005: 116).

Dallararası yaklaşımların geçerli olduğu, dilbilimin başka bilimlerinde verilerinden yararlandığı ve onlara veriler sunduğu bilinmektedir” (Vardar, 1982: 28).

2.6. Ses Bilimi (Fonoloji)

Sesbilim ses olgularını dil dizgesindeki işlevleri, belirgin nitelikleri açısından inceler. İlk defa Prag Dilbilim Çevresinde bilimsel bir temele oturtulmuş ve gitgide örnek dilbilim dalı haline gelmiş, hem dilbilimin diğer dallarının her yönden yenilenmesine, hem de tüm bilim dallarındaki yöntemselliğe katkıda bulunmuştur (Vardar, 1982: 112).

“Ses bilimi de dilbilim alanında değerlendirilir. Dilbilimin gelişmesi ses biliminin sınırlarını genişletmiştir. Ses biliminin dilbilgisini aşan birçok özelliği vardır. Dilbilgisiyle dilbilim arasındaki farklılıklar, ses bilgisiyle ses bilimi arasındaki farklılıklara benzemektedir” (Akbayır, 2007: 192).

“Ses biliminin, ses ve konuşma organlarını inceleyen bir bilim dalı olması nedeniyle, ses ve konuşma fizyolojisi ile ilişkisi vardır. Ses bilimi, doğa biliminin de bir kolu sayılır ve ses akustiği çözümlenmeleri bakımından fizikle, konuşma organlarının eylemini incelemesi bakımından fizyoloji ile söz konusu dildeki seslerin yapısı ve dizgesi bakımından da dilbilimle doğrudan ilişkilidir” (Töreyin, 2008: 33).

“Ses bilimi (Fonoloji), konuşma sesleriyle ilgili, çeşitli dillerdeki temel ilkelerin ve farklılaşmaların algılanmasıdır. Konuşurken çıkarılan sesleri, bu seslerin geçirdikleri evrimi inceleyen ve bu seslerin o dilde doğru çıkışını öğreten bir bilim dalıdır. Seslerin oluşumunu, seslerin çıkış yerlerini ve seslerle ilgili tüm kuralları inceleyen ses bilimi (fonoloji) dilbilimin bir koludur. Ses bilimi, aynı zamanda kişinin ses ve konuşma organlarını, bu organların konuşma ve şarkı söyleme sırasındaki durumunu da inceler. Bu nedenle ses bilimi, dilbilimin yanı sıra doğa biliminin de bir kolu sayılır” (Akbayır, 2007: 191-192).

2.7. Diksiyon (Söyleyiş) ve Ses Bilgisi (Fonetik)

“Diksiyon, duygularımızı ve düşüncelerimizi sözle ifade ederken seslerin ve sözcüklerin hakkını vererek; cümleleri doğru, güzel, etkili ve yalın bir biçimde söyleyerek; sesimizi doğru ve düzgün kullanarak; tonlama, durak ve vurgulara dikkat ederek etkili ve güzel bir biçimde seslenme sanatıdır” (Akbayır, 2007: 179).

“Fransızca olan diksiyon kelimesi güzel ve etkili söz söyleme olarak tarif edilmektedir” (Er, 2009: 25). “Konuşmak için gereken sesin oluşturulma aşamasındaki solunumdan, sesin oluşması ve bu seslerin ağız içi bölgelerdeki artikülasyon odaklarında şekillenerek,

kelimelerin oluşturulmasına kadar, konuşmanın tüm aşamaları ile ilişkilidir” (Töreyin, 2008: 34).

Diksiyon; konuşma öncesinde alınan nefesle, nefesin oluşturduğu seslerle ve bu seslerin artiküle edilerek ağızda şekillenmesiyle oluşan kelimelerle ilgilenir. Ayrıca konuşmayı daha anlamlı hale getirmek için yapılan tonlamalar, vurgular, entonasyonlar da diksiyonun çalışma alanına girmektedir. Diksiyonun güzel ve etkili konuşmada (söyleniş-telaffuz-pronunciation) yani seslerin doğru çıkarılmasındaki yeri ve önemi çok büyüktür. Konuşma dili, günlük hayatta konuşurken kullanılan dildir ve yazı dilini besleyen en önemli kaynak da konuşma dilidir (Vural, 2005: 114-115).

“Fonetik dilin sesle ilgili kurallarını verir ve söyleniş yönüyle ilgilenir. Diksiyon ise güzel ve etkili söyleyişin tüm özelliklerini öğreterek bu konuda beceri kazandırır. Dolayısıyla fonetik ve diksiyon birbirini tamamlar” (Akbayır, 2007: 180-181).

Herhangi birinin ağız içindeki dil hareketleri, havadaki ses dalgaları, iç kulaktaki sıvının titreşimi görülememektedir. Bu tür durumlar fonetikçilerin çalıştıkları konular üzerinde büyük engel teşkil etmektedir (Zsiga, 2006: 14).

Henry Sweet’in söylediği gibi fonetik fonolojik analizin ilk adımıdır ve artikülasyon, tanımlama, sınıflandırma, iletişim ve konuşma seslerinin işitilmesini ele almaktadır. Fonetik çalışmalar genel ve geleneksel açıdan üçe ayrılmaktadır. Bunlar söyleyişsel, akustik ve işitsel fonetiktir. Söyleyiş fonetiği; konuşma üretiminin analizi ile başlar, akustik fonetik bu üretimdeki akustik özellikleri ele alır, işitsel fonetik çalışmaları ise konuşma üretimindeki işitmeyi beyin, işitme sınırları ve kulak tarafından alınmasını ele almaktadır (Demirezen, 1987: 1-2).

Fonetik bilimi ayrıca konuşma organlarının fizyolojik çalışmalarını ve insan konuşma organları tarafından üretilen ses dalgalarının karakteristikleri ile de ilgilenmektedir (Demirezen, 1987: 6).

Dilbilim açısından, sesbilime geç sağlayan yardımcı bir dal olan sesbilgisi (fonetik) sesleri somut gerçeklikleri (kendi içinde bağımsız olarak) ele alarak oluşturulmaları (söyleyişleri sesbilgisi), aktarılmaları (akustik sesbilgisi) ve algılanmaları (işitsel sesbilgisi) bakımından inceler (Vardar, 1982: 113).

“Ses Bilgisi (Fonetik), ses genelde işitme organımızla duyduğumuz dış izlenimlerin tümüdür. Ses bilgisi de herhangi bir dilin konuşma seslerinin oluşması, aktarılması ve algılanmasıdır” (Akbayır, 2007: 191).

2.8. Yabancı Dil Eğitimi ve İngiliz Dili

Günümüzde yeryüzünde konuşulan binlerce dil bulunmaktadır ve bu da yaşadığımız hayatta pek çok dilin olduğunu göstermektedir. Anadil çok erken yaşlarda öğrenilir ve başkalarıyla iletişim kurmak için kullanılır. Bununla birlikte kişilerin sonraki hayatlarında, diğer dilleri öğrenmeleri için beceriye sahip olmaları ve pratik yapmaları gerekmektedir. Böyle bir dil genellikle ikinci bir dil (second language) olarak adlandırılmaktadır (Liscombe, 2007: 152).

“İkinci bir dili öğrenen bireyin, amaç dildeki ses düzeneğinin ve söz diziminin kendiliyle örtüşebileceği veya aykırılık gösterebileceği bilincinde olması gerekir. Çünkü özellikle batı dilleri yazıldığı gibi okunmamakta ve söz dizimi de Türkçe’den oldukça farklılık göstermektedir. Bu durumlarda öğreticinin yararlanacağı alan dilbilim verileridir. Kendinin ayrı bir dil felsefesi ile karşı karşıya bulunduğu bilincine varan bir öğrenci bu işi yarı yarıya çözmüş demektir” (Çelebi, 2006: 303).

Yabancı dil derslerinde konuşma becerisinin geliştirilmesinde Demirel’e göre (1990) mekanik, anlamlı ve iletişimsel alıştırmaların yanı sıra amaç dilin anlaşılır halde konuşulabilmesi için, söyleyiş çok iyi öğrenilmelidir. Dil öğrenme, o dile ait sesler ve sözcükleri söylemekle başlamaktadır. Yabancı dil öğretiminde ilk düzeylerde genellikle söyleyiş eğitimi yapılmaktadır. Bu nedenle yabancı dilde seslerin ve sözcüklerin yanlış söylenmemesi için söyleyiş öğretimine gereken önemin verilmesi ve hataların düzeltilip anlaşılabilirliğin sağlanması gerekmektedir (Aktaran: Sayan, 1994: 12).

“Günümüz Türkiye’sinde yabancı dil eğitimi 1739 sayılı “Milli Eğitim Temel Kanunu” ile ortaöğretim kurumlarına, 2547 sayılı “Yüksek Öğretim Kanunu” ile de yükseköğretim kurumlarına yüklenmiştir. Haftalık ders saatleri de belirlenerek yabancı dil amaçlarına uygun yetiştirmeden bu kurumlar sorumlu kılınmışlardır” (Sayan, 1994: 6).

Tüm dillerdeki kelimelerde ilişkiler, nesnelere, duygular, nitelikleri ve bunlar arasında anlamsal farklılıklar mevcuttur. Bu farklılığın biyolojik açıdan bakıldığında çok az olduğu görülmektedir. Birbirinden oldukça bağımsız çalışan pek çok modern gramerciye göre

(Chomsky, 1957; Greenberg, 1963; Hartmann, 1961; Hjelmslev, 1953) her dilin sözdizimi, bazı temel, biçimsel özellikleri göstermektedir (Lenneberg, 1964: 32).

Tek bir sesin ya da fonemin yorumlanması sıklıkla akustik koşullara bağlıdır. Dahası fonemler üretim sırasında zincirle basitçe bağlı değildir ama birbirlerinden etkilenirler ve bir önceki fonem kendinden gelen sonraki fonemi etkiler (Lenneberg, 1967: 272). Fonolojik bilgi, bir dildeki seslerin tüm fonetik farklarının üretilmesi yeteneğinin de ötesindedir (Fromkin and Rodman, 1988: 70).

“İngilizce’de 13 tek, 8 çift ünlü ve 24 tane ünsüz ses; buna karşın, 5’i sesli, 21’i sessiz olmak üzere toplam 26 harf bulunmaktadır. Fakat alfabedeki tüm harf sayısı bütün sesleri karşılayacak durumda değildir. Her harf, ses karşılığı olarak düşünülürse İngiliz dilindeki harflerin o dildeki bütün sesleri aksettirmesi yönünden çok yetersiz bir işaret sistemi olduğu meydana çıkmaktadır. Dolayısıyla İngilizce’nin yazılışını, Türkçedeki gibi, bir harf bir ses esasına dayandırmak mümkün değildir. İngilizcede bir harf birkaç sesin yerini tutmakta, bu yüzden de İngilizce’de okunuş, yazılı ve telaffuz basit kurallarla izah edilemeyecek kadar karmaşık bir durum almaktadır” (www.onlineenglish.tk).

1888’de merkezi Paris’te bulunan Uluslararası Fonetik Derneği, dünyadaki tüm dillerde herhangi bir sesin nasıl tanımlanabileceği konusunu ele aldılar. Bunun sonucunda International Phonetic Alphabet (IPA) denilen yeni bir alfabe için semboller yayınladılar (Zsiga, 2006: 20).

Konuşma seslerini sınıflandırmak istersek, ünlü ve ünsüz sesler olarak tüm dillere uyarlanabilir (Demirezen, 1986: 33). Ünlü sesler (vowels) özgür ve gürültüsüz seslerdir ve bu sesler akciğerlerden gelen havanın ağız ve gırtlakta hiçbir engele takılmadan çıkmasıyla oluşmaktadır. Ünsüz sesler (consonants) ise özgür olmayan, gürültülü ve engelli seslerdir ve seslerin çıkışında nefes, konuşma organlarında bir engele rastlar, sürtünme sonucunda gürültülü çıkarlar. Ünsüz sesler ancak bir ünlü ile birlikte bir heceyi meydana getiren seslerdir (Töreyin, 2008: 36-37).

2.8.1.Ünlü sesler (vowels)

Ünlü sesleri tanımlamak ünsüz sesleri tanımlamaktan zordur (Zsiga, 2006: 25). Ünlü sesler üretilirken artikulatörler birbirleriyle yakınlaşmamaktadırlar. Bu sesler söylenirken, haya yolu pasajı açıktır (Ladefoged, 1993: 12). Ünlü seslerin kalitesi, ses sisteminin özel

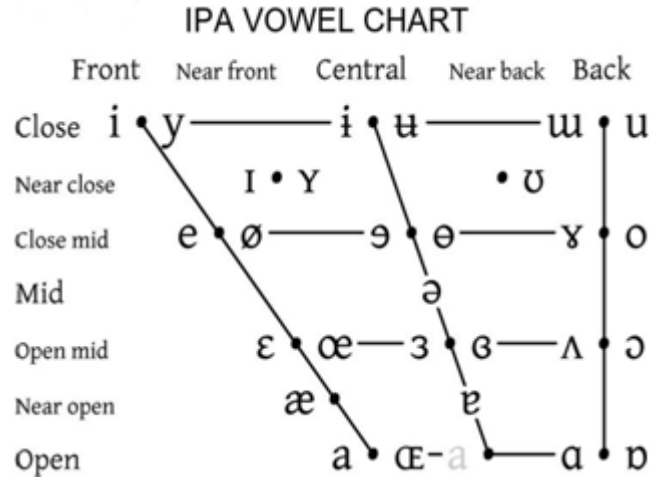
yapılandırmasıyla belirlenmektedir. Dilin farklı kısımları aŖađı ve yukarı hareket edebilir ya da dudaklar yayılmış ya da büzülmüş olabilir. Ünlüler tek başına olan seslerdir. Önlerinde ya da arkalarında herhangi bir ünsüz olmadan söylenebilirler. Fonetige yeni başlayan pek çok öğrenci vowel (ünlü) artikülasyonunu, consonant (ünsüz) artikülasyonundan daha zor bulmaktadırlar (Fromkin and Rodman, 1988: 48).

Tablo-1: Amerikan İngilizcesi Konuşanlar (1) ve İngiliz İngilizcesi Konuşanlar (2) İçin Geçerli Olan Sesli Harfler (Vowels) Tablosu

1	2					
i	i	heed	he	bead	heat	keyed
ɪ	ɪ	hid		bid	hit	kid
eɪ	eɪ	hayed	hay	bayed	hate	Cade
ɛ	ɛ	head		bed		
æ	æ	had		bad	hat	cad
ɑː	ɑ	hard		bard	heart	card
ɑ	ɒ	hod		bod	hot	cod
ɔ	ɔ	hawed	haw	bawd		cawed
ʊ	ʊ	hood				could
oʊ	əʊ	hoed	hie	bode		code
u	u	who'd	who	booed	hoot	cooed
ʌ	ʌ	Hudd		bud	hut	cud
ɜ	ɜ	herd	her	bird	hurt	curd
aɪ	aɪ	hide	high	bide	height	
aʊ	aʊ		how	bowed		cowed
ɔɪ	ɔɪ		(a)hoy	Boyd		
ɪə	ɪə		here	beard		
eɪ	ɛə		hair	bared		cared
aɪ	aə	hired	hire			
ju	ju	hued	hue	Bude		cued

(Ladefoged,1993:31)

Şekil -9: Uluslar arası Fonetik Alfabeti Sesli Harfler Tablosu (IPA Vowel Chart)

(www.talkingstick.jp)

2.8.2.Ünsüz sesler (Consonants)

Bir dildeki konsonantlar doğal sınıflara bölünürler ve hepsi birbirinden farklıdır. Bu sınıflar (nasals, laterals, semi-vowels gibi) çeşitli noktalarda ve artikülasyon bölgelerindedir. Bolinger'e göre (1975) ünsüz sesler, ünlü sesleri birbirinden ayırır ve ünlü sesler bir sonraki konsonant pozisyonu için konuşma organlarına izin verirler (Aktaran: Demirezen, 1986: 33-34).

Tablo 2. İngilizce Sessiz Harfler (Consonants)

p	pie	pea	
t	tie	tea	
k	kye	key	
b	by	bee	
d	dye	D	
g	guy		
m	my	me	ram
n	nigh	knee	ran
ŋ			rang
f	fie	fee	
v	vie	V	
θ	thigh		
ð	thy	thee	
s	sigh	sea	
z		Z	mizzen
ʃ(ş)	shy	she	mission
ʒ(ž)			vision
l	lie	lee	
w	why	we	
ɹ(r)	rye		
j(y)		ye	
h	high	he	
tʃ(ç)	chi(me)	chea(p)	
dʒ(j)	ji(ve)	G	

(Ladefoged, 1993: 27)

Şekil-10: Sessiz Harfler Tablosu (Consonant Chart)

		Place of Articulation															
		Bilabial		Labio-dental		Inter-dental		Alveolar		Alveo-palatal		Palatal		Velar		Glottal	
Manner of Articulation	Stop	p	b					t	d					k	g	ʔ	
	Fricative			f	v	θ	ð	s	z	ʃ	ʒ						h
	Affricate									tʃ	dʒ						
	Nasal		m						n						ŋ		
	Lateral Approximant								l								
	Retroflex Approximant								ɻ								
	Glide	ɹ	w											j			
			State of the Glottis														
Voiceless								Voiced									

(www.ic.arizona.edu)

İngiliz Dilinde Ünsüzler (Consonants) İçin Artikülasyon Yerleri

Ünsüzler, çıkış yerlerine göre, sekiz kümede toplanabilir:

1. **Bilabial:** Heriki dudakta kullanılır. “Pie, buy, my” gibi kelimelerde ilk harfte dudaklar bir araya gelmektedir.
2. **Labiodental:** Alt dudak ve ön dişler kullanılmaktadır. Pek çok insanın söylediği “fie, vie” kelimelerindeki gibi alt dudağın üst dişlere dokunması sonucu oluşmaktadır.
3. **Dental:** “Thigh, thy” kelimelerindeki gibi dil ucu veya üst ön dişler ile söylenmektedir.
4. **Alveolar:** Dil ucunun üst dişetlerine ve sert damağa yaklaşmasıyla söylenirler.
5. **Retroflex:** “rye, row, ray” kelimelerinin söylenişleri gibi dil ucunun üst dişetlerinin arkasına temasıyla söylenirler.
6. **Palato- alveolar** dilin ucu, alt dişlerin arkasına ya da dilin bir kısmının üst damağın yakınına yaklaşmasıyla oluşurlar. “Shy, she, show” verilebilecek örneklerdendir.

7. **Palatal:** Dilin ön kısmı ve sert damakta söylenirler ve bu esnada sert damak-dilin ön kısmı arası soğuk hava hissedilir. Örnek olarak “you” verilebilir.
8. **Velar:** “Hack, hag, hang” gibi dilin arkasında ve yumuşak damakta söylenen konsonantlardır (Ladefoged, 1993: 6-7)

2.9. İlgili yayın ve araştırmalar

Sazak (2001), “Ses Eğitimi Tekniklerinin Artikülasyon Mekanikğine ve Türkçe Fonetikğe Uygunluğunun İncelenmesi” adlı doktora tezinde Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü (GÜ GEF GSEB) Müzik Öğretmenliği A.B.D.’nda Anadal Şan dersi veren ses eğitimi alanında uzman öğretim elemanları ile bu dersi alan öğrenciler üzerinde, ses eğitimi tekniklerinin artikülasyon mekanikğine ve Türkçe fonetikğine uygun olup olmadığını incelemiştir. Araştırmada deneme modelinin yanında, tekil tarama modeline de yer verilmiştir. Bu modele göre veriler belgesel tarama yöntemi ile toplanmıştır. Uzman görüşleri için yapısal sözlü görüşme (mülakat) tekniğine başvurulmuş, vaka analizlerinin yapılması için deney-kontrol grup yaklaşımli bir değerlendirme modeli kullanılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre uzmanların ses eğitimi ve artikülasyon kavramlarının tanımında ortak bir görüşe varamadığı, Türkçe söyleyişe uygun egzersiz uygulamadıkları, kadın-erkek ses gruplarının artikülasyon özelliklerinde bir fark gözlemedikleri belirlenmiştir. Öğrenci analizleriyle uzman eğitimcilerden elde edilen veriler karşılaştırıldığında birbiriyile örtüşen sonuçların alınmadığı anlaşılmıştır.

Yiğit (1998), “Fonasyon Sistemindeki Anatomik Yapıların Ses Üzerindeki Etkileri” adlı doktora tezinde GÜ GEF Müzik Eğitimi Bölümünde Ana Çalgı Şan (Ses Eğitimi) dersini alan 30 öğrencinin (20-29 yaş grubunda en az bir yıl programli ses eğitimi almış ve devam eden sağlıklı sese sahip bireyler) anatomik yapıları; anatomik ve fonksiyonel; ses özellikleri ise, fiziki ve psikofiziki özellikler açısından incelenmiş, ses üretimindeki fizyolojik faktörlerden yararlanarak, fonasyon sistemindeki anatomik yapıların ve eğitimin, ses özellikleri üzerindeki etkileri araştırılmıştır. Sonuç olarak fonasyon sistemindeki anatomik yapıların ses özellikleri üzerinde belirli etkilerinin olduğu ve bu etkilerin eğitimle ortaya çıkarılıp, geliştirilebildiği anlaşılmıştır.

Brown, Rothman and Sapienza (2000: 301-309) “Profesyonelce Eğitilmiş Seslerin Eğitilmemiş Seslere Karşı Algısal ve Akustik Çalışması” adlı çalışmalarında 20 profesyonel şarkıcı ve 20 şarkıcı olmayan gruba “Rainbow” pasajı okutulmuş ve “America The Beautiful”

şarkısı söylenmiştir. Profesyonel şarkıcılardaki ses eğitiminin etkisinin tanımlanması için akustik ve perceptual analizleri tamamlanmıştır. Akustik ölçümler fundamental frekans, süre, jitter %, shimmer %, noise-to-harmonic ratio (NHR) analizleri yapılmış, vibrato ve şarkıcı formantının var olup olmadığı araştırılmıştır. Sonuç olarak, profesyonel şarkıcılar ve olmayanlar arasında, cinsiyete göre belli akustik parametrelerde farklılıklar ortaya çıkmış, kadın ve erkek cinsiyetlerinin konuşma ve şarkı söylemeleri arasında anlam bulunmamıştır. Fizyolojik ve akustik bağlamda geniş şarkıcı örneklemeleri incelendiğinde, profesyonel olarak eğitilmiş olan şarkıcıların bir grup olarak, şarkıcı olmayanlara kıyasla konuşma söylemelerinde dikkate değer bir farklılık sergilediklerine dair çok az tutarlı veri mevcuttur. Bu çalışma da, kişilerin konuşmalarında ölçülen akustik değişkenlerin herhangi birinin, şarkıcı olmayanlardan tür olarak değişiklik gösterip göstermediğini belirleme imkanı sağlayabilmekte ve gelecekte gerçekleştirilecek çalışmalara yön gösterebilmektedir.

Demirezen (2005) “İngilizcede Damaksal Yapı: Türkçe Öğretmenliği Öğrencileri İçin Yapısal Bir Sorun” adlı çalışmada yabancı dil öğretmeni yetiştirme alanında, yabancı dil öğretmeni olacak öğretmen adaylarının ya da halen çalışan öğretmenlerin kemikleşmiş bir sesletim hatasını ele alıp, bir ders süresi boyunca gidermeye çalışan bir sesletim düzeltme yönteminin hemen hemen olmamasından dolayı, duy-seslet yöntemi ile (Demirezen, 2003) öğretmen adaylarının yabancı dildeki sesletimini bozan İngilizce bir sesbirimi ele almakta, 50 dakikalık bir ders süresinde ilgili sesin konumuyla bağlantılı olarak özel biçimde geliştirilmiş tekerlemeler, deyimler, atasözleri ve diğer söylemleri alıştırmaya gereği olarak kullanarak, yabancı dili konuşurken sorun yaratan sesbirimin sesletimini sorun olmaktan çıkararak çözüm getirmektedir.

Töreyn ve Oğuz (2006) “Değişik Şarkı Türlerine Göre Ses Eğitimi Alan Bireylerde Objektif Fonasyon ve Akustik Analiz Bulguları” adlı çalışmalarında farklı şarkı türlerine göre eğitim almış olan ve TRT Ankara Radyosunda kadrolu olarak görev yapan 10 Türk Sanat Müziği ve 10 Türk Halk Müziği bayan solist sanatçısı ile GÜ Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müzik Eğitimi Anabilim Dalında eğitimleri devam eden 10 yüksek lisans ve doktora (alan çalgısı şan eğitimi olan bayan) öğrencisinin ses analizleri yapılması planlanan çalışma, THM sanatçılarından hiç katılım olmaması, TSM sanatçılarından ise 4 kişinin belirlenen süre içinde deneye katılması ve GÜEBE den 9 kişinin katılımıyla toplamda 13 kişi ile gerçekleşmiş, ses rahatsızlıkları değerlendirme formu ve akustik analizleri değerlendirilmiştir. Araştırmada sesteki jitter(Jitter sesin frekansında bireyin ses oluşumu sırasındaki kontrol dışı vibrasyonlar)

ve shimmer (sesin genliğinde bireyin kontrol edemediği durumları) parametrelerinin düşük değerlerde oluşabilmesi için de bilinçli ses eğitimi uygulamalarının gerekliliği belirtilmiştir.

Mendes, Brown, Rothman and Sapienza (2004) “Ses Eğitiminin Konuşma Sesi Üzerine Etkileri” adlı çalışmalarında şarkı söyleme eğitiminin konuşma sesine etkisinin olup olmadığı araştırılmıştır. Bu bağlamda çalışma, 17- 20 yaş aralıklarında 12 bayan ve 2 erkek olmak üzere toplam 14 kişi ile yapılmış, her dönemde bir (toplamda dört dönem) Rainbow Pasajı okutulup, seslileri kaydedilmiştir. Temel konuşma frekansı ve eğitim süresince ses sınıflandırmasında görülen birkaç açık farklılığı ortaya koymuş olsa da, dört sömestrlik dönemde bir takım değişkenlerde (spektral, pertürbasyon ve zamansal değişkenler) anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır. Sonuç olarak, dört sömestrlik (iki yıllık) yoğun şan eğitiminin bir etki beklemek için çok kısa bir zaman aralığı olduğu düşünülmekte, şan eğitmenlerinin doğrudan müdahaleleri göz önüne alındığında şan eğitiminin konuşma sesi üzerinde bir etkisinin olmaması çok da şaşırtıcı olmamaktadır. Yani konuşma sesini eğitime amacı taşıyan diksiyon ve oral canlandırma örneklerinin aksine, ses dersleri şarkı söyleme sesini eğitime amacı taşımaktadır. Batılı şan eğitimi, karın kaslarını güçlendirmeye, sesli ve sessiz harf üretimi artikülasyon kesinliği egzersizlerine odaklansa da hem eğitmenin, hem de öğrencinin zihninde şarkı söyleme sesi baskın olduğu ve bu egzersizlerin konuşma sesine aktarılmadığı görülmektedir.

Gültekin’in (2006) “Yabancı Dil Olarak İngilizcenin Öğretildiği Konuşma Sınıflarında Şiirin Kullanılması-Sınıf İçi Çalışma” adlı tezi, Anadolu Üniversitesi Yabancı Diller Yüksekokulu’nda çalışmaya katılan 22 upper- intermediate kuru öğrencisi ve konuşma dersi hocaları ile gerçekleşmiş olup, konuşma derslerinde öğrencilerin şiir kullanılarak hazırlanmış aktiviteler üzerinde çalışırken ortaya koydukları dil üretimini, birbirleriyle olan etkileşimleri ve aktivitelere olan ilgileri incelenmiştir.

İrismet (2006) “Ahmet Yesevi Uluslararası Kazak-Türk Üniversitesi İngilizce Öğretmenliği Bölümündeki Öğrencilerin İngilizce Konuşma Sorunlarının İncelenmesi” adlı tezinde Ahmet Yesevi Uluslararası Kazak-Türk Üniversitesi’ndeki İngilizce Dili Eğitimi Bölümündeki Kazak öğrencilerin konuşma güçlüklerini belirlemeyi ve bu sorunları çözmek için olası öneriler getirilmiştir. Bu sorunları tespit etmek için bir anket düzenlenmiş, bu anket birinci dönemin başlarında ilk ve dördüncü sınıflardan karışık olarak 150 öğrenciye verilmiştir. Diğerlerinin anketleri geri alınmadığından sadece 57 öğrencinin cevapları

dikkate alınmıştır. Çalışmanın sonunda ise öğrencilere belirli konuşma becerileri kazandırmak için bazı öneri ve uygulamalar önerilmiştir.

Barın (1997) “Dinleme Konuşma Becerilerinin Önemi Dil Öğretimine Katkıları ve Atatürk Üniversitesi İngiliz Dili Bölümlerinde Uygulanışı” adlı tezi Atatürk Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı ile İngiliz Dili Eğitimi Bölümlerinde öğrenim gören 60 öğrenci üzerinde uygulanmış, bilgi çözümlemesinden elde edilen anket bulguları belirtilmiş, öğretim elemanları ve mezunların görüşlerine önem verilmiştir. Sonuç olarak İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü eğitim-öğretim programının yeniden gözden geçirilerek konuşma ve dinleme becerilerini en azından “konuşma” dersi adı altında tüm sınıflarda verilmesinin çok yararlı olacağı üzerinde durulmaktadır.

Oyer, Crowe and Haas (1987) “Konuşma, Dil ve Duyma Bozuklukları: öğretmen kılavuzu” isimli kitaplarında öğretmenler için; konuşma, dil ya da işitme güçlüğü çeken çocukların, konuşma ve dil gelişimi için özel tavsiyelerde bulunulmuş, bu çocukların okul içindeki durumlarından bahsedilmiş, artikülasyon bozuklukları, dil kusurları, kekemelik ve ses hastalıkları gibi pek çok konuya değinilmiştir.

Fromkin and Rodman’ın (1988) “Dil Bilimine Giriş” isimli kitaplarında dil, fonetik, fonoloji, morfoloji, dilin sosyal yönleri, dil değişimi, dilin biyolojik yönleri hakkında bilgilere yer verilmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, deseni, veri toplama yöntemleri, deneysel süreç, toplanan verilerin çözümlenmesinde kullanılan istatistiksel yöntem ve teknikler yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Kontrol Gruplu ön test-son test deneysel desen modeline göre yapılan araştırma, 2008-2009 öğretim yılı birinci döneminde Erciyes Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü 2.Öğretim 1.sınıfta okuyan öğrenciler ile yürütülmüştür. Bu doğrultuda ses eğitimi çalışmalarının İngilizce konuşma (sesletim) sorunlarının giderilmesinde kullanılabilirliği ve etkisi ölçmek amaçlanmıştır.

3.2. Çalışma Grubu

Araştırma 2008-2009 öğretim yılı birinci döneminde Erciyes Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü 2.Öğretim 1.sınıfta okuyan öğrenciler ile yapılmıştır. Çalışmaya başlamadan önce öğrencilere araştırmayla ilgili genel bilgi verilmiştir. Araştırma gruplarının belirlenmesinde, alanında uzman kişi tarafından belirlenen İngilizce pasaj (Grant, 2001: 3) tüm sınıfa (60 kişi) okutulmuş, pasaj içindeki vowel (ünlü) ve consonant (ünsüz) seslerinde en çok problem yaşayan 30 öğrenci tespit edilmiştir. Bu öğrencilerden tek numaralılarından 15'i deney grubunu, çift numaralılarından 15'i kontrol grubunu oluşturmuştur. Deneysel sürece 30 kişi ile başlanmış fakat her iki gruptan da birer kişinin sürece devam etmemesi nedeni ile deneysel süreç ve değerlendirmeler toplamda 28 kişi ile sonlanmıştır. Çalışma daha önce Ses Eğitimi ve İngilizce Fonetik dersi almamış bireyler üzerinde yapılmıştır.

Tablo-3’de çalışmada yer alan deney ve kontrol gruplarının dağılımı verilmiştir.

Tablo-3: Deney ve Kontrol Gruplarının Dağılımı

Grup	Tasarlanan n (%)	Gerçekleşen n (%)
Deney	15 (50,0)	14 (46,7)
Kontrol	15 (50,0)	14 (46,7)

Tablo-4’de deney-kontrol gruplarının cinsiyet, yaş, boy, kilo ortalama ve standart sapmaları verilmiştir.

Tablo-4: Deney- kontrol gruplarının cinsiyet, yaş, boy, kilo ortalama ve standart sapmaları

Değişken	Kontrol			Deney			Genel		
	Erkek (n=5) $\bar{X} \pm S.S$	Bayan (n=9) $\bar{X} \pm S.S$	Toplam (n=14) $\bar{X} \pm S.S$	Erkek (n=4) $\bar{X} \pm S.S$	Bayan (n=10) $\bar{X} \pm S.S$	Toplam (n=14) $\bar{X} \pm S.S$	Erkek (n=9) $\bar{X} \pm S.S$	Bayan (n=19) $\bar{X} \pm S.S$	Toplam (n=28) $\bar{X} \pm S.S$
Yaş (y)	20,00±1,73	19,78±3,87	19,86±3,18	18,75±0,50	19,20±0,79	19,07±0,73	19,44±1,42	19,47±2,65	19,46±2,30
Boy (m.)	1,72±0,04	1,61±0,04	1,65±0,07	1,77±0,06	1,66±0,05	1,69±0,07	1,74±0,06	1,64±0,05	1,67±0,07
Kilo (kg.)	62,60±7,40	55,89±12,37	58,29±11,06	66,25±7,50	55,40±7,15	58,50±8,62	64,22±7,22	55,63±9,68	58,39±9,73

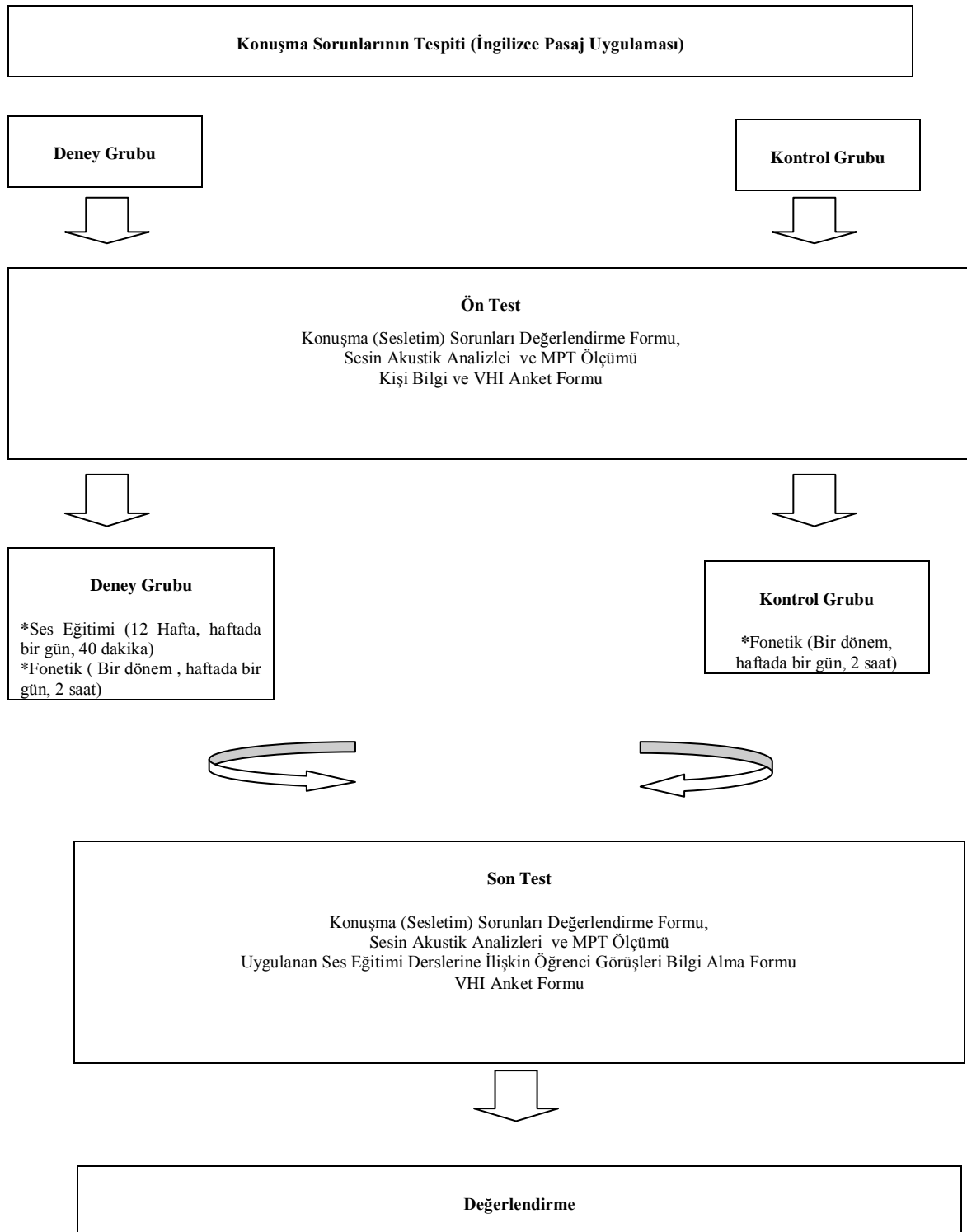
3.3. Araştırmanın Deseni

Çalışma, Kontrol Gruplu ön test-son test deneysel desen modeline göre yapılmıştır. Araştırmanın kuramsal yaklaşımlarına temel oluşturması için konu ile ilgili literatür taranmıştır. Araştırmaya başlamadan önce araştırmayla ilgili deneysel sürecin planlanmasında, uzman kişilerin görüşleri alınmıştır. Deney ve kontrol gruplarını oluşturabilmek amacıyla öğrencilere, alanında uzman kişi tarafından belirlenen İngilizce bir pasaj okutulmuş (Bkz. Ek-5) ve bu pasaja göre konuşma sorunları (sesletim) değerlendirme formu oluşturulmuş, forma göre öğrencilerin ön test- son test verileri elde edilmiştir (Bkz. Ek-11). Ölçek, her iki gruba aynı anda (deney grubuna uygulanan ses eğitimi öncesi ve sonrası) uygulanmış ve alanında uzman 3 kişi tarafından değerlendirilmiştir. Pasajın belirlenmesinde Amerikan İngilizcesi temel alınmıştır.

Erciyes Üniversitesi Fen- Edebiyat Fakültesi İngiliz Dili ve Edebiyatı bölümü 1.sınıf 2. Öğretim öğrencilerinden belirlenen deney ve kontrol gruplarının, Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesi Kulak Burun Boğaz Anabilim Dalı’nda KBB muayeneleri, odyometrik (işitme) testleri, sesin objektif değerlendirmesi için ses tellerinin stroboskopik incelemeleri yapılmıştır

(Bkz. Ek-3-4-22-23). Çene ve diş problemi olduğu düşünülen öğrencilerin Erciyes Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Ortodonti Anabilim Dalı'na yönlendirilerek, muayeneleri gerçekleştirilmiştir. Deneysel süreçte grupların kontrol ve muayeneleri tamamlandıktan sonra, akustik ses analizleri yapılmıştır (Csl Main ve Mdv Advanced programları uygulanarak) (Bkz. Ek-18-19-20-21-24). Grupların Maximum Phonation Time-MPT-(Maksimum Fonasyon Süresi) ölçülmüş, her birine Kişi Bilgi Formu, Voice Handicap Index-VHI (Ses Bozukluğu Skoru Anket Formu) formları uygulanmıştır (Bkz. Ek-9-10-12). Her iki gruba ses sağlığı ve korunması ile ilgili form verilmiştir. 12 haftalık deneysel sürecin sonunda grupların akustik ses analizleri ve MPT ölçümleri tekrar yapılmış, VHI anket formu tekrar uygulanmıştır. Çalışmalara başlamadan önce deney grubundaki öğrencilerin yapılacak ses eğitimi çalışmalarını yürütebilmeleri için müziksel işitme düzeylerine bakılmıştır (Bkz. Ek-16). Deney grubundaki her bir öğrenci ile ders saatleri planlanmış (haftada bir gün, 40 dk.), deneysel süreç içerisinde her birinin problemleri sesleri üzerinde durulmuştur. Ses eğitimi derslerinde uygulanan İngilizce ses egzersizleri, İngilizce Pasajda belirlenen sorunlu sesleri içeren, kelimelerin söyleyiş biçimine uygun olarak uzman görüşü alınarak, araştırmacı tarafından oluşturulmuştur. Süreç sonrasında her iki grubunda son test değerlendirmeleri yapılmış, deney grubundan, uygulanan ses eğitimi derslerine ilişkin görüşlerini almak için form doldurmaları istenmiştir.

Şekil-11: Araştırmanın Deseni

3.4. Veri Toplama Yöntemleri

3.4.1. Konuşma Sorunlarını Belirlemek ve Sesin Formant Frekanslarının Analizi Amacıyla Kullanılan Pasajlar

Erciyes Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü 2.Öğretim 1.sınıfta okuyan öğrencilerin İngilizce konuşma sorunlarını belirleyebilmek için, öğrencilere Linda Grant'ın (2001: 3) Well Said, Pronunciation for Clear Communication adlı kitabındaki 3. Okuma parçası (Reading 3) okutulmuştur. Daha sonra oluşturulan, deney ve kontrol gruplarının akustik özelliklerinden formant frekanslarının analizi için, gruplardan Türkçe “Diyet” Pasajı ve İngilizce “Rainbow” Pasajını (Fairbanks, 1960: 127) okumaları istenmiştir (Bkz. Ek-5-6-7).

3.4.2. İngilizce Sesli ve Sessiz Harflerin Telaffuzlarının Değerlendirilmesi

3.4.2.1. Konuşma (Sesletim) Sorunları Değerlendirme Formu

Linda Grant'ın (2001: 3) Well Said, Pronunciation for Clear Communication adlı kitabındaki 3. Okuma parçasından (Reading 3), İngilizce vowels (ünlüler) ve consonants (ünsüzler) tablosu Amerikan İngilizcesine göre oluşturulmuştur. Formda, İngilizce ünlü ve ünsüz sesler IPA sembolleriyle birlikte verilmiş, 1'den 5'e kadar derecelendirilmiştir. Konuşma sorunlarının ön test-son test değerlendirilmesi için kullanılan bu formda (1) çok az, (2) az, (3) orta, (4) fazla, (5) çok fazla olarak derecelendirilmiştir. Konuşma Sorunları (Sesletim) Değerlendirme Formu uzman görüşü alınarak araştırmacı tarafından oluşturulmuştur (Bkz. Ek-10).

3.4.3. Sesin Akustik Analizleri ve MPT

3.4.3.1. CSL Main Ve MDVP Advanced Programları

Sesin akustik analizleri, CSL Model 4500 KAY PENTAX, Multi-Speech and CSL Software, CSL Main ve MDVP Advanced programları, Dell Intel®Pentium 3.00 GHz işlemcili bir bilgisayar ve Shure Sm 48 model vokal mikrofon kullanılarak yapılmıştır. Analizler, sessiz bir odada, ağza dik şekilde yaklaşık 15 cm uzaklıkta, mikrofonla “a” vokali söylenilerek (8 saniye), Türkçe “Diyet” Pasajı ve İngilizce “Rainbow” Pasajı (Fairbanks, 1960: 127) okutularak (30 saniye) yapılmıştır. Araştırmada temel frekans (Fo), jitter percent (%), shimmer percent (%), Noise to Harmonic Ratio (NHR), Türkçe Diyet ve İngilizce

Rainbow pasajları ile f1, f2, f3, f4 formant değerlendirmeleri yapılmıştır (Bkz. Ek-18-19-20-21-24).

Pek çok araştırmacı ve öğretmen İngilizce telaffuzundaki suprasegmental özellikler için ses analiz programlarını kullanmaktadırlar. Bu kişilerden öncelikle Leather, İngilizce telaffuzdaki suprasegmental özellikleri öğretmek için bilgisayar teknolojilerini, Morley ise hangi bilgisayarın daha iyi yarar sağlayacağı konusunda, diğer araştırmacılar ise konuşmadaki görsel görüntüleri içeren pedagojik uygulamalar ile ilgili mevcut durumla bağlantılı pek çok araştırma yapmaktadır (Molholt, 1998; Leather, 1983: 211; Morley, 1991: 511; Lambacher,1996; Aktaran: Stibbard, 1996, 2).

3.4.3.2. Maksimum Phonation Time (Maksimum Fonasyon Süresi)

Grupların, bir nefeste en uzun çıkarabilecekleri “a” vokali kronometre ile kaydedilmiş, bu işlem 3 kez tekrar edilip, en uzun tuttıkları süre değerlendirmeye alınmıştır. Öğrencilerin doğru bir solunumla, en uzun fonasyon sürelerini ölçmek amaçlanmıştır.

3.4.4. Video ve Ses Kayıtları

Grupların belirlenmesinde ve ön test uygulamasında video kaydı, deney ve kontrol grubu oluşturulduktan sonra, ses eğitimi süreci esnasında deney grubuna uygulanan çalışmalarda video ve ses kaydı, ses eğitimi süreci bittikten sonra deney ve kontrol gruplarının son test uygulamasında video kaydından yararlanılmıştır.

3.4.5. Videolarengostroboskopi (VLS)

Ses tellerinin fonasyon sırasındaki yavaş çekimini gösteren VLS ses üretimindeki vibrasyon hareketini görüntülemeye olanak sağlamaktadır (Postma vd., 1998: 2057-2058). Deney ve kontrol gruplarının ses teli görüntülerinin alınmasında Storz (Karl Storz Endoskope, Pulsar) marka videolarengostroboskopi (VLS) kullanılmış ve VLS yardımıyla, öğrencilerde, herhangi bir ses sorunu olup olmadığını belirlenmiştir. (Bkz. Ek-22).

3.4.6. Deney ve Kontrol Gruplarına Uygulanan Kişi Bilgi, Voice Handicap Index (VHI) Anket Formları, Uygulanan Ses Eğitimi Derslerine İlişkin Öğrenci Görüşleri Bilgi Alma Formu

3.4.6.1. Kişi Bilgi Formu

Deney ve kontrol gruplarına, kendileri ile ilgili bilgileri almak için, çalışmanın içeriğine uygun olarak hazırlanmış toplam 3 bölümlük bir form uygulanmıştır. Formun 1.bölümünde bireylerin kişisel bilgilerini tanımlayıcı 9 soru, 2.bölümünde (varsa) ses problemini tanımlayıcı 3 soru, 3.bölümünde ise bedensel gevşeme, ses eğitimi ve fonetik çalışmalarda bulunup bulunmadığına dair 4 soru yer almaktadır. Bu bilgi formu oluşturulurken ilk 2 bölüm için Chicago Loyola Üniversitesi Otolarengoloji bölümünün kullandığı formdan yararlanılmış, 3 bölümde ise grupların daha önce ses eğitimi ve fonetiğe dair çalışmalarda bulunup bulunmadıklarını öğrenmek amacıyla uzman görüşü alınarak araştırmacı tarafından oluşturulmuştur (Evren, 2006: 25). (Bkz. Ek-9).

3.4.6.2. Voice Handicap Index (VHI) Anket Formu

Çalışmada deney ve kontrol grupları belirlendikten sonra ses bozukluğu skoru anket formu (VHI) uygulanmıştır. Deney grubuna uygulanan ses eğitimi çalışmalarından sonra, her iki gruba tekrar doldurmaları istenmiştir. Bu form ile deney ve kontrol gruplarındaki bireylerin, deneysel süreç içerisinde herhangi bir ses sorunu (hastalığı) yaşayıp yaşamadıkları, varsa ne sıklıkla problem yaşadıkları değerlendirilmiştir. “Doğan (2004: 36) ve Kandoğan’a göre (2005: 16) Ses Bozukluğu Skoru (SBS) anket formunu her biri 10 sorudan oluşan 3 bölüm içermektedir. İlk 10 soru fonksiyonel, ikinci 10 soru fiziksel ve üçüncü 10 soru emosyonel sorunları yansıtacak şekilde düzenlenmiştir. Ses Bozukluğu Skoru anket formunda, ses bozukluğu yaşayan hastaların gündelik yaşantılarındaki sorunları, bunlarla karşılaşma sıklığına göre 0-4 arasında (0: hiç, 1: hemen hemen hiç, 2:bazen, 3: hemen hemen her zaman, 4: her zaman) puanlamalarını yapması istenmiştir. Ses Bozukluğu Skoru puanı 0-30 ise hastanın sesi nedeniyle belirgin bir problemi olmadığı anlaşılır. 31-60 arasında ise orta derecede bir problem olduğu düşünülür ve genellikle vokal kord nodülü, polibi veya kisti bu derecede bir probleme neden olmaktadır. SBS puanı 61-120 olan hastalar; kord vokal paralizi gibi ileri derecede ses bozukluğu yaratan bir patoloji nedeniyle günlük hayatlarında genellikle ciddi problemler yaşayan hastalardır (Aktaran: Evren, 2006: 25). (Bkz. Ek-11).

3.4.6.3. Uygulanan Ses Eğitimi Derslerine İlişkin Öğrenci Görüşleri Alma Formu

Çalışma sonrasında, deney grubunun ses eğitimi süreci hakkındaki düşüncelerini almak amacıyla, toplamda 5 soru içeren öğrenci görüşleri alma formu düzenlenmiştir. Formdaki sorularda öğrencilere ses eğitimi çalışmalarının fonetik (sesletim) derslerine ve sorunlarına olan etkisi, ses eğitimi çalışmalarının kendilerinde ne gibi faydalar sağladığı üzerinde durulmuştur (Bkz. Ek-13).

3.5. Deneysel Süreç

Veri toplama süreci içerisinde, her iki gruba da, Ses Hijyeni konusuna özen göstermeleri gerektiği için, 17 maddeyi içeren, hatalı ses kullanımını önlemeye yönelik bilgilerin (Sesimizi Koruma Yolları) yer aldığı dökümanlar dağıtılmıştır (Bkz. Ek-8). Erciyes Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü 2.Öğretim 1.sınıf öğrencilerinden, deney ve kontrol gruplarının belirlenmesiyle başlayan deneysel süreç, daha sonra deney grubuyla yapılan 12 haftalık, haftada 1 gün, 40 dakikayı içeren ses eğitimi derslerini içermektedir. Deney grubu öğrencileri ile birebir uygun ders saatleri planlanarak ses eğitimi derslerine başlanmıştır. Deney grubuna uygulanan ses eğitimi dersleri haricinde, her iki grupta İngilizce fonetik (sesletim) derslerini 2008-2009 öğretim yılı birinci döneminde, normal akışı içinde haftada iki saat almışlardır. Deney grubuna derslere başlamadan önce ses eğitimi ile ilgili genel bilgiler verilmiştir. Ses eğitimi dersleri süreci içerisinde anlatılan ve uygulanan konu başlıkları aşağıdaki şekildedir:

1. Ses anatomisi ve fizyolojisi hakkında bilgiler
2. Bedensel gevşeme çalışmaları
3. Solunum çalışmaları
4. Rezonans çalışmaları
5. Dil-Konuşma çalışmaları
6. Ses Egzersizleri
7. İngilizce kelimelerle yapılan ses egzersizleri
- 8.İngilizce tekerleme çalışmaları

3.5.1. Derslerin İşlenişi

Yukarıda verilen konular doğrultusunda, deney gurubu öğrencileri ile toplam 12 hafta boyunca çalışılmış, yapılan çalışmalarla İngilizce eğitiminde karşılaşılan konuşma (sesletim) sorunlarının giderilmesi amaçlanmıştır.

1. Hafta

Genel olarak ses anatomisi ve fizyolojisinden bahsedilmiş, insan sesinin oluşumu, insanda ses sistemleri (respiratör, vibratör, rezonatör) ile ilgili bilgiler verilmiştir. Derse hazır bulunuşluğun, bedensel ve zihinsel odaklanmanın artması, sürece daha hazır bir beden için uygun şartların sağlanabilmesi amacıyla bedensel gevşeme çalışmaları yaptırılmıştır. Her hafta yapılan çalışmaların tekrarlanması için günlük uygulama çalışmaları ödev olarak verilmiştir (Bkz. Ek-13).

2. ve 3. Hafta

Bir önceki hafta işlenen konuların tekrarı yapılmış, her hafta verilen ödevlerin yapılıp yapılmadığı not edilmiştir. Daha sonra solunum çalışmaları anlatılmış, uygulamalı olarak çalışılmıştır. Karın kasları için tam ya da yarım mekik çalışması verilmiştir (Bkz. Ek-13).

4. Hafta

Önceki haftanın tekrarı yapıldıktan sonra yeni çalışmalara geçilmiştir. Özellikle sesin büyüüp, zenginleşmesini sağlayan rezonans çalışmaları yapılmış, bununla ilgili ödevler verilmiştir (Bkz. Ek-13).

5. ve 6. Hafta

Verilen rezonans çalışmaları tekrar edilmiş, her hafta olduğu gibi ödevlerin takibi yapılmıştır. Özellikle konuşma eğitimi içerisinde yer alan çalışmalardan, çene ve dilin hareketini geliştirici egzersizler çalışılmıştır (Bkz. Ek-13-14).

7. 8. ve 9. Hafta

Ses eğitimi sürecinde dil- konuşma çalışmalarından sonra ses egzersizleri yapılmıştır. Her bir öğrenci ile planlanan ders süresi boyunca çeşitli ses egzersizleri ile konuşma ve yayma çalışmaları gerçekleştirilmiştir (Bkz. Ek-14-15).

10. ve 11. Hafta

Ses egzersizlerine devam edilmiş, sonrasında uzman görüşü alınarak araştırmacı tarafından hazırlanan İngilizce kelimeleri içeren ses egzersizleri ile çalışmaya devam edilmiştir. İngilizce kelimeleri içeren ve özellikle öğrencilerin sorunlu harflerinden oluşan egzersizler her bir öğrencinin ses aralıklarına uygun bir şekilde piyano yardımıyla uygulamalı olarak çalışılmıştır (Bkz. Ek-15).

12. Hafta

Seslerdeki (vowels, consonants) sorunların giderilmesi amacıyla, İngilizce tekerlemeler (Tongue Twisters) çalışılmış, tekerlemelerin hızlı bir şekilde söylenmesi üzerinde durulmuştur (Bkz. Ek-17). Bu tekerlemelerde diğerk çalışmaları gibi ödev olarak verilmiştir.

Ses eğitimi sürecinde, fonetik alfabesindeki sesli ve sessiz harfler ile ilgili çalışmalar için uzman kişilerin görüşlerinden yararlanılmış, internet sitelerinden (www.uiowa.edu, www.paulmeier.com) destek alınmıştır. Problemleri sesler üzerinde yapılan çalışmalar sonrasında ses eğitimi süreci sona ermiştir.

3.6. Gözlemcilerarası Uyum Analizi

Çalışmada, gözlemciler arası uyumu test etmek için Intraclass Korelasyon tekniği kullanılmıştır. Konuşma Sorunları (Sesletim) Değerlendirme formunda yer alan sesli (vowel) ve sessiz (consonant) harf parametrelerine göre uyum katsayıları aşağıdadır:

Tablo-5: Gözlemcilerarası Uyum Analizi Tablosu

Parametreler	Uyum Katsayıları
b	0,71
g	0,71
j	0,64
k	0,63
l	0,72
n	0,63
ŋ	0,72
p	0,63
r	0,70
s	0,74
f	0,71
t	0,71
θ	0,74
ð	0,67
v	0,72
w	0,76
dʒ	0,80
aɪ	0,76
æ	0,77
e	0,64
ə	0,73
ʒɪ (ʹ)	0,69
ɪ	0,78
i:	0,70
ɒ	0,73
ɔɪ	0,73
u/ʊ	0,74
u:	0,86
au	0,75
ou	0,79
eɪ	0,77
uə	0,81

3.7. Verilerin İşlenmesi ve Çözümlemesi

Deney ve kontrol gruplarından elde edilen verilerin analizi SPSS 15.0 “Statistical Package for Social Sciences” programı ile yapılmıştır.

Verilerin normal dağılıma uyup uymadığı Shapiro-Wilk testiyle analiz edilmiştir.

Konuşma sorunları değerlendirme ölçeğindeki, sessiz (consonant) ve sesli (vowel) harflerin 3 uzman tarafından alınan ortalama ve standart sapma değerleri verilmiştir.

Ön test-son testler arasındaki farkların gruplar arası karşılaştırması bağımsız iki örneklem t testi ile her grubun ve her cinsiyetin kendi içinde ayrı ayrı ön test-son test karşılaştırması bağımlı iki örneklem t testi ile yapılmıştır ve anlamlılık düzeyi $\alpha=0,05$ kabul edilmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR

Bu Bölümde, Erciyes Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi İngiliz Dili ve Edebiyatı bölümü 2. öğretim 1.sınıf öğrencilerinden belirlenen 28 (deney ve kontrol grubu) öğrencinin KBB muayeneleri, odyometrik testleri, stroboskopik kayıtları, Kişi Bilgi Formu, Konuşma (Sesletim) Sorunları Değerlendirme Formu, MPT ve ses analizlerinden elde edilen veriler, Deney Grubuna Uygulanan Ses Eğitimi Derslerine İlişkin Öğrenci Görüşleri Alma Formu, VHI formu değerlendirilerek ulaşılan bulgular yer almaktadır.

Deney ve kontrol grupları belirlendikten sonra, deneysel sürece başlamadan önce ses problemlerinin olup olmadığını tanımlamak için, Kulak Burun Boğaz uzmanı tarafından muayeneleri yapılmış, bazı öğrencilerde deviasyon dışında ciddi bir bulguya rastlanmamıştır. Alanında uzman kişi tarafından yapılan işitme testleri sonucunda da öğrencilerin işitme düzeyleri normal olarak değerlendirilmiştir. Ses teli görüntülerinin değerlendirilmesini sağlayan VLS kayıtlarında ise gruplarda önemli bir bulguya rastlanmamıştır. Öğrencilerin demografik bilgileriyle birlikte ses problemleri yaşayıp yaşamadıkları, daha önceden ses eğitimi ve fonetik dersleri alıp almadıkları konularında soruların yer aldığı Kişi Bilgi Formundan aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır:

Deney Grubunun, Kişi Bilgi Formlarından Elde Edilen Bulgular

Deney grubuna ait kişi bilgi formlarında, öğrencilere daha önce geçirdikleri ve şu anda devam eden herhangi bir sağlık problemi olup olmadığı sorulmuştur. Sağlık problemleri ve kullanılan ilaçlar ile ilgili elde edilen bulgulara bakıldığında, 2 öğrenci bademcik ameliyatı olduğunu ve bu öğrencilerden biri ameliyat sonrasında ani kilo artışı yaşadığını belirtmiştir. Diğer öğrencilerin belirttiği sağlık problemleri ise varis (sol venöz yetmezlik), migren, aşırı zayıflama olarak tanımlanmıştır. Bunların dışında 3 öğrenci sağlık problemini sık geçirilen üst solunum yolu enfeksiyonu (grip) olarak belirtmiştir. Migren sorunu olan 1 öğrenci günde bir doz sibelium isminde ilaç kullandığını belirtmiştir. Deney grubundaki 2 öğrencinin çene problemi olduğu saptanmış, bu nedenle öğrenciler EÜ Diş Hekimliği Fakültesi'ne yönlendirilmiştir. Deney grubundaki öğrenciler, sigara-alkol tüketiminde bulunmadıklarını belirtmişlerdir.

Deney grubunun günlük sıvı tüketimlerine bakıldığında 1 öğrenci yarım litre (lt) sıvı tüketiminin olduğunu, günlük çay ve nadiren kola tükettiğini, 5 öğrenci günde 1 lt sıvı tükettiğini, bu öğrencilerden biri hergün kola içtiğini, üçü 1 ya da 2 bardak çay-kahve-kola, biri günde 5 bardak çay tükettiğini, 4 öğrenci günde 1,5 lt, sıvı tükettiğini, bu öğrencilerden ikisi günde 1 bardak çay-kahve tükettiğini, biri 2-3 bardak çay-kahve tükettiğini, diğeri haftada 1 bardak kola-kahve tükettiğini, 3 öğrenci günde 2 lt sıvı tükettiğini, bu öğrencilerden ikisi günlük 1 bardak çay-kahve tükettiğini, biri 2-3 bardak çay tükettiğini, 1 öğrenci ise 2,5 lt sıvı tükettiğini ve bununla birlikte çay tüketiminin yoğun olduğunu bildirmiştir. Bedensel egzersizlerle ilgili 2 öğrenci her hafta futbol maçı yaptıklarını, 2 öğrencide nadiren bedensel ısınma çalışmaları yaptıklarını belirtmiştir. Herhangi bir ses problemi tanımlamasında bulunmayan deney grubu öğrencileri daha önce ses eğitimi, diksiyon ya da fonetik dersi almamışlardır.

Kontrol Grubunun Kişi Bilgi Formlarından Elde Edilen Bulgular

Kontrol grubunun sağlık problemleri ve kullanılan ilaçlar ile ilgili elde edilen bulgulara bakıldığında, 6 ay depresyon tedavisi ve doğumla ilgili anestezi alan 1 öğrenci bulunmaktadır. Öğrenci günde bir adet agnucaston isminde ilaç kullandığını belirtmiştir. Fıtık ve bademcik ameliyatı olduklarını belirten 2 öğrenci günde bir adet aspirin kullandıklarını bildirmişlerdir. Bağırsaklarında amip sorunu yaşamış 1 öğrencide mide ağrısı problemi nedeni ile günde bir adet talcid kullanmaktadır. Reflü ve alerjik bronşit problemi yaşamış 1 öğrencinin dışında, 3 öğrenci sağlık problemini üst solunum yolu enfeksiyonu (grip) olarak belirtmiştir. Kontrol grubundaki 1 öğrencide çene problemi olduğu gözlenmiş, bu öğrenci EÜ Diş Hekimliği Fakültesi'ne yönlendirilmiştir. Sigara ve alkol tüketimi konusunda bir öğrenci 1,5 yıldır günde 3-4 tane sigara içtiğini ve seyrek alkol tüketiminin olduğunu, bir öğrenci bir sene önce hergün içtiğini şu anda bırakmış olduğunu, diğeri 3,5 yıldır günde yarım paket kullandığını ve alkolü seyrek tükettiğini, bir başka öğrenci de sigarayı bazen içip, nadir olarak alkol tükettiğini belirtmiştir.

Kontrol grubunun günlük sıvı tüketimlerine bakıldığında ise 1 öğrenci sıvı tüketiminin değiştiğini, bazen unuttuğunu ve de günlük en fazla 3 en az 1 bardak çay-kahve tüketiminin olduğunu, 7 öğrenci günde 1 lt sıvı tükettiğini, bu öğrencilerden üçü günde 4-5 bardak çay-kahve tükettiğini, biri günde 3 bardak çay-kahve, ikisi günde 2 bardak çay, biri 6 bardak çay tükettiğini, 2 öğrenci 1,5 lt, sıvı tükettiğini ve günde 1-2 bardak çay-kahve-kola tüketimlerinin olduğunu, 4 öğrenci ise günde 2 lt, sıvı tükettiğini, bu öğrencilerden ikisi günde 1 bardak çay,

kahve, haftada birde kola tükettiğini, bir öğrenci günlük 1 lt'ye yakın çay- kahve tüketiminin olduğunu, bir öğrenci günde 3 bardak çay-kahve tükettiğini belirtmiştir. Seslerinde çatallaşma ve sesleriyle ilgili bazen sorun yaşayan öğrencilerde ise, günlük su-sıvı tüketimlerinin az, çay ve kahve tüketimlerinin fazla olduğu görülmektedir. Bedensel egzersizlerle ilgili 2 öğrenci günlük yürüyüş yaptığını, bir öğrencide daha önce 3 yıl boyunca basketbol oynadığını belirtmiştir. Günlük sıvı tüketimine bakıldığında her iki grupta da çay-kahve tüketiminin fazla, su tüketimlerinin az olduğu görülmektedir. Beden ve ses sağlığı açısından günlük en az 2 lt su içilmesi gerekmektedir (Bkz. Ek-9). Kontrol grubu öğrencileri daha önce ses eğitimi, diksiyon ya da fonetik dersi almamışlardır.

4.1. Deney-Kontrol Gruplarının Konuşma (Sesletim) Sorunları Değerlendirme Formundan Elde Edilen Bulgular

4.1.1. Konuşma (Sesletim) Sorunları Değerlendirme Formundaki Sessiz Harflerin Ortalama ve Standart Sapma Değerlerinden Elde Edilen Bulgular

Alanında uzman 3 ayrı eğitimci tarafından değerlendirilen, deney ve kontrol gruplarının, konuşma sorunları değerlendirme formundaki, sessiz harflerin ön test-son test bulgularındaki ortalama ve standart sapmaları Tablo-6'da verilmiştir. Harflerin sağındaki “ö” ön test, “s” son test anlamını ifade etmektedir.

Tablo-6 Sessiz Harflerin Ön Test- Son Test $\bar{X} \pm S.S$ Değerleri

Sıra	Sessiz Harfler	Deney $\bar{X} \pm S.S$	Kontrol $\bar{X} \pm S.S$
1	bö	0,048±0,178	*
	bs	*	*
2	gö	0,738±1,537	0,976±1,732
	gs	*	0,333±1,070
3	juö	1,571±0,965	1,357±0,633
	jus	0,929±0,298	0,786±0,445
4	kuö	*	0,071±0,267
	kus	*	0,024±0,089
5	luö	0,095±0,356	*
	lus	*	*
6	nuö	0,119±0,445	0,095±0,356
	nus	0,024±0,089	*
7	η uö	1,286±1,061	0,714±0,846
	η us	0,500±0,771	0,095±0,356
8	puö	0,190±0,502	*
	pus	0,048±0,178	*
9	ruö	0,119±0,445	0,214±0,482
	rus	0,071±0,267	0,024±0,089
10	suö	0,405±0,682	0,571±1,025
	sus	0,071±0,267	0,119±0,281
11	fuö	1,619±1,744	1,548±1,906
	fus	0,071±0,267	0,595±1,178
12	tuö	0,310±0,562	0,167±0,467
	tus	0,048±0,178	0,119±0,211
13	θ uö	4,214±0,517	4,000±0,227
	θ us	0,976±0,243	2,143±1,044
14	ðuö	3,286±0,738	2,548±0,711
	ðus	0,881±0,791	1,286±1,053
15	vuö	0,095±0,356	0,762±0,810
	vus	0,071±0,267	0,190±0,502
16	wuö	1,071±1,072	1,095±0,530
	wus	*	*
17	d3 uö	0,238±0,891	0,881±1,620
	d3 us	0,095±0,356	0,524±0,940

$\bar{X} \pm S.S$; ortalama ve standart sapmayı ifade etmektedir.

* Sesletim sorunu olmadığını göstermektedir.

4.1.1.1. Deney Grubuna Ait Sessiz Harflerin Ortalama ve Standart Sapma Değerlerinden Elde Edilen Bulgular

3 ayrı uzmanın doldurduğu konuşma sorunları değerlendirme formundaki sesli ve sessiz harflerde, sorunsuz olan harfler değerlendirmeye alınmamıştır. Bu doğrultuda formda deney grubuna ait sessiz harflerin ortalama ve standart sapmalarına bakıldığında (Bkz. Tablo-13) “b” harfinin ön test **bö** (b harfi ön test) ortalama değeri 0,048, standart sapma değeri 0,178 olarak bulunmuşken “b” harfi son test **bs** (b harfi son test) ortalama ve standart sapma değeri bulunmamaktadır. Bu da deney grubunda **b** harfi ile ilgili bir sorunun olmadığını göstermektedir.

Deney grubu, “g” harfi, ön test değerlendirmesinde **gö** ortalama değeri 0,738, standart sapma değeri 1,537’dir. “g” harfi son test **gs** ortalama ve standart sapma değerinin olmayışı, ses eğitimi süreci sonrasında deney grubunda **g** harfinde herhangi bir sorunun kalmadığını göstermektedir.

Deney grubu **jö** değerlendirmesinde ortalama değeri 1,571 ve standart sapma değeri 0,965’dir. **js** ortalama değeri 0,929 ve standart sapma değeri 0,298 elde edilmiştir. Ön test-son test ortalama değerlerine bakıldığında, düşüş olduğu ve sonucun (1) değerine yakın olmasından dolayı, deney grubuna ait **j** harfinde sorunun çok az olduğu görülmektedir.

Deney grubu **lö** değerlendirmesinde ortalama değeri 0,095, standart sapma değeri 0,356’dir. **ls** ortalama ve standart sapma değeri bulunmamaktadır. Son test ortalama değeri olmadığı için deney grubuna ait **l** harfinde sorunun kalmadığı görülmektedir.

Deney grubu **nö** ortalama değeri 0.119 ve standart sapma 0.445’dir. **ns** ortalama değeri 0.024 ve standart sapma değeri 0.089’dur. Ön test- son test ortalama değerine bakıldığında, düşüş olduğu ve sonucun (0) değerine yakın olmasından dolayı, deney grubuna ait **n** harfindeki sorunun önemli ölçüde azaldığı söylenebilir.

Deney grubu **ö** ortalama değeri 1,286 ve standart sapma değeri 1,061’dir. **ös** ortalama değeri 0,500 ve standart sapma değeri 0,771’dir. Ön test- son test ortalama değerlerine bakıldığında, düşüş olduğu ve sonucun (1) değerine yakın olmasından dolayı, deney grubuna ait **ö** harfinde sorunun çok az olduğu görülmektedir.

Deney grubu **pö** ortalama değeri 0,190 ve standart sapma değeri 0,502’dir. **ps** ortalama değeri 0,048 ve standart sapma değeri 0,178’dir. Ön test- son test ortalama değerlerine

bakıldığında, düşüş olduğu ve sonucun (0) değerine yakın olmasından dolayı, deney grubuna ait **p** harfindeki sorunun önemli ölçüde azaldığı söylenebilir.

Deney grubu **rö** ortalama değeri 0,119 ve standart sapma değeri 0,445'dir. **rs** ortalama değeri 0,071 ve standart sapma değeri 0,267'dir. Ön test- son test ortalama değerlerine bakıldığında, düşüş olduğu ve sonucun (0) değerine yakın olmasından dolayı, deney grubuna ait **r** harfindeki sorunun önemli ölçüde azaldığı söylenebilir.

Deney grubu **sö** ortalama değeri 0,405 ve standart sapma değeri 0,682'dir. **ss** ortalama değeri 0,071 ve standart sapma değeri 0,267'dir. Ön test- son test ortalama değerlerine bakıldığında, düşüş olduğu ve sonucun (0) değerine yakın olmasından dolayı, deney grubuna ait **s** harfindeki sorunun önemli ölçüde azaldığı söylenebilir.

Deney grubu **fö** ortalama değeri 1,619 ve standart sapma değeri 1,744'dür. **fs** ortalama değeri 0,071 ve standart sapma değeri 0,267'dir. Ön test- son test ortalama değerlerine bakıldığında, düşüş olduğu ve sonucun (0) değerine yakın olmasından dolayı, deney grubuna ait **f** harfindeki sorunun önemli ölçüde azaldığı söylenebilir.

Deney grubu **tö** ortalama değeri 0,310 ve standart sapma değeri 0,562'dir. **ts** ortalama değeri 0,048 ve standart sapma değeri 0,178'dir. Ön test- son test ortalama değerlerine bakıldığında, düşüş olduğu ve sonucun (0) değerine yakın olmasından dolayı, deney grubuna ait **t** harfindeki sorunun önemli ölçüde azaldığı söylenebilir.

Deney grubu **öo** ortalama değeri 4,214 ve standart sapma değeri 0,517'dir. **os** ortalama değeri 0,976 ve standart sapma değeri 0,243'dür. Ön test- son test ortalama değerlerine bakıldığında, önemli bir düşüş olduğu ve sonucun (1) değerine yakın olmasından dolayı, deney grubuna ait **ö** harfinde sorunun çok az olduğu görülmektedir.

Deney grubu **öo** ortalama değeri 3,286 ve standart sapma değeri 0,738'dir. **ös** ortalama değeri 0,881 ve standart sapma değeri 0,791'dir. . Ön test- son test ortalama değerlerine bakıldığında, önemli bir düşüş olduğu ve sonucun (1) değerine yakın olmasından dolayı, deney grubuna ait **ö** harfinde sorunun çok az olduğu görülmektedir.

Deney grubu **vö** ortalama değeri 0,095 ve standart sapma değeri 0,356'dir. **vs** ortalama değeri 0,071 ve standart sapma değeri 0,267'dir. Ön test- son test ortalama değerlerine

bakıldığında, düşüş olduğu ve sonucun (0) değerine yakın olmasından dolayı, deney grubuna ait **v** harfindeki sorunun önemli ölçüde azaldığı söylenebilir.

Deney grubu **wö** ortalama değeri 1,071 ve standart sapma değeri 1,072'dir. **ws** ortalama ve standart sapma değeri bulunmamaktadır. Son test ortalama değeri olmadığı için deney grubuna ait **w** harfinde sorunun kalmadığı görülmektedir.

Deney grubu **d3ö** ortalama değeri 0,238 ve standart sapma değeri 0,891'dir. **d3s** ortalama değeri 0,095 ve standart sapma değeri 0,356'dır. Ön test- son test ortalama değerlerine bakıldığında, düşüş olduğu ve sonucun (0) değerine yakın olmasından dolayı, deney grubuna ait **d3** harfindeki sorunun önemli ölçüde azaldığı söylenebilir.

Konuşma (sesletim) sorunları değerlendirme formu içerisinde yer alan, **d, f, h, k, m, t, f** ve **z** harflerinde, deney grubuna ait herhangi bir sorun bulunmadığı için, bu harflerin ön test-son test değerlendirmeleri yapılmamıştır.

4.1.1.2. Kontrol Grubuna Ait Sessiz Harflerin Ortalama ve Standart Sapma Değerlerinden Elde Edilen Bulgular

Kontrol grubu **gö** ortalama değeri 0,976 ve standart sapma değeri 1,732'dir. **gs** ortalama değeri 0,333 ve standart sapma değeri 1,070'dir. Ön test- son test ortalama değerlerine bakıldığında, düşüş olduğu ve sonucun (0) değerine yakın olmasından dolayı, kontrol grubuna ait **g** harfindeki sorunun önemli ölçüde azaldığı söylenebilir.

Kontrol grubu **jö** değerlendirmesinde ortalama değeri 1,357 ve standart sapma değeri 0,633'dür. **js** ortalama değeri 0,786 ve standart sapma değeri 0,445'dir. Ön test- son test ortalama değerlerine bakıldığında, düşüş olduğu ve sonucun (1) değerine yakın olmasından dolayı, kontrol grubuna ait **j** harfinde sorunun çok az olduğu görülmektedir.

Kontrol grubu **kö** değerlendirmesinde ortalama değeri 0,071 ve standart sapma değeri 0,267'dir. **ks** ortalama değeri 0,024 ve standart sapma değeri 0,089'dur. Ön test- son test ortalama değerlerine bakıldığında, düşüş olduğu ve sonucun (0) değerine yakın olmasından dolayı, kontrol grubuna ait **k** harfindeki sorunun önemli ölçüde azaldığı söylenebilir.

Kontrol grubu **nö** ortalama değeri 0,095 ve standart sapma değeri 0,356'dır. **ns** ortalama ve standart sapma değeri bulunmamıştır. Son test ortalama değeri olmadığı için deney grubuna ait **n** harfinde sorunun kalmadığı görülmektedir.

Kontrol grubu η ö ortalama değeri 0,714 ve standart sapma değeri 0,846'dır. η s ortalama değeri 0,095 ve standart sapma değeri 0,356'dır. Ön test- son test ortalama değerlerine bakıldığında, düşüş olduğu ve sonucun (0) değerine yakın olmasından dolayı, kontrol grubuna ait η harfindeki sorunun önemli ölçüde azaldığı söylenebilir.

Kontrol grubu $r\bar{o}$ ortalama değeri 0,214 ve standart sapma değeri 0,482'dir. rs ortalama değeri 0,024 ve standart sapma değeri 0,089'dur. Ön test- son test ortalama değerlerine bakıldığında, düşüş olduğu ve sonucun (0) değerine yakın olmasından dolayı, kontrol grubuna ait r harfindeki sorunun önemli ölçüde azaldığı söylenebilir.

Kontrol grubu $s\bar{o}$ ortalama değeri 0,571 ve standart sapma değeri 1,025'dir. ss ortalama değeri 0,119 ve standart sapma değeri 0,281'dir. Ön test- son test ortalama değerlerine bakıldığında, düşüş olduğu ve sonucun (0) değerine yakın olmasından dolayı, kontrol grubuna ait s harfindeki sorunun önemli ölçüde azaldığı söylenebilir.

Kontrol grubu $f\bar{o}$ ortalama değeri 1,548 ve standart sapma değeri 1,906'dır. fs ortalama değeri 0,595 ve standart sapma değeri 1,178'dir. Ön test- son test ortalama değerlerine bakıldığında, düşüş olduğu ve sonucun (1) değerine yakın olmasından dolayı, kontrol grubuna ait f harfinde sorunun çok az olduğu görülmektedir.

Kontrol grubu $t\bar{o}$ ortalama değeri 0,167 ve standart sapma değeri 0,467'dir. ts ortalama değeri 0,119 ve standart sapma değeri 0,211'dir. Ön test- son test ortalama değerlerine bakıldığında, düşüş olduğu ve sonucun (0) değerine yakın olmasından dolayı, kontrol grubuna ait t harfindeki sorunun önemli ölçüde azaldığı söylenebilir.

Kontrol grubu $\theta\bar{o}$ ortalama değeri 4,000 ve standart sapma değeri 0,227'dir. θs ortalama değeri 2,143 ve standart sapma değeri 1,044'dür. Ön test- son test ortalama değerlerine bakıldığında, düşüş olduğu ve sonucun (2) değerine yakın olmasından dolayı, kontrol grubuna ait θ harfindeki sorunun az olduğu görülmektedir.

Kontrol grubu $\delta\bar{o}$ ortalama değeri 2,548 ve standart sapma değeri 0,711'dir. δs ortalama değeri 1,286 ve standart sapma değeri 1,053'dür. Ön test- son test ortalama değerlerine bakıldığında, düşüş olduğu ve sonucun (1) değerine yakın olmasından dolayı, kontrol grubuna ait δ harfinde sorunun çok az olduğu görülmektedir.

Kontrol grubu **v**ö ortalama değeri 0,762 ve standart sapma değeri 0,810'dur. **vs** ortalama değeri 0,190 ve standart sapma değeri 0,502'dir. Ön test- son test ortalama değerlerine bakıldığında, düşüş olduğu ve sonucun (0) değerine yakın olmasından dolayı, kontrol grubuna ait **v** harfindeki sorunun önemli ölçüde azaldığı söylenebilir.

Kontrol grubu **w**ö ortalama değeri 1,095 ve standart sapma değeri 0,530'dur. **ws** ortalama ve standart sapma değeri yoktur. Son test ortalama değeri olmadığı için deney grubuna ait **w** harfinde sorunun kalmadığı görülmektedir.

Kontrol grubu **d3**ö ortalama değeri 0,881 ve standart sapma değeri 1,620'dir. **d3s** ortalama değeri 0,524 ve standart sapma değeri 0,940'dir. Ön test- son test ortalama değerlerine bakıldığında, düşüş olduğu ve sonucun (1) değerine yakın olmasından dolayı, kontrol grubuna ait **d3** harfinde sorunun çok az olduğu görülmektedir.

Konuşma (sesletim) sorunları değerlendirme formu içerisinde yer alan, **b, d, l, m, p, tʃ** ve **z** harflerinde, kontrol grubuna ait herhangi bir sorun bulunmadığı için için, bu harflerin ön test-son test değerlendirmeleri yapılmamıştır.

Deney ve kontrol gruplarına ait sessiz harflerdeki sorunları karşılaştırdığımızda, deney grubu **b** harfi sorununun ön test ort. değeri 0,048, son testte ise **b** harfiyle ilgili sorun ortadan kalkmıştır. Kontrol grubunda ise **b** harfinde sorun bulunmadığı için değerlendirmeye alınmamıştır. Deney grubu **g** harfi sorununun ön test ort. değeri kontrol grubuna göre daha düşük, deney grubunda **g** harfi sorunu tamamen kalktığı için son testte değerlendirilmemiş, kontrol grubunda ise bu değer 0,333 bulunmuştur. **j** harfi sorununun ön test ve son test ort. değerleri kontrol grubuna göre daha yüksek, **l** harfi kontrol grubunda sorunsuz olduğu için değerlendirilmemiş, deney grubu ön test ort. değerinde sorun 0,095 bulunmuş, son testte ise sorun bulunmadığı için değerlendirmeye alınmamıştır. Deney grubu **nve ɲ** harflerinin ön test ve son test ort. değerleri kontrol grubuna göre daha yüksek, **p** harfi kontrol grubunun ön test ve son testinde sorunsuz kabul edilip değerlendirmeye alınmamış, deney grubunun ön test-son test değerlerinde bir düşüş saptanmış, **p** harfi ile ilgili sorun son testte 0,048 ortalama değerinde bulunmuştur. Deney grubu **r** harfi sorununun kontrol grubuna göre ön test ort. değeri düşük ve son test ort. değeri daha yüksek, **s** harfi sorununun ön test ve son test ort. değerleri kontrol grubuna göre daha düşük, **ʃ** harfi sorununun ön test ort. değeri daha yüksek ve son test ort. değeri daha düşük, **t** harfi sorununun ön test ort. değeri daha yüksek ve son test ort. değeri daha düşük, **θ** harfi sorununun ön test ort. değeri yüksek ve son test ort. değeri

anlamli derecede d̄şük, ö harfi sorununun ön test ort. değeri yüksek ve son test ort. değeri anlamli derecede d̄şük, v harfi sorununun ön test ve son test ort. değerleri kontrol grubuna göre daha d̄şük bulunmuştur. w harfi sorununun ön test ort. değeri d̄şük ve son test ort. değeri her iki grupta sorun bulunmadığı için değerlendirilmemiş, d₃ harfi sorununun ön test ve son test ort. değerleri kontrol grubuna göre daha d̄şüktür. Ayrıca deney grubu ve kontrol grubunun d,f, h, m, tʃ ve z sessizlerinde sorun bulunmadığı tespit edildiği için değerlendirilmemiştir.

4.1.2. Konuşma (Sesletim) Sorunları Değerlendirme Formundaki Sesli Harflerin Ortalama ve Standart Sapma Değerlerinden Elde Edilen Bulgular

Alanında uzman 3 ayrı eğitimci tarafından değerlendirilen, deney ve kontrol gruplarının, konuşma sorunları değerlendirme formundaki, sesli harflerin ön test-son test bulgularındaki ortalama ve standart sapmaları Tablo-7’de verilmiştir. Harflerin sağındaki “ö” ön test, “s” son test anlamını ifade etmektedir.

Tablo-7 Sesli Harflerin Ön Test- Son Test $\bar{X} \pm S.S$ Değerleri

Sıra	Sesli Harfler	Deney $\bar{X} \pm S.S$	Kontrol $\bar{X} \pm S.S$
1	aɪ uö	1,143±0,792	0,071±0,267
	aɪ us	0,333±0,667	0,286±0,568
2	æ ö	1,595±1,103	1,286±0,914
	æ s	0,333±0,555	0,810±0,623
3	e ö	1,120±0,310	0,095±0,242
	e s	0,095±0,204	0,214±0,166
4	ə ö	2,833±0,782	2,024±1,136
	ə s	1,000±1,021	1,976±0,974
5	ɜɪ (r)ö	1,381±1,313	1,190±1,382
	ɜɪ (r)s	0,929±0,629	1,238±0,646
6	ɪ ö	1,357±1,180	0,929±1,031
	ɪ s	0,071±0,193	0,143±0,447
7	i: ö	1,524±0,874	2,500±1,437
	i: s	0,524±0,864	1,095±0,999
8	ɒ ö	2,810±0,609	2,476±0,725
	ɒ s	2,262±0,888	1,929±0,573
9	ɔɪ ö	0,143±0,386	0,190±0,407
	ɔɪ s	*	*
10	u/ʊ ö	0,071±0,267	*
	u/ʊ s	0,065±0,275	*
11	u: ö	0,690±0,947	1,048±0,702
	u: s	*	*
12	au ö	0,381±0,639	0,095±0,356
	au s	0,071±0,267	*
13	ou ö	3,214±0,975	3,262±1,366
	ou s	0,310±0,243	2,214±1,448
14	eɪ ö	0,524±0,913	0,476±0,834
	eɪ s	0,452±1,139	0,119±0,310
15	uəö	0,929±0,888	0,286±0,738
	uəs	0,095±0,356	0,024±0,089

$\bar{X} \pm S.S$; ortalama ve standart sapmayı ifade etmektedir.

* Sesletim sorunu olmadığını göstermektedir.

4.1.2.1. Deney Grubuna Ait Sesli Harflerin Ortalama ve Standart Sapma Değerlerinden Elde Edilen Bulgular

Değerlendirme formunda deney grubuna ait sesli harflerin ortalama ve standart sapmalarına bakıldığında **aɪ** ön test (**aɪ**ö) ortalama değeri 1,143 ve standart sapma değeri 0,792 olarak bulunmuşken **aɪ** son test (**aɪ**s) son test ortalama değeri 0,333 ve standart sapma değeri 0,667'dir. Ön test- son test ortalama değerlerine bakıldığında, düşüş olduğu ve sonucun (0) değerine yakın olmasından dolayı, deney grubuna ait **aɪ** harfindeki sorunun önemli ölçüde azaldığı söylenebilir.

Deney grubu **æ** ö ortalama değeri 1,595 ve standart sapma değeri 1,103'dür. **æ** s ortalama değeri 0,333 ve standart sapma değeri 0,555'dir. Ön test- son test ortalama değerlerine bakıldığında, önemli bir düşüş olduğu ve sonucun (0) değerine yakın olmasından dolayı, deney grubuna ait **æ** harfindeki sorunun önemli ölçüde azaldığı söylenebilir.

Deney grubu **e** ö ortalama değeri 1,120 ve standart sapma değeri 0,310'dur. **e** s ortalama değeri 0,095 ve standart sapma değeri 0,204'dür. Ön test- son test ortalama değerlerine bakıldığında, düşüş olduğu ve sonucun (0) değerine yakın olmasından dolayı, deney grubuna ait **e** harfindeki sorunun önemli ölçüde azaldığı söylenebilir.

Deney grubu **ə** ö ortalama değeri 2,833 ve standart sapma değeri 0,782'dir. **ə** s ortalama değeri 1,000 ve standart sapma değeri 1,021'dir. Ön test- son test ortalama değerlerine bakıldığında, önemli bir düşüş olduğu ve sonucun (1) değerinde olmasından dolayı, deney grubuna ait **ə** harfinde sorunun çok az olduğu görülmektedir.

Deney grubu **ɜɪ** (ʳ) ö ortalama değeri 1,381 ve standart sapma değeri 1,313'dür. **ɜɪ** (ʳ) s ortalama değeri 0,929 ve standart sapma değeri 0,629'dur. Ön test- son test ortalama değerlerine bakıldığında, düşüş olduğu ve sonucun (1) değerine yakın olmasından dolayı, deney grubuna ait **ɜɪ** (ʳ) harfinde sorunun çok az olduğu görülmektedir.

Deney grubu **ɪ** ö ortalama değeri 1,357 ve standart sapma değeri 1,180'dir. **ɪ** s ortalama değeri 0,071 ve standart sapma değeri 0,193'dür. Ön test- son test ortalama değerlerine bakıldığında, düşüş olduğu ve sonucun (0) değerine yakın olmasından dolayı, deney grubuna ait **ɪ** harfindeki sorunun önemli ölçüde azaldığı söylenebilir.

Deney grubu **i:** ö ortalama değeri 1,524 ve standart sapma değeri 0,874'dür. **i:** s ortalama değeri 0,524 ve standart sapma değeri 0,864'dür. Ön test- son test ortalama değerlerine bakıldığında, düşüş olduğu ve sonucun (1) değerine yakın olmasından dolayı, deney grubuna ait **i:** harfinde sorunun çok az olduğu görülmektedir.

Deney grubu **o** ö ortalama değeri 2,810 ve standart sapma değeri 0,609'dur. **o** s ortalama değeri 2,262 ve standart sapma değeri 0,888'dir. Ön test- son test ortalama değerlerine bakıldığında, düşüş olduğu ve sonucun (2) değerine yakın olmasından dolayı, deney grubuna ait **o** harfindeki sorunun az olduğu görülmektedir.

Deney grubu **ıı** ö ortalama değeri 0,143 ve standart sapma değeri 0,386'dır. **ıı** s ortalama ve standart sapma değerleri bulunmamaktadır. Son test ortalama değeri olmadığı için deney grubuna ait **ıı** harfinde sorunun kalmadığı görülmektedir.

Deney grubu **u/o** ö ortalama değeri 0,071 ve standart sapma değeri 0,267'dir. **u/o** s ortalama değeri 0,065 ve standart sapma değeri 0,275'dir. Ön test- son test ortalama değerlerine bakıldığında, düşüş olduğu ve sonucun (0) değerine yakın olmasından dolayı, deney grubuna ait **u/o** harfindeki sorunun önemli ölçüde azaldığı söylenebilir.

Deney grubu **u:ö** ortalama değeri 0,690 ve standart sapma değeri 0,947'dir. **u:s** ortalama ve standart sapma değerleri bulunmamaktadır. Son test ortalama değeri olmadığı için deney grubuna ait **u:** harfinde sorunun kalmadığı görülmektedir.

Deney grubu **auö** ortalama değeri 0,381 ve standart sapma değeri 0,639'dur. **aus** ortalama değeri 0,071 ve standart sapma değeri 0,267'dir. Ön test- son test ortalama değerlerine bakıldığında, düşüş olduğu ve sonucun (0) değerine yakın olmasından dolayı, deney grubuna ait **au** harfindeki sorunun önemli ölçüde azaldığı söylenebilir.

Deney grubu **ouö** ortalama değeri 3,214 ve standart sapma değeri 0,975'dir. **ous** ortalama değeri 0,310 ve standart sapma değeri 0,243'dür. Ön test- son test ortalama değerlerine bakıldığında, önemli bir düşüş olduğu ve sonucun (0) değerine yakın olmasından dolayı, deney grubuna ait **ou** harfindeki sorunun önemli ölçüde azaldığı söylenebilir.

Deney grubu **eio** ortalama değeri 0,524 ve standart sapma değeri 0,913'dür. **eis** ortalama değeri 0,452 ve standart sapma değeri 1,139'dur. Ön test- son test ortalama değerlerine

bakıldığında, düşüş olduğu ve sonucun (1) değerine yakın olmasından dolayı, deney grubuna ait **e** harfinde sorunun çok az olduğu görülmektedir.

Deney grubu **uö** ortalama değeri 0,929 ve standart sapma değeri 0,888'dir. **uös** ortalama değeri 0,095 ve standart sapma değeri 0,356'dır. Ön test- son test ortalama değerlerine bakıldığında, düşüş olduğu ve sonucun (0) değerine yakın olmasından dolayı, deney grubuna ait **uə** harfindeki sorunun önemli ölçüde azaldığı söylenebilir.

Konuşma sorunları değerlendirme ölçeği içerisinde yer alan **Λ**, **α** sesli harflerinde, deney grubuna ait herhangi bir sorun bulunmadığı için, bu harflerin ön test-son test değerlendirmeleri yapılmamıştır.

4.1.2.2. Kontrol Grubuna Ait Sesli Harflerin Ortalama ve Standart Sapma Değerlerinden Elde Edilen Bulgular

Kontrol grubu **axö** ortalama değeri 0,071 ve standart sapma değeri 0,267 olarak bulunmuşken **axs** ortalama değeri 0,286 ve standart sapma değeri 0,568'dir. Ön test- son test ortalama değerlerine bakıldığında, sonucun (0) değerine yakın olmasından dolayı, kontrol grubuna ait **ax** harfindeki sorunun önemli ölçüde azaldığı söylenebilir.

Kontrol grubu **æ ö** ortalama değeri 1,286 ve standart sapma değeri 0,914'dür. **æ s** ortalama değeri 0,810 ve standart sapma değeri 0,623'dür. Ön test- son test ortalama değerlerine bakıldığında, düşüş olduğu ve sonucun (1) değerine yakın olmasından dolayı, kontrol grubuna ait **æ** harfinde sorunun çok az olduğu görülmektedir.

Kontrol grubu **eö** ortalama değeri 0,095 ve standart sapma değeri 0,242'dir. **es** ortalama değeri 0,214 ve standart sapma değeri 0,166'dır. Ön test- son test ortalama değerlerine bakıldığında, sonucun (0) değerine yakın olmasından dolayı, kontrol grubuna ait **e** harfindeki sorunun önemli ölçüde azaldığı söylenebilir.

Kontrol grubu **əö** ortalama değeri 2,024 ve standart sapma değeri 1,136'dır. **əs** ortalama değeri 1,976 ve standart sapma değeri 0,974'dür. Ön test- son test ortalama değerlerine bakıldığında, düşüş olduğu ve sonucun (2) değerine yakın olmasından dolayı, deney grubuna ait **ə** harfindeki sorunun az olduğu görülmektedir.

Kontrol grubu **zı (f)** ö ortalama değeri 1,190 ve standart sapma değeri 1,382'dir. **zı (f)** s ortalama değeri 1,238 ve standart sapma değeri 0,646'dır. Ön test- son test ortalama değerlerine bakıldığında, düşüş olduğu ve sonucun (1) değerine yakın olmasından dolayı, kontrol grubuna ait **zı (f)** harfinde sorunun çok az olduğu görülmektedir.

Kontrol grubu **ı** ö ortalama değeri 0,929 ve standart sapma değeri 1,031'dir. **ı** s ortalama değeri 0,143 ve standart sapma değeri 0,447'dir. Ön test- son test ortalama değerlerine bakıldığında, düşüş olduğu ve sonucun (0) değerine yakın olmasından dolayı, kontrol grubuna ait **ı** harfindeki sorunun önemli ölçüde azaldığı söylenebilir.

Kontrol grubu **i** ö ortalama değeri 2,500 ve standart sapma değeri 1,437'dir. **i** s ortalama değeri 1,095 ve standart sapma değeri 0,999'dur. Ön test- son test ortalama değerlerine bakıldığında, düşüş olduğu ve sonucun (1) değerine yakın olmasından dolayı, kontrol grubuna ait **i** harfinde sorunun çok az olduğu görülmektedir.

Kontrol grubu **ö** ortalama değeri 2,476 ve standart sapma değeri 0,725'dir. **ö** s ortalama değeri 1,929 ve standart sapma değeri 0,573'dür. Ön test- son test ortalama değerlerine bakıldığında, düşüş olduğu ve sonucun (2) değerine yakın olmasından dolayı, deney grubuna ait **ö** harfindeki sorunun az olduğu görülmektedir.

Kontrol grubu **ıı** ö ortalama değeri 0,190 ve standart sapma değeri 0,407'dir. **ıı** s ortalama değeri ve standart sapma değeri bulunmamaktadır. Son test ortalama değeri olmadığı için deney grubuna ait **ıı** harfinde sorunun kalmadığı görülmektedir.

Kontrol grubu **u** ö ortalama değeri 1,048 ve standart sapma değeri 0,702'dir. **u** s ortalama değeri ve standart sapma değeri bulunmamaktadır. Son test ortalama değeri olmadığı için deney grubuna ait **u** harfinde sorunun kalmadığı görülmektedir.

Kontrol grubu **au** ö ortalama değeri 0,095 ve standart sapma değeri 0,356'dır. **aus** ortalama değeri ve standart sapma değeri bulunmamaktadır. Son test ortalama değeri olmadığı için deney grubuna ait **au** harfinde sorunun kalmadığı görülmektedir.

Kontrol grubu **ou** ö ortalama değeri 3,262 ve standart sapma değeri 1,366'dır. **ous** ortalama değeri 2,214 ve standart sapma değeri 1,448'dir. Ön test- son test ortalama

değerlerine bakıldığında, düşüş olduğu ve sonucun (2) değerine yakın olmasından dolayı, deney grubuna ait **ou** harfindeki sorunun az olduğu görülmektedir.

Kontrol grubu **eiö** ortalama değeri 0,476 ve standart sapma değeri 0,834'dür. **eis** ortalama değeri 0,119 ve standart sapma değeri 0,310'dur. Ön test- son test ortalama değerlerine bakıldığında, sonucun (0) değerine yakın olmasından dolayı, kontrol grubuna ait **eı** harfindeki sorunun önemli ölçüde azaldığı söylenebilir.

Kontrol grubu **uəö** ortalama değeri 0,286 ve standart sapma değeri 0,738'dir. **uəs** ortalama değeri 0,024 ve standart sapma değeri 0,089'dur. Ön test- son test ortalama değerlerine bakıldığında, düşüş olduğu ve sonucun (0) değerine yakın olmasından dolayı, kontrol grubuna ait **uə** harfindeki sorunun önemli ölçüde azaldığı söylenebilir.

Konuşma (sesletim) sorunları değerlendirme formu içerisinde yer alan **Λ, u/ö, aı** sesli harflerinde, kontrol grubuna ait herhangi bir sorun bulunmadığı için, bu harflerin ön test-son test değerlendirmeleri yapılmamıştır.

Deney ve kontrol gruplarına ait sesli harflerdeki sorunları karşılaştırdığımızda, **aı ve eı** harfleri ön test ve son test ort. değerleri kontrol grubuna göre daha yüksek, deney grubu **æ, e, ə, ʒı (ʳ), ı, au** ve **uə** harfleri ön test ort. değerleri kontrol grubuna göre daha yüksek, son test ort. değeri daha düşük, **i:** ve **ou** harfi sorununun ön test ve son test ort. değerleri kontrol grubuna göre daha düşük, **ɒ** harfi sorununun ön test ve son test ort. değerleri kontrol grubuna göre daha yüksek, **ɔı** ve **u:** harfleri ön test ort. değerleri kontrol grubuna göre daha düşük, son testte sorun bulunmadığı için her iki grupta değerlendirmeye alınmamıştır. Kontrol grubu **u/ö** harfinde sorun bulunmadığı için değerlendirilmemiş, deney grubunun ön test- son test değerlerinde ise düşüş bulunmuştur. Ayrıca deney ve kontrol gruplarının **Λ, aı** seslisinde sorun bulunmadığı tespit edildiği için değerlendirilmemiştir.

4.2. Deney-Kontrol Gruplarının Akustik Analizleri ve MPT Sonuçlarından Elde Edilen Bulgular

Yapılan akustik analizlerde CSL main programı ile, Türkçe Diyet ve İngilizce Rainbow pasajları okutulurken her iki grubun ön test-son test f1, f2, f3 ve f4 değerlerine bakılmıştır. Tablolarda verilen f1, f2, f3, f4 değerleri Türkçe pasajın, f1r, f2r, f3r, f4r değerleri İngilizce

pasajın verilerini (ortalama, standart sapma, t ve p), mpt ise maksimum fonasyon süresini ifade etmektedir.

4.2.1. Kontrol Grubunun Ön Test- Son Test Karşılaştırılmasından Elde Edilen Bulgular

Kontrol grubuna ait fo, jitt, shim, nhr, mpt, f1, f2, f3, f4, f1r, f2r, f3r, f4r ön test-son test karşılaştırması Tablo-8’de verilmiştir.

Tablo-8: Kontrol Grubu Ön Test – Son Test Karşılaştırması

	Ön test $\bar{X} \pm S.S$	Son test $\bar{X} \pm S.S$	t	p
f1	504,57±70,43	502,58±80,59	0,298	0,770
f2	1898,46±161,98	1844,66±176,97	1,954	0,073
f3	3139,04±218,38	3097,76±248,57	2,319	0,037*
f4	4029,72±222,84	3997,70±265,53	1,481	0,162
f1r	528,92±73,41	518,41±82,71	1,292	0,219
f2r	1888,37±120,42	1835,85±129,64	3,899	0,002**
f3r	3100,75±191,74	3073,32±214,69	1,396	0,186
f4r	4030,68±207,40	4012,57±233,29	1,122	0,282
f0	206,78±55,02	220,95±61,96	-2,985	0,011*
jitt	0,78±0,42	0,80±0,66	-0,065	0,949
shim	3,42±0,94	2,62±1,17	2,533	0,025*
nhr	0,12±0,02	0,11±0,01	3,300	0,006**
mpt	14,12±5,11	15,06±4,00	-0,941	0,364

*p < 0,05

Tablo 8’e göre kontrol grubunun fo, jitt, shim, nhr, mpt, f1, f2, f3, f4, f1r, f2r, f3r, f4r ön test-son test karşılaştırmasında, fo, f3 ve shim değerlerinde anlamlı bir fark bulunmuştur (*p < 0,05).

Kontrol grubu f0 ön test değeri 206,78, son test değeri 220, 92, f3 ön test değeri 3139,04, son test değeri 3097,76 ve shim ön test değeri 3,42, son test değeri ise 2,62 bulunmuştur. Bu verilere göre kontrol grubu f0 değerinde artış, f3 ve shimmer değerinde bir düşüş olduğu görülmektedir. fo, f3 ve shim değerleri verilen ortalama değerler arasındadır. Grubun mpt ön test değeri 14,12, son test değeri 15,06’dır.

4.2.2. Deney Grubunun Ön Test- Son Test Karşılaştırılmasından Elde Edilen Bulgular

Deney grubuna ait fo, jitt, shim, nhr, mpt, f1, f2, f3, f4, f1r, f2r, f3r, f4r ön test-son test karşılaştırması Tablo-9'da verilmiştir.

Tablo-9: Deney Grubu Ön Test – Son Test Karşılaştırması

	Ön test $\bar{X} \pm S.S$	Son test $\bar{X} \pm S.S$	<i>t</i>	<i>p</i>
f1	501,37±66,17	541,18±60,19	-3,216	0,007**
f2	1844,97±160,48	1801,86±99,19	1,767	0,101
f3	3106,88±210,33	3091,63±158,72	0,682	0,507
f4	4065,78±157,66	4020,75±132,28	2,486	0,027*
f1r	525,23±74,08	560,17±60,71	-3,927	0,002**
f2r	1852,66±151,11	1791,03±111,11	2,336	0,036*
f3r	3087,06±205,93	3057,90±179,09	1,543	0,147
f4r	4059,21±136,38	3992,41±151,86	4,329	0,001**
f0	226,43±60,17	251,45±66,97	-3,754	0,002**
jitt	0,72±0,37	0,45±0,30	2,518	0,026*
shim	2,97±0,56	2,13±1,08	2,518	0,026*
nhr	0,11±0,01	0,11±0,02	1,354	0,199
mpt	15,61±5,29	17,33±3,53	-1,506	0,156

**p* < 0,05

Tablo 9'a göre deney grubunun fo, jitt, shim, nhr, mpt, f1, f2, f3, f4, f1r, f2r, f3r, f4r ön test-son test karşılaştırmasında, f4, f2r, jitt ve shim değerlerinde anlamlı bir fark bulunmuştur (* *p* < 0,05).

Deney grubu f4 ön test değeri 4065,78, son test değeri 4020,75, f2r ön test değeri 1852,66, son test değeri 1791,03, jitt ön test değeri 0,72, son test değeri 0,45 ve shim ön test değeri 2,97, son test değeri ise 2,13 bulunmuştur. Bu verilere göre deney grubu f4, f2r, jitt ve shim değerlerinde bir düşüş olduğu görülmektedir. Deney grubunun ön test-son test karşılaştırılmasında veriler ortalama değerler arasındadır. Grubun mpt ön test değeri 15,61, son test değeri 17,33'tür.

Tablo 8 ve Tablo 9'a bakıldığında kontrol grubuna göre deney grubunun f0 değerlerinin daha yüksek, jitt değerlerinin ön test değerinin aynı, son testte daha düşük, shim değerlerinin

daha düşük, NHR değerlerinin büyük ölçüde aynı, mpt değerlerinin daha yüksek olduğu görülmektedir.

4.2.3. Deney ve Kontrol Grubu Erkek Bireylere Ait Değerlerin Ön Test- Son Test Karşılaştırılmasından Elde Edilen Bulgular

Deney ve kontrol gruplarındaki erkek bireylere ait fo, jitt, shim, nhr, mpt, f1, f2, f3, f4, f1r, f2r, f3r, f4r ön test-son test karşılaştırması Tablo-10'da verilmiştir.

Tablo-10: Erkek Bireylerin Ön Test – Son Test Karşılaştırması

	Ön test $\bar{X} \pm S.S$	Son test $\bar{X} \pm S.S$	<i>t</i>	P
f1	436,08±37,69	455,44±56,97	-1,035	0,331
f2	1745,29±181,32	1687,26±103,25	1,335	0,219
f3	2908,63±184,26	2893,79±186,56	0,401	0,699
f4	3857,48±171,14	3808,53±201,96	1,475	0,179
f1r	454,67±45,64	460,15±56,15	-0,286	0,782
f2r	1769,02±140,55	1696,10±63,50	2,660	0,029*
f3r	2916,94±186,62	2878,14±173,35	1,474	0,179
f4r	3872,49±134,43	3813,96±139,49	2,449	0,040*
f0	139,08±16,92	149,06±19,32	-1,939	0,088
jitt	0,65±0,38	0,46±0,27	1,939	0,088
shim	3,44±0,70	2,83±1,19	1,278	0,237
nhr	0,14±0,02	0,13±0,01	1,475	0,179
mpt	19,00±5,50	18,80±3,16	0,158	0,879

***p < 0,05**

Tablo 10'a göre deney ve kontrol gruplarındaki erkek bireylere ait fo, jitt, shim, nhr, mpt, f1, f2, f3, f4, f1r, f2r, f3r, f4r değerlerinin ön test-son test karşılaştırmasında f2r, f4r değerlerinde anlamlı bir fark bulunmuştur (* p < 0,05).

Deney ve kontrol grubu erkek bireylerin f2r ön test değeri 1769,02, son test değeri 1696,10, f4r ön test değeri 3872,49, son test değeri 3813,96 bulunmuştur. Bu verilere göre deney grubu f2r ve f4r değerlerinde bir düşüş olduğu görülmektedir. Deney ve kontrol grubu erkek bireylerin ön test-son test karşılaştırılmasında, verilerin ortalama değerler arasında olduğu görülmektedir. Erkek bireylerin mpt ön test değeri 19,00, son test değeri 18,80'dir.

4.2.4. Deney ve Kontrol Grubu Bayan Bireylere Ait Değerlerin Ön Test- Son Test Karşılaştırılmasından Elde Edilen Bulgular

Deney ve kontrol gruplarındaki bayan bireylere ait fo, jitt, shim, nhr, mpt, f1, f2, f3, f4, f1r, f2r, f3r, f4r ön test-son test karşılaştırması Tablo-11’de verilmiştir.

Tablo-11: Bayan Bireylerin Ön Test – Son Test Karşılaştırması

	Ön test $\bar{X} \pm S.S$	Son test $\bar{X} \pm S.S$	<i>t</i>	<i>p</i>
f1	534,65±53,11	553,35±56,50	-2,280	0,035*
f2	1931,60±110,75	1887,68±109,87	2,451	0,025*
f3	3224,49±133,63	3189,86±132,77	2,801	0,012*
f4	4137,88±120,96	4104,29±126,32	2,434	0,026*
f1r	561,37±55,43	576,78±47,59	-2,415	0,027*
f2r	1918,59±105,31	1869,02±99,49	2,859	0,010*
f3r	3177,73±136,74	3154,41±131,50	1,488	0,154
f4r	4126,63±121,95	4091,79±145,89	2,571	0,019*
f0	253,32±19,89	277,48±24,74	-4,494	<0,001***
jitt	0,80±0,39	0,70±0,61	0,663	0,516
shim	3,08±0,82	2,16±1,08	3,668	0,002**
nhr	0,11±0,01	0,10±0,01	3,197	0,005**
mpt	12,91±3,72	14,96±3,63	-2,314	0,033*

**p* < 0,05

Tablo 11’e göre deney ve kontrol gruplarındaki bayan bireylere ait fo, jitt, shim, nhr, mpt, f1, f2, f3, f4, f1r, f2r, f3r, f4r değerlerinin ön test-son test karşılaştırmasında, f1, f2, f3, f4, f1r, f2r, f4r ve mpt değerlerinde anlamlı bir fark bulunmuştur (* *p* < 0,05).

Deney ve kontrol grubu bayan bireylerin f1 ön test değeri 534,65, son test değeri 553,35, f2 ön test değeri 1931,60, son test değeri 1887,68, f3 ön test değeri 3224,49, son test değeri 3189,86, f4 ön test değeri 4137,88, son test değeri 4104,29, f1r ön test değeri 561,37, son test değeri 576,78, f2r ön test değeri 1918,59, son test değeri 1869,02, f4r ön test değeri 4126,63±121,95, son test değeri 4091,79, mpt ön test değeri 12,91, son test değeri 14,96 bulunmuştur. Bu verilere göre deney ve kontrol grubu bayan bireylerin f1 ve f1r değerlerinde artış, f2, f3, f4 ve f4r değerlerinde düşüş olduğu görülmektedir. Deney ve kontrol grubu bayan bireylerin ön test-son test karşılaştırılmasında, verilerin ortalama değerler arasında olduğu görülmektedir. Bayan bireylerin mpt ön test değeri 12,91, son test değeri 14,96’dır.

4.2.5. Kontrol Grubu Erkek Bireylere Ait Değerlerin Ön Test- Son Test Karşılaştırılmasından Elde Edilen Bulgular

Kontrol gruplarındaki erkek bireylere ait fo, jitt, shim, nhr, mpt, f1, f2, f3, f4, f1r, f2r, f3r, f4r ön test-son test karşılaştırması Tablo-12’de verilmiştir.

Tablo-12: Kontrol Grubu Erkek Bireylerin Ön Test – Son Test Karşılaştırması

	Ön test $\bar{X} \pm S.S$	Son test $\bar{X} \pm S.S$	<i>t</i>	<i>p</i>
f1	445,45±42,81	425,24±37,32	1,767	0,152
f2	1793,56±195,34	1650,13±106,22	3,373	0,028*
f3	2930,67±190,82	2836,99±185,39	2,963	0,041*
f4	3782,67±144,04	3694,33±182,47	2,439	0,071
f1r	458,79±57,12	423,54±36,59	2,563	0,062
f2r	1774,80±72,36	1698,57±51,87	5,517	0,005**
f3r	2908,35±138,84	2853,60±140,95	1,306	0,262
f4r	3793,08±77,86	3740,95±90,87	1,669	0,171
f0	138,23±21,46	143,53±17,79	-1,084	0,339
jitt	0,79±0,46	0,51±0,31	2,470	0,069
shim	3,98±0,37	2,72±1,11	2,239	0,089
nhr	0,15±0,02	0,13±0,01	2,013	0,114
mpt	17,37±6,23	18,70±3,77	-0,672	0,539

**p* < 0,05

Tablo 12’ye göre kontrol grubundaki erkek bireylere ait fo, jitt, shim, nhr, mpt, f1, f2, f3, f4, f1r, f2r, f3r, f4r değerlerinin ön test-son test karşılaştırmasında f2, f3, değerlerinde anlamlı bir fark bulunmuştur (* *p* < 0,05).

Kontrol grubu erkek bireylerin f2 ön test değeri 1793,56, son test değeri 1650,13, f3 ön test değeri 2930,67, son test değeri 2836,99 bulunmuştur. Bu verilere göre kontrol grubu f2 ve f3 değerlerinde bir düşüş olduğu görülmektedir. Kontrol grubu erkek bireylerin ön test-son test karşılaştırılmasında shim ön test ortalama değerlerden yüksek ve mpt ön test değeri 17,37 son test değeri 18,70’dir. Bunun dışındaki verilerin, ortalama değerler arasında olduğu görülmektedir.

4.2.6. Deney Grubu Erkek Bireylere Ait Değerlerin Ön Test- Son Test Karşılaştırılmasından Elde Edilen Bulgular

Deney gruplarındaki erkek bireylere ait fo, jitt, shim, nhr, mpt, f1, f2, f3, f4, f1r, f2r, f3r, f4r ön test-son test karşılaştırması Tablo-13’de verilmiştir.

Tablo-13: Deney Grubu Erkek Bireylerin Ön Test – Son Test Karşılaştırması

	Ön test $\bar{X} \pm S.S$	Son test $\bar{X} \pm S.S$	<i>t</i>	<i>p</i>
f1	424,36±31,88	493,19±58,14	-3,381	0,043*
f2	1684,96±167,51	1733,68±90,62	-1,264	0,295
f3	2881,08±200,40	2964,80±186,77	-3,106	0,053
f4	3951,01±171,63	3951,27±124,38	-0,005	0,996
f1r	449,51±33,78	505,90±39,98	-3,116	0,053
f2r	1761,79±213,48	1693,03±84,50	1,064	0,366
f3r	2927,69±258,64	2908,82±226,69	0,600	0,591
f4r	3971,76±128,29	3905,23±144,52	1,584	0,211
f0	140,15±12,10	155,96±21,42	-1,594	0,209
jitt	0,46±0,14	0,41±0,26	0,354	0,747
shim	2,76±0,15	2,96±1,43	-0,317	0,772
nhr	0,13±0,01	0,13±0,02	-0,033	0,976
mpt	21,04±4,35	18,92±2,77	1,765	0,176

**p* < 0,05

Tablo 13’e göre deney grubundaki erkek bireylere ait fo, jitt, shim, nhr, mpt, f1, f2, f3, f4, f1r, f2r, f3r, f4r değerlerinin ön test-son test karşılaştırmasında f1 değerlerinde anlamlı bir fark bulunmuştur (**p* < 0,05).

Deney grubu erkek bireylerin f1 ön test değeri 424,36 ve son test değeri 493,19 bulunmuştur. Deney grubu f1 değerinde artış görülmüştür. Erkek öğrencilerin diğer değerleri ortalama değerler arasındadır. MPT değerlerine bakıldığında öntestte 21,04, son testte 18,92’dir.

Tablo 12 ve Tablo 13’e bakıldığında kontrol grubu erkeklerine göre deney grubu erkeklerinin f0 değerlerinin daha yüksek, jitt değerlerinin daha düşük, shim ön test değerlerinin daha düşük, son test değerlerinin daha yüksek, NHR ön test değerlerinin daha düşük, son test değerlerinin aynı, mpt değerlerinin daha yüksek olduğu görülmektedir.

4.2.7. Kontrol Grubu Bayan Bireylere Ait Değerlerin Ön Test- Son Test Karşılaştırılmasından Elde Edilen Bulgular

Kontrol gruplarındaki bayan bireylere ait fo, jitt, shim, nhr, mpt, f1, f2, f3, f4, f1r, f2r, f3r, f4r ön test-son test karşılaştırması Tablo-14'te verilmiştir.

Tablo-14: Kontrol Grubu Bayan Bireylerin Ön Test – Son Test Karşılaştırması

	Ön test $\bar{X} \pm S.S$	Son test $\bar{X} \pm S.S$	<i>t</i>	<i>p</i>
f1	537,40±61,22	545,54±63,59	-1,284	0,235
f2	1956,74±113,39	1952,73±91,99	0,172	0,868
f3	3254,80±130,69	3242,63±130,81	0,808	0,442
f4	4166,97±104,80	4166,24±91,92	0,033	0,974
f1r	567,87±48,44	571,12±41,20	-0,466	0,654
f2r	1951,47±91,69	1912,11±87,42	2,119	0,067
f3r	3207,63±118,80	3195,39±134,28	0,607	0,561
f4r	4162,68±109,47	4163,46±112,19	-0,048	0,963
f0	244,86±10,97	263,97±15,90	-2,953	0,018*
jitt	0,78±0,42	0,96±0,76	-0,651	0,533
shim	3,11±1,03	2,56±1,27	1,449	0,185
nhr	0,11±0,01	0,10±0,01	3,155	0,013*
mpt	12,32±3,56	13,03±2,46	-0,607	0,561

* $p < 0,05$

Tablo 14'e göre kontrol grubundaki bayan bireylere ait fo, jitt, shim, nhr, mpt, f1, f2, f3, f4, f1r, f2r, f3r, f4r değerlerinin ön test-son test karşılaştırmasında fo ve nhr değerlerinde anlamlı bir fark bulunmuştur ($p < 0,05$).

Kontrol grubu bayan bireylerin f0 ön test değeri 244,86, son test değeri 263,97, NHR ön test değeri 0,11, son test değeri 0,10 bulunmuştur. Bu verilere göre kontrol grubu f0 değerinde artış ve NHR değerinde bir düşüş olduğu görülmektedir. Bayan bireylerin f0 verilerinin ortalama değerlerin üstünde olduğu, diğer değerlerin ön test-son test verilerinin ortalama değerler arasında olduğu görülmektedir. Kontrol grubu bayan bireylerin mpt ön test değeri 12,32, son test değeri 13,03'dür.

4.2.8. Deney Grubu Bayan Bireylere Ait Değerlerin Ön Test- Son Test Karşılaştırılmasından Elde Edilen Bulgular

Deney gruplarındaki bayan bireylere ait fo, jitt, shim, nhr, mpt, f1, f2, f3, f4,flr, f2r, f3r, f4r ön test-son test karşılaştırması Tablo-15’te verilmiştir.

Tablo-15: Deney grubu bayan bireylerin ön test – son test karşılaştırması

	Ön test $\bar{X} \pm S.S$	Son test $\bar{X} \pm S.S$	<i>t</i>	<i>p</i>
f1	532,17±47,90	560,38±51,71	-1,983	0,079
f2	1908,97±109,09	1829,13±92,64	3,640	0,005**
f3	3197,21±137,07	3142,37±121,46	3,147	0,012*
f4	4111,70±133,75	4048,54±130,82	5,351	0,001***
flr	555,52±63,07	581,87±54,40	-2,813	0,020*
f2r	1889,00±112,50	1830,24±97,34	2,020	0,074
f3r	3150,81±152,15	3117,53±123,97	1,377	0,202
f4r	4094,18±128,92	4027,28±147,03	4,263	0,002**
f0	260,94±23,42	289,64±25,55	-3,395	0,008**
jitt	0,83±0,39	0,47±0,33	2,700	0,024*
shim	3,06±0,64	1,80±0,77	3,995	0,003**
nhr	0,11±0,01	0,10±0,01	1,748	0,114
mpt	13,44±3,97	16,69±3,73	-2,627	0,027*

**p* < 0,05

Tablo 15’e göre deney grubundaki bayan bireylere ait fo, jitt, shim, nhr, mpt, f1, f2, f3, f4,flr, f2r, f3r, f4r değerlerinin ön test-son test karşılaştırmasında f3, flr, jitt ve mpt değerlerinde anlamlı bir fark bulunmuştur (* *p* < 0,05).

Deney grubu bayan bireylerin f3 ön test değeri 3197,21, son test değeri 3142,37, flr ön test değeri 555,52, son test değeri 581,87, jitt ön test değeri 0,83, son test değeri 0,47, MPT ön test değeri 13,44, son test değeri 16,69 bulunmuştur. Bu verilere göre kontrol grubu f3 değerinde düşüş, flr değerinde artış, jitt değerinde düşüş ve mpt değerinde bir artış olduğu görülmektedir. Bayan bireylerin f0 değerlerinin ortalama değerlerin üstünde olduğu, diğer değerlerin ön test-son test verilerinin ortalama değerler arasında olduğu görülmektedir. Deney grubu bayan bireylerin mpt ön test değeri 13,44, son test değeri 16,69’dur.

Tablo 14 ve Tablo 15'e bakıldığında kontrol grubu bayanlarına göre deney grubu bayanlarının f0 değerlerinin daha yüksek, jitt ön test değerinin daha yüksek, son test değerinin daha düşük, shim değerlerinin daha düşük, NHR değerlerinin aynı, MPT değerlerinin daha yüksek olduğu görülmektedir.

4.2.9. Gruplararası Ön Test- Son Test Karşılaştırılmasından Elde Edilen Bulgular

Gruplararası fo, jitt, shim, nhr, mpt, fl, f2, f3, f4,flr, f2r, f3r, f4r değerlerinin ön test-son test farklarının karşılaştırılması Tablo-16'da verilmiştir.

Tablo-16: Gruplararası Test Farklarının Karşılaştırılması

	Kontrol $\bar{X} \pm S.S$	Deney $\bar{X} \pm S.S$	t	p
f1	-1,99±24,94	39,81±46,32	2,973	0,008**
f2	-53,81±103,02	-43,11±91,29	0,291	0,773
f3	-41,29±66,62	-15,25±83,62	0,911	0,371
f4	-32,01±80,86	-45,04±67,78	-0,462	0,648
f1r	-10,51±30,43	34,94±33,29	3,770	0,001**
f2r	-52,53±50,41	-61,62±98,70	-0,307	0,762
f3r	-27,43±73,50	-29,17±70,74	-0,064	0,950
f4r	-18,12±60,43	-66,80±57,73	-2,180	0,039*
f0	14,17±17,77	25,02±24,94	1,325	0,197
jitt	0,01±0,70	-0,27±0,40	-1,306	0,203
shim	-0,80±1,18	-0,84±1,24	-0,082	0,935
nhr	-0,01±0,01	-0,01±0,01	1,311	0,201
mpt	0,93±3,71	1,72±4,27	0,520	0,607

*p < 0,05

Tablo 16'ya göre gruplararası fo, jitt, shim, nhr, mpt, fl, f2, f3, f4,flr, f2r, f3r, f4r değerlerinin ön test-son test farklarının karşılaştırılmasında f4r değerinde anlamlı bir fark bulunmuştur (* p < 0,05).

Gruplararası ön test- son test karşılaştırılmasına bakıldığında f4r değerinin ön test değeri -18,12, son test değeri -66,80'dir.

4.3. Deney Grubuna Uygulanan Ses Eğitimi Derslerine İlişkin Öğrenci Görüşleri Alma Formundan Elde Edilen Bulgular

Deney grubu ile ses eğitimi süreci tamamlandıktan sonra, öğrencilerin bu sürece dair görüşlerini almak için uygulanan formda toplamda 5 adet açık uçlu soru sorulmuştur. Deney grubunun ses eğitimi sürecine ilişkin öğrenci görüşleri bilgi alma formundan elde edilen bulguları şu şekildedir:

Soru 1. “Sizce uygulanan ses eğitimi çalışmalarının amaç ve önemi neydi?”

Verilen cevaplardan örnekler:

D2 (Deney 2): Dil Eğitimime ve düzgün telaffuz kullanmama katkıda bulunmak.

D4: Sesimizi daha iyi kullanabilme ve pronunciation’ı etkili okumaktı. Benim için önemi büyük. Çünkü ses eğitimi ile sesimi bu zamana kadar yanlış kullanmış olduğumu gördüm ve şu anki hayatımda bu yanlışlara dikkat ederek sesimi verimli ve çekici kullanıyorum.

D8: Sesimizi doğru ve düzgün yani amacına uygun kullanmamızı sağladı. Doğru nefes alıp vermemizi ve konuşurken tonlama yapabilmemizi sağladı.

D9: Bence amaç sesletim dersinde sorun yaşadığımız seslerin çıkarılabilmesi konusunda bize yardımcı olmaktı. Sözlü sınavda da faydası olduğunu söyleyebilirim.

D12: Bu çalışma tek bir amaca yönelik değildi. Herkesin eksikliklerine göre hazırlanmış bir çalışmaydı. Sesimizin daha net çıkmasını ve ses tonumuzun daha doğru kullanımına yönelikti.

Deney grubu öğrencilerinin, 1. soruya verdikleri cevaplara bakıldığında, ses eğitimi dersinin amaç ve öneminin, seslerini daha iyi kullanmalarını sağladığını, telaffuzlarını, yanlış nefes alışkanlıklarını düzeltmeye ve İngilizce sesletim (fonetik) dersindeki sorun yaşanan sesler için yardımcı olup, tek bir amaca yönelik olmadığını, her birinin öğrencinin eksikliklerine göre hazırlanmış bir çalışma olduğunu, İngilizce dil eğitimlerine katkı sağladığını belirtmişlerdir. Elde edilen bulgulardan öğrencilerin ses eğitimi dersinin amaç ve önemini kavradıkları anlaşılmaktadır.

Soru 2. “Bu çalışmada neler öğrendiniz? Kendinizi başarılı ve eksik bulduğunuz yönler nelerdi?”

Verilen cevaplardan örnekler:

D2: Nefesimi nasıl kontrol edeceğimi, sesimi nasıl kullanacağımı, konuşmamı ve telaffuzumu daha iyi bir hale getirmeyi öğrendim. Hepsinin bana katkıda bulunduğunu düşünüyorum.

D5: Kaslarımı doğru bir şekilde kullanamıyordum. Bu eğitim sayesinde özellikle dil kasımı geliştirmeyi öğrendim. Yanlış soluk alıp verdiğimin farkında değildim, bu ses eğitimi sayesinde onu öğrendim. Öğrendiğim şeyleri artık hayatımda kolaylıkla uyguluyorum.

D7: Bazı seslerin çıkarımındaki zorlukları aştım.

D12: Sesimi daha iyi kullanmayı ve tonlamamızı daha doğru kullanmayı öğrendim. Sesimin az çıktığını düşünüyordum. Bana yarar sağladığına bu eksikliğimi giderdiğime inanıyorum.

Deney grubu öğrencilerinin, 2. soruya verdikleri cevaplara bakıldığında, ses eğitimi çalışmalarında genel anlamda solunum desteğini ve doğru nefes alıp, diyafram desteğini sağlayabilmeyi, sesi doğru ve etkili kullanabilmeyi, telaffuz ve bazı seslerdeki zorlukları ses eğitimi ile aşabilmeyi öğrendiklerini belirtmişlerdir. Verilen cevaplara bakıldığında öğrencilerin dersle ilgili temel öğeleri öğrendikleri görülmektedir.

Soru 3. “Yapılan ses eğitimi derslerinin İngilizce sesletim dersiniz için ve genel anlamda sizlere olumlu katkıları oldu mu? Olduysa ne gibi katkılar sağladı? Belirtiniz.”

Verilen cevaplardan örnekler:

D2: Elbette oldu. Özellikle telaffuzum çok daha iyi bir hale geldi. Dil öğrencisi olduğum için dili daha iyi kullanmamda büyük katkısı oldu. Ayrıca sesletim dersi dışında “speaking” dersi içinde katkısı oldu.

D5: Birçok yönde olumlu katkıları olduğunu düşünüyorum. Özellikle “th” seslerini çıkarmakta çok zorlanıyordum. Bu eğitim sayesinde onu öğrendim., ayna karşısında uzun çalışmalardan sonra neden yapamadığımı fark edip, düzelttim.

D6: İngilizce ve diğer derslerim için katkısı oldu. Mesela bir sunum yaparken nasıl etkili konuşulacağını, sesimi kontrol etmeyi, karşıdaki insanların ilgisini çekmeyi başarabiliyorum. İngilizce kelime çalışması yapmıştık, ses eğitimi dersinde ve o da çok etkili oldu. Fonetik dersinde etkisini görebildim.

D8: Genelde not anlamında katkısı olmadı fakat öğrendiğim İngilizce kelimeleri, cümleleri konuşma esnasında bu dersten öğrendiklerimle birleştirdiğimde kendimi ses eğitimi dersi almayan arkadaşlardan daha başarılı hissediyorum. Çünkü sesimi bilinçli bir şekilde kontrol ediyorum.

Deney grubu öğrencilerine 3. soruda, yapılan ses eğitimi derslerinin İngilizce sesletim dersi için ve genel anlamda olumlu katkısının olup olmadığı sorulduğunda, etkili ve güzel konuşmada, nefesi, ses tonunu ve artikülasyonu doğru ve etkin kullanmada, pronunciation seviyelerinin iyileşmesinde, sesletim ve speaking derslerinde, özellikle sorun yaşadıkları “th” harfinin doğru telaffuzunda katkı sağladığını ve ses eğitimi dersi almayan öğrencilerle aralarında belirgin bir farka neden olduğunu belirtmişlerdir.

Soru 4. “Uygulanan ses eğitimi çalışmalarının size göre eksik ve eleştirilecek yönleri var mıydı? Varsa bunlar nelerdir?”

Verilen cevaplardan örnekler:

D2: Bir eksiklik görmüyorum.

D4: Görmüş olduğumuz ses eğitimi yetersizdi. Bence bu 1 sene olması gerekirdi.

D8: Daha önce böyle bir eğitim almadığım için kıyaslama şansım yok. Fakat oyunculuk dersi alan arkadaşlardan gördüğüm kadarıyla, kendi aldığım ders muhteşemdi. Diğerlerine göre fazlası var. Ama pratik uygulama alanında keşke drama gibi şeyler yapıp biraz daha pekiştirseydik. Vallahi bu ders kendime güvenimi arttırdı.

D9: Eleştirilecek bir yönü olduğunu düşünmüyorum.

D14: Bana göre eksik ve eleştirilecek yönleri yoktu. Aksine sesimi ve telaffuzumu geliştirme açısından büyük yarar sağladı.

Deney grubu öğrencilerinin 4. soruya verdikleri cevaplara bakıldığında, uygulanan ses eğitimi çalışmalarının eksik ve eleştirilecek yönlerinin olmadığı, aksine çok iyi

bulunmasından ötürü, ses eğitimi çalışmalarının biraz daha uzun sürmesi ve derslerin 1 yıl olması gerektiği, seslerinde gelişim saptadıkları, özgüvenlerinin arttığı, drama dersleriyle birlikte pekiştirilmesi gerektiği ve çevrelerinde daha önce sesle ilgili çalışmalar yapan bireylerle kıyaslandığında (oyunculuk dersi alan) çok üst düzeyde bir eğitim aldıkları sonucuna varılmıştır.

Soru 5. “Ses eğitimi çalışmaları boyunca en çok ilginizi çeken çalışma hangisi oldu? Lütfen belirtiniz.”

Verilen cevaplardan örnekler:

D1: Piyano ile yaptığımız kelime çalışmaları idi.

D2: Fırlatma çalışması ve rezonans çalışmaları en çok ilgimi çekenlerdi. Genel olarak hepsini beğendim.

D6: Çiçek koklaması, rezonans, köpek soluması, tekerleme çalışması.

D8: Mam, mim ve dudak kaslarını kontrol ederek yaptığımız hareketler çok eğlenceliydi. Ama en çok nefesimizi karına kadar indirmeyi seviyorum.

Deney grubu öğrencilerinin 5. Soruya verdikleri cevaplarda ise; ses eğitimi çalışmaları boyunca en çok ilgilerini çeken çalışmalar arasında bedensel gevşeme, solunum için çiçek koklama, köpek soluması, tını (rezonans), fırlatma, germe, gevşetme, tekerleme ve piyano ile yapılan ses egzersizleri (özellikle İngilizce kelimeler) yer almaktadır. Yaptırılan çoğu alıştırmadan söz edilmemiş, yeterli ve doğru açıklamalarda bulunulmamış olmasına rağmen yapılan çalışmalardan öğrencilerin zevk aldıkları ve çalışmaların ilgilerini çektikleri görülmektedir.

4.4. Deney-Kontrol Gruplarının VHI Anket Formlarından Elde Edilen Bulgular

Araştırmada, deney ve kontrol grupları belirlendikten sonra, gruplardan VHI anket formunu doldurmaları istenmiştir. Fonetik dersini almış olan her iki gruba, deney grubu üzerinde eş zamanlı yürütülen ses eğitimi çalışmaları bittikten sonra bu formu tekrar doldurmaları istenmiştir. Formlardan elde edilen verilere göre çıkan sonuçlar tablolştırılmış, deney ve kontrol gruplarının ses problemi yaşayıp yaşamadıkları, varsa ne sıklıkla yaşadıkları değerlendirilmiştir.

4.4.1. Deney Grubunun VHI Anket Formlarından Elde Edilen Bulgular

Deney grubunun VHI anket formundan elde edilen veriler Tablo-17’de verilmiştir.

Tablo-17: Deney Grubu VHI Anket Formundan Elde Edilen Veriler

Deney Grubu	İlk VHI Puanları	Son VHI Puanları
D1	14	12
D2	18	1
D3	2	2
D4	0	0
D5	2	1
D6	25	3
D7	7	2
D8	2	2
D9	17	11
D10	21	5
D11	13	0
D12	20	10
D13	12	3
D14	14	5

Ses eğitimi uygulamaları öncesi ve sonrasında, deney grubu öğrencilerinin tümünün seslerinde belirgin bir problem olmadığı görülmektedir. Ayrıca, ses eğitimi sonrasında, öğrencilerin VHI formu sonuçlarında önemli bir düşüş saptanmıştır.

4.4.2. Kontrol Grubunun VHI Anket Formlarından Elde Edilen Bulgular

Kontrol grubunun VHI anket formundan elde edilen veriler Tablo-18'de verilmiştir.

Tablo-18: Kontrol Grubu VHI Anket Formundan Elde Edilen Veriler

Kontrol Grubu	İlk VHI Puanları	Son VHI Puanları
K1	10	9
K2	0	0
K3	2	2
K4	9	9
K5	23	17
K6	25	3
K7	44	22
K8	26	34
K9	7	1
K10	33	33
K11	2	1
K12	40	57
K13	23	33
K14	8	10

Kontrol gurubu öğrencilerinin doldurduğu ilk ve son VHI formlarından elde edilen puanlara bakıldığında, genel olarak öğrencilerin seslerinde belirgin bir problem olmadığı görülmektedir. İlk VHI formlarında üç, son formlarda da dört öğrencinin sesinde orta derecede bir probleminin olduğu düşünülmekle birlikte, öğrencilerin VLS muayenelerinde herhangi bir patolojik bulguya rastlanmamıştır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmanın bulgularından elde edilen sonuçlara yer verilmiş, sonuçlar ilgili çalışmalarla tartışılarak, konuyla ilgili gereken önerilerde bulunulmuştur.

5.1. Sonuç

Sonuçlar, denenceler ve alt problemlere uygun olarak verilmiştir.

1. Deney ve kontrol gruplarının Konuşma (Sesletim) Sorunları Değerlendirme Formundaki sessiz harflerin (consonants) ortalama ve standart sapma değerlerinden elde edilen bulguların sonuçları:

- Deney grubunun İngilizce sessiz harflerindeki bulgulara bakıldığında, j, n, ŋ, p, r, s, ʃ, t, v, dʒ harflerinin ön test-son test değerlerinde düşüş olduğu, θ, ð harflerinin ön test-son test değerlerinde önemli derecede düşüş olduğu, b, g, l, w harflerinin ön test-son test değerlerinde ise sorunun tamamen kalktığı sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin özellikle θ, ð, harflerinde yaşadıkları sorun önemli derecede düşmüştür.
- Kontrol grubunun İngilizce sessiz harflerindeki bulgulara bakıldığında, g, j, k, ŋ, r, s, ʃ, t, θ, ð, v, dʒ harflerinin ön test-son test değerlerinde düşüş olduğu, n, w harflerindeki ön test-son test değerlerinde sorunun tamamen kalktığı sonucuna ulaşılmıştır.
- Deney grubu ile kontrol grubunun sessiz harflerinden elde edilen bulguların sonuçları karşılaştırıldığında, sorunların deney grubundaki bireylerin öntest değerlerinde, kontrol grubuna kıyasla daha fazla olmasına rağmen, son test değerlerinde, kontrol grubuna göre önemli ölçüde kalktığı görülmektedir.

2. Deney ve kontrol gruplarının Konuşma (Sesletim) Sorunları Değerlendirme Formundaki sesli harflerin (vowels) ortalama ve standart sapma değerlerinden elde edilen bulguların sonuçları:

- Deneysel grubunun İngilizce sesli harflerindeki bulgulara bakıldığında, aɪ, e, ɜ:(ʹ), ɪ, i:, ɒ, u/ʊ, əʊ, eɪ, uə harflerinin ön test-son test değerlerinde düşüş olduğu, æ, ə, ou, harflerindeki ön test-son test değerlerinde önemli derecede düşüş olduğu, ɔɪ, u: harflerinin ön test-son test değerlerinde ise sorunun tamamen kalktığı sonucuna ulaşılmıştır.
- Kontrol grubunun İngilizce sesli harflerindeki bulgulara bakıldığında æ, ə, ɪ, i:, ɒ, ou, eɪ, uə harflerinin ön test-son test değerlerinde düşüş olduğu, ɔɪ, u:, əʊ, harflerinin ön test-son test değerlerinde ise sorunun tamamen kalktığı sonucuna ulaşılmıştır. Kontrol grubunun sesli harflerindeki ön test-son test değerlerinde önemli derecede bir düşüş gözlenmemiş, aksine aɪ, e, ɜ:(ʹ) harflerinin ön test-son test değerlerinde bir artış gözlenmiştir.
- Deneysel gruba ile kontrol grubunun sesli harflerinden elde edilen bulguların sonuçları karşılaştırıldığında, deneysel grubundaki bireylerin öntest değerlerinde, kontrol grubuna kıyasla sorunların daha fazla olmasına rağmen, grubun son test değerlerinde, kontrol grubuna göre sorunların önemli ölçüde kalktığı görülmektedir.

3. Deneysel ve kontrol gruplarının akustik analizleri ve maksimum fonasyon süresinden (MPT) elde edilen bulguların sonuçları:

- Deneysel gruba ve kontrol grubu karşılaştırıldığında, deneysel grubunun f0 değerlerinin daha yüksek, jitt değerlerinin ön testte aynı, son testte düşük, shim değerlerinin daha düşük, NHR değerlerinin yaklaşık olarak aynı, ve MPT değerlerinin daha yüksek olduğu görülmektedir. Grupların ön test- son test karşılaştırılmasından elde edilen ortalama ve standart sapmalara bakıldığında ise deneysel grubunun f4, f2r, jitt ve shim, kontrol grubunun f0, f3 ve shim değerlerinde anlamlı fark bulunmuştur (* p < 0,05). Her iki tabloya da bakıldığında, deneysel ve kontrol grubunun kendi içindeki ön test-son test karşılaştırılmasında verilerin ortalama değerlerde olduğu, mpt sonuçlarında verilen ortalama değerlere yakın olduğu görülmektedir

- Deney ve kontrol grubu erkek bireylere ait değerlerin ön test- son test karşılaştırılmasından elde edilen ortalama ve standart sapmalara bakıldığında f2r ve f4r değerlerinde anlamlı bir fark bulunmuştur (* p < 0,05).
- Deney ve kontrol grubu bayan bireylere ait değerlerin ön test son test karşılaştırılmasından elde edilen ortalama ve standart sapmalara bakıldığında f1, f2, f3, f4, f1r, f2r, f4r ve MPT değerlerinde anlamlı fark bulunmuştur (* p < 0,05).

Deney ve kontrol grubu bayan, deney ve kontrol erkek bireylerin ön test-son test karşılaştırılmasında verilerin ortalama değerlerde olduğu, mpt sonuçlarında verilen ortalama değerlere yakın olduğu görülmektedir

- Deney grubu erkeklerinin kontrol grubuna kıyasla f0 değerlerinin daha yüksek, jitt değerlerinin daha düşük, shim ön test değerlerinin daha düşük, son test değerlerinin daha yüksek, NHR ön test değerlerinin daha düşük, son test değerlerinin aynı, MPT değerlerinin daha yüksek olduğu görülmektedir. Gruplardaki erkek bireylerin ön test- son test karşılaştırılmasından elde edilen ortalama ve standart sapmalara bakıldığında ise deney grubunun f1, kontrol grubunun f2, f3 değerlerinde anlamlı fark bulunmuştur (* p < 0,05). Her iki tabloya da bakıldığında, deney ve kontrol grubu erkeklerinin ön test-son test karşılaştırılmasında verilerin ortalama değerlerde olduğu, mpt sonuçlarında verilen ortalama değerlere yakın olduğu görülmektedir
- Deney grubu bayanlarının kontrol grubuna kıyasla f0 değerlerinin daha yüksek, jitt ön test değerinin daha yüksek, son test değerinin daha düşük, shim ön test-son test değerlerinin daha düşük, NHR değerlerinin aynı, MPT değerlerinin daha yüksek olduğu görülmektedir. Gruplardaki bayan bireylerin ön test- son test karşılaştırılmasından elde edilen ortalama ve standart sapmalara bakıldığında ise deney grubunun f3, f1r, jitt ve MPT, kontrol grubunun f0 ve NHR değerlerinde anlamlı fark bulunmuştur (* p < 0,05). Her iki tabloya da bakıldığında, deney ve kontrol grubu bayanlarının ön test-son test karşılaştırılmasında verilerin ortalama değerlerde olduğu, mpt sonuçlarının da deney grubundaki bayanlarda ortalama değerlerde, kontrol grubundaki bayanlarda ortalama değerlerin altında olduğu görülmektedir.

- Gruplararası test farklarının karşılaştırılmasında f_{4r} değerinde anlamlı fark bulunmuştur ($*p < 0,05$).

4. Deney grubuna uygulanan ses eğitimi derslerine ilişkin öğrenci görüşleri alma formundan elde edilen bulgular değerlendirildiğinde, öğrencilerin ses eğitimi çalışmalarını kendileri ve sesletim dersleri için yararlı buldukları, doğru nefes almayı ve genel anlamda seslerini doğru, etkili ve güzel kullanmayı öğrendiklerini, ses eğitimi almayan öğrencilerle aralarında belirgin bir fark gördüklerini ve bu eğitimin 1 sene olması gerektiği görüşü savunmaktadırlar. Bu doğrultuda verilen ses eğitimi derslerinin amacına uygun işlenmiş olduğu, süreç sonrasında istenen davranış gelişiminin sağlandığı ve doğru sonuçlar elde edildiği düşünülmektedir.

5. VHI formuna göre deney grubunun seslerinde belirgin bir problem olmadığı, kontrol grubu öğrencilerinin dördünde orta derecede problem olduğunu belirtmelerine rağmen, yapılan VLS kayıtlarında herhangi bir patolojik bulguya rastlanmamıştır. Deney grubunun VHI sonuçlarında deneysel süreç öncesine göre önemli bir düşüş saptanmıştır.

5.2. Tartışma

Demirezen (2005) /ɔ/ ve /ow/ Ünlülerinin Zıtlığı: İngilizce Dilini Öğrenen Türk Öğrencilerin Kemikleşmiş Sesletim Yanlışlarının İyileştirilmesi adlı çalışmasında yabancı dil öğretiminin öğretmen yetiştirme alanındaki sesletim hatalarını düzeltmeye yönelik çalışmaların yokluğundan bahsetmiş, öğretmen yetiştirme konusundaki sesletim eksikliklerinin ileride öğretmen olacak bireyler ve öğrenciler için önem teşkil ettiğini belirtmiştir. Üniversitelerin İngilizce Eğitimi veren bölümlerinde ses bilgisi, ses bilimi ve entonasyon öğretimi derslerinin bulunmaması ve bu alana verilen önemin azlığından yola çıkarak kendisi tarafından geliştirilen duy-seslet yöntemi ile Amerikan İngilizcesinin /ɔ, ɔɪ/ ve /ou/ ünlülerinin Türk öğrencilere ve öğretmenlerine getirdiği sesletim yanlışları iyileştirilmeye çalışılmıştır. İngilizce eğitimi gören Türk öğrencilerin, bu harflerde süregelen hatalar yapmaları, iletişimsel sorunlara yol açmaktadır. Demirezen'in çalışmasında görülen problem seslere bakıldığında, araştırmamızda deney ve kontrol grubunda da aynı seslerde sorunların bulunduğu ve “ɔɪ” sesli harfinde başlangıçta bulunan sorunun, heriki grupta da son testte tamamen kalktığı görülmektedir. Ayrıca deney grubunun “ou” sesli harfinde önemli derecede düşüş ve son test değerinin (0) değerine yakın olmasından dolayı, sorunun büyük

ölçüde azaldığı, kontrol grubunun bu harfinde sadece düşüş olduğu ve son test sonucunun (2) değerine yakın olmasından dolayı problemin az olduğu gözlenmiştir.

Demirezen (2006) Türk İngilizce Öğretmenlerinin, [æ] ve [ɛ] ünlü seslerinde Kemikleşmiş Sesletim Hataları ve Problem Çözümleri adlı çalışmasında yabancı dil öğretiminde kemikleşmiş sesletim hatalarından, İngilizcenin zor iki sesinden [æ] ve [ɛ] ünlüleri üzerinde durmuştur. Bu güçlükleri giderecek gereç ve örnek ders oluşturmuştur. Araştırmamızda ise “æ” sesli harfinde deney grubunda önemli derecede düşüş ve son test değerinin (0) değerine yakın olmasından dolayı, sorunun büyük ölçüde azaldığı, kontrol grubunda sadece düşüş olduğu ve sorunun (1) değerine yakın olmasından dolayı sorunun çok az olduğu görülmektedir.

Demirezen (2010) Türklere Kemikleşmiş Telaffuz Sorunu Olan Schwa Sesinin Nedenleri adlı çalışmasında [ə] foneminin İngiliz dilindeki IPA sisteminde Türk İngilizce öğretmenleri, öğretmen adayları ve öğrenciler için ciddi telaffuz problemlerinin olduğundan bahsetmiş, çözüm yolları geliştirmeyi ve İngilizce eğitimi için bu tür çalışmaların önemini vurgulamayı amaçlamıştır. Araştırmamızda, deney grubuna ait “ə” sorununa bakıldığında son test değerlerinde önemli derecede düşüş ve sorunun (1) değerine yakın olmasından dolayı sorunun çok az olduğu, kontrol grubuna bakıldığında yalnızca düşüş olduğu ve sorunun (2) değerine yakın olmasından dolayı sorunun az olduğu görülmektedir.

Yapılan araştırmalara bakıldığında, İngilizce konuşma eğitiminde, harflerin telaffuzunda öğrencilerin belirgin problemler yaşadıkları ve bu amaçla uygun çalışmalar geliştirilmeye çalışıldığı görülmektedir. Araştırmamızda, Konuşma Sorunları (Sesletim) Değerlendirme Formundaki sesli ve sessiz harflerin, alanında 3 ayrı uzmanın değerlendirilmesiyle (ön test-son test) elde edilen sonuçlara bakılığında, deney grubuna uygulanan ses eğitiminin İngilizce sesli ve sessiz harflerdeki sorunların giderilmesinde etkili olduğu düşünülmektedir.

F₀ normal değerleri erkeklerde 130, bayanlarda 220 Hz, NHR normal değerleri 0- 0.19, Shimmer normal değerleri %0-%3.81 olarak kabul edilmektedir (Kılıç ve Şan, t.y.: 514). Başka bir çalışmada f₀ için elde edilen değerler erkekler için 120 iken bayanlar için bu değer 210 civarındadır. Karagöz ve Yılmaz'ın çalışmasındaki erkek sesinin f₀ değerinde bir yükseliş gözlenirken bayanlar için bu değer literatürde belirtilen değere çok yakındır (Karagöz

ve Yılmaz, 2004: 66). Araştırmamızda fo, NHR ve shimmer deney ve kontrol grupları için ortalama değerler arasında kabul edilmektedir.

“Ses tellerindeki dönemler arasındaki değişim insan sesinin doğal bir parçasıdır. %1.4 ile % 0 arasındaki jitter seviyeleri normal olarak kabul edilmektedir. Bu seviyelerin üzerindeki değerler ses tellerinin olması gerektiği gibi titreşmediğini ifade eder. Yüksek jitter oranları bir şeylerin ses telleri ile girişim yaptığını belirtir. (örnek: nodül, larynks kaslarını etkileyen hastalıklar, ses tellerinin paralizisi gibi) (Karagöz ve Yılmaz, 2004: 65). Deney ve kontrol grubunun jitter seviyelerine bakıldığında verilerin ortalama değerlerde olduğu görülmekte, deney ve kontrol grubu kıyaslandığında (ön test-son test) jitt değerlerinin deney grubunda daha düşük, deney ve kontrol grubu cinsiyetlerarası ön test- son test karşılaştırması yapıldığında (deney bayan- kontrol bayan, deney erkek- kontrol erkek) deney grubunda değerlerin daha düşük olduğu görülmektedir.

Shimmer ve jitter değerleri ölçümü sinir kas işlevlerinin ve ses tellerinin seviye değişiminin kontrolünde yardımcı olur. Bu durumu açıklamak gerekirse larenks kasları belirli bir frekans ve genlikte kalabilmek için belirli bir güç harcamalıdır. Kasların daha iyi kontrolü ile daha kararlı, periyodik titreşimler ve dolayısıyla düşük shimmer ve jitter değerleri elde edilir (Karagöz ve Yılmaz, 2004: 65). Araştırmamızda deney ve kontrol gruplarının jitt ve shim değerleri ortalama değerlerdedir. İki grubun birbirine kıyasla jitt ve shim seviyeleri göz önünde bulundurulduğunda deney grubunun jitt ve shim değerleri kontrol grubuna göre daha düşük, deney grubu erkekte jitt değerlerinin daha düşük, shimmer son test değeri daha yüksek ve deney grubu bayanlarının kontrol grubuna kıyasla jitt ön test değerlerinin yüksekken, son testte daha düşük, shim değerlerinin ön test- son test değerlerinin daha düşük çıktığı görülmektedir.

NHR değerlerinin yükselmesi ses kalitesinde bozulmaya neden olur (Karagöz ve Yılmaz, 2004: 65). Deney ve kontrol gruplarının NHR verileri ortalama değerler arasında olup, her iki grubun ön test- son test karşılaştırmaları büyük ölçüde aynı, deney grubu erkeklerinin kontrol grubuna göre daha düşük, deney grubu bayanlarının kontrol grubu bayanlarına göre aynı olduğu görülmektedir.

MPT, bir nefeste en fazla çıkartılabilecek ses süresidir. Yaşa, cinse ve ek hastalık olup olmadığına göre değişmekle beraber ortalama değerler erkeklerde 20 saniye, kadınlarda 15 saniye ve çocuklarda 10 saniyedir” (Yelken, 2005: 38). Araştırmamızda deney ve kontrol

gruplarının mpt değerlerinin ortalama değerlere yakın olduğu görülmekte, cinsiyetlerarası değerlendirme yapıldığında deney grubu erkek ve bayan bireylerde kontrol grubuna kıyasla daha yüksek değerlerde olduğu görülmektedir.

Formant frekansları ses yolunun ağız boşluğu ve farangial boşluğunun hacimleri ile ilişkilidir. En yüksek enerji seviyesine sahip olan f1 formant frekansı farangial boşluğun hacmine bağlı iken, f2 ağız boşluğunun uzunluğuna bağlıdır. f3 ve daha yüksek formant frekanslarının ise bir konuşmanın ses kalitesini ölçme konusunda önemli olduğu düşünülmektedir. Formant frekansların oluşmasının nedeni ses yolunun şekillenmesi olup ses tellerinin titreşiminden bağımsızdır. Ses tellerinin titreşim oranı bize f0 değerini vermektedir. Herhangi bir f0 değerinde ses yolu şeklinde bir değişiklik olmuyorsa formant frekans değerlerinde bir değişiklik olmaz(Karagöz ve Yılmaz, 2004: 65-66).

Smith vd. (2005)'e göre, ilk iki formant, seslilerin belirlenmesinden, 3. 4. ve 5. formantlar ise sesin rengi veya rezonansından sorumludur (Aktaran: Çağlar, 2006: 24). Seslilerdeki f1 formant değeri 300-1000 Hz, f2 formant değeri ise 850-2500 Hz arasındadır (www.cslu.cse.ogi.edu).

Şarkıcılar sese netlik, projeksiyon ve tını farklılaşması katan şarkıcı formantı olarak adlandırılan bir formanta sahiptirler. Bu formant 2800-3500 Hz arasında yer alan güçlü bir enerji alanını temsil etmekte ve genellikle üçüncü, dördüncü, beşinci formantın arasında yer almaktadır (Mendes vd., 2003: 530). Araştırmamızda deney ve kontrol gruplarının ön test-son test formant frekans değerleri normal değerlerde kabul edilip, grupların ön test- son test karşılaştırılmasından elde edilen ortalama ve standart sapmalara bakıldığında ise deney grubunda f4, f2r ve kontrol grubunda f3, deney ve kontrol grubu erkek bireyler arasında f2r ve f4r, deney ve kontrol grubu bayan bireyler arasında f1, f2, f3, f4, f1r, f2r, f4r deney grubu erkek bireylerde f1, kontrol grubu erkek bireylerde f2, f3, deney grubu bayan bireylerde f3, f1r, gruplararası test farklarının karşılaştırılmasında f4r frekans değerlerinde anlamlı fark bulunmuştur (* p < 0,05). Deney ve kontrol grubu bayan bireylerinin formant frekans değerleri (ön test- son test) arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir.

Tepe vd.'nin (2002) yaptığı araştırmada ses eğitimi alan şarkıcıların günde içtikleri ortalama 2.1 bardak su, hiç ders almayanların içtikleri 1.5 bardağa kıyasla daha çok olsa da bu fark istatistiki olarak anlamlı değildir (p<0,191). Ayrıca ses sorunu yaşamış olan ya da olmayan katılımcıların arasında günlük su tüketimlerine bakıldığında istatistiki olarak anlamlı

bir fark bulunamamıştır (1.9'a 1.4 bardak $p<0,131$). (Tepe vd., 2002: 249). Çalışmamızda grupların günlük sıvı tüketimlerinde çay-kahve tüketiminin fazla, su tüketimlerinin az olduğu görülmektedir. Buna bağlı olarak sıvı tüketimlerinin az oluşu, herhangi bir ses sorunu yaşamalarına neden olmamıştır.

Timmermans vd. 'nin (2005) yaptıkları bir araştırmada, uyguladıkları ses eğitimi çalışmalarının (doğal duruş, rahatlama, nefes desteği, ileri artikülasyon, sesi yansıtma) ses kalitesinin değişmesinde etkili bir unsur olduğu ortaya konmuştur. Katılımcılarda, seslerini doğru kullanmanın ve ekonomik nefes alma tekniğinin, anlaşılır bir iletişim için gerekli olduğunu görmüşlerdir (Timmermans vd., 2005: 206-209). Araştırmamızda, deney grubu öğrencileri ile fonetik dersleri dışında yapılan ses eğitimi çalışmalarının, konuşma sorunları (sesletim) değerlendirme formu, akustik analizler, maksimum fonasyon süresi, öğrenci görüşleri alma formu ve ses eğitimi derslerinden elde edilen sonuçlara göre sesletim hatalarının (vowel, consonant) düzeltilmesi üzerinde olumlu etkilerinin olduğu, seslerini doğru ve etkili kullanmayı öğrendikleri, ses eğitimindeki hedef davranışları (solunum-gevşeme, ses üretme-yayma, dil- konuşma) gerçekleştirdikleri görülmektedir.

5.3. Öneriler

1. Ses eğitimi çalışmalarının İngilizce konuşma sorunlarının giderilmesindeki etkisinin olumlu olduğu sonucundan yola çıkılarak, ses eğitimi dersleri İngiliz Dili konuşma eğitimine katkı sağlaması amacıyla, lisans düzeyi vb. eğitim- öğretim programları içerisinde seçmeli olarak yer alabilir.

2. İngilizce sesli ve sessiz harf konuşma sorunlarının (sesletim) giderilmesinde, ses eğitimi ve İngiliz dili uzmanlarının görüş birliği sağlanarak, öğrenciye özel bir program geliştirilebilir.

3. Daha sonra yapılacak çalışmalarda, verilen ses eğitiminin süresi ve çalışma grubu sayısı fazla tutularak farklı disiplinlerinde yer alabileceği pek çok yeni proje yürütülebilir.

4. İngilizce eğitimi alan öğrencilere, konuşma sorunlarını giderebilmek için İngilizce şarkı öğretimi ve buna benzer çalışmalar uygulanabilir. İngilizce şiirler, tekerlemeler, pasajlar okutularak, sesli- sessiz harfler ve nefes üzerinde özel çalışmalar geliştirilebilir. Müzikli drama çalışmaları yapılabilir.

KAYNAKÇA

Akarsu, Bedia (1998). Dil-Kültür Bağlantısı. İstanbul: İnkılap Yayınevi.

Akbayır, Sıddık (2007). Dil ve Diksiyon, Yazılı ve Sözlü Anlatım Bozuklukları (4.Baskı). Ankara: Akçağ Yayınları.

Akyolcu, Mehmet Can ve Gülyaşar, Tevfik (1990). Ses. Otolarengolojide ve Sanat Dallarında Disfoniler İnternasyonal Simpozyumu, İstanbul: Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Kulak-Burun-Boğaz Kliniği. 2-5.

Altın, Fazilet (2006). Ses Kısıklığı Nedeniyle Başvuran ve 24 Saatlik PH Monitorizasyonunda Reflü Saptanan Hastalarda Medikal Tedavi Sonrasında Semptom, Fizik Muayene ve Akustik Ses Analizi Parametrelerindeki Değişikliklerin Araştırılması, Uzmanlık Tezi, Osmangazi Üniversitesi, Kulak-Burun-Boğaz Anabilim Dalı, Eskişehir.

Barın, Muzaffer (1997). Dinleme Konuşma Becerilerinin Önemi Dil Öğretimine Katkıları ve Atatürk Üniversitesi İngiliz Dili Bölümlerinde Uygulanışı, Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

Boone, Daniel R. ve McFarlene, Stephen C. (2000). The Voice and Voice Therapy (Sixth Edition). USA: Allyn and Bacon A Pearson Education Company.

Brown, W. S., Rothman, Howard B. and Sapienza, Christine M. (2000). Perceptual and Acoustic Study of Professionally Trained Versus Untrained Voices. Journal Of Voice, Vol.14, No.3, 301-309.

Burgin, John Carroll (1973). Teaching Singing. Metuchen, N.J.: The Scarecrow Pres.

Cevanşir, Behbut ve Gürel, Güzin (1982). Foniatri (Sesin Oluşumu, Bozuklukları ve Korunmasından Temel İlkeler). İstanbul: İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesi Yayınları.

Chapman, Janice and Morris Ron. (2006). Resonance. (Janice L. Chapman, AUA, OAM). Singing and Teaching Singing, A Holistic Approach to Classical Voice. San Diego: Plural Publishing, 81-97.

Çağlar, Ahmet (2006). Fonksiyonel Septorinoplasti Ameliyatı Olan Hastalarda Ses Değişikliklerinin Objektif Analizi, İnönü Üniversitesi Tıp Fakültesi, Kulak Burun Boğaz Anabilim Dalı, Malatya.

Çakır, Nihat (1999). Otolaringoloji, Baş ve Boyun Cerrahisi. (2. Baskı). İstanbul: Nobel Tıp Kitabevleri.

Çelebi, Mustafa Durmuş (2006). Türkiye’de Anadili Eğitimi ve Yabancı Dil Öğretimi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Sayı: 21, 285-307.

Çevik, Suna (1999). Koro Eğitimi ve Yönetim Teknikleri. Ankara: Yurtrenkleri Yayınevi.

Demircan, Ömer (1982). Türkiye’de Yabancı Dil Öğretimi Üzerine Bir Kaynakça Denemesi. Yabancı Dil Öğretim Sorunları, Gözlemler, Öneriler. İstanbul: Nazım Terzioğlu Matematik Araştırma Merkezi Baskı Atölyesi, 56- 111.

Demirezen, Mehmet (1986). Phonemics and Phonology: Theory Through Analysis. Ankara: Bizim Büro Yayınevi.

Demirezen, Mehmet (1987). Articulatory Phonetics and The Principles of Sound Production, Revised and Enlarged Second Edition. Ankara: Yargı Publications.

Demirezen, Mehmet (2005). Palatalization in English: An Articulation Problem for Turkish Teacher Trainees, Journal of Language and Linguistic Studies, Vol.1, No.1, 43-52.

Demirezen, Mehmet (2005). The /ɔ/ and /ow/ Contrast: Curing a Fossilized Pronunciation Error of Turkish Teacher Trainees of The English Language, Journal of Arts and Sciences, Çankaya Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Sayı: 3, 71-84.

Demirezen, Mehmet (2006). The English [æ] and [ɛ] Vowel Sounds as Fossilized Pronunciation Errors for the Turkish Teachers of English and Solutions to the Problem, Journal of Language and Linguistic Studies, Vol. 2, No. 2,161-179.

Demirezen, Mehmet (2010) The Causes of the Schwa Phoneme as a Fossilized Pronunciation Problem for Turks, Procedia Social and Behavioral Sciences 2, 1567-1571.

Dere, F. (1990). Anatomi, İkinci Baskı Ders Kitabı. Adana: Okullar Pazarı Kitabevi.

Drake, Richard L., Vogl, Wayne ve Mitchell, Adam W.M. (2007). 8. Bölüm Baş ve Boyun. (Çeviri: Mehmet Yıldırım) Tıp Fakültesi Öğrencileri için Gray's Anatomi (Çeviri Editörü: Mehmet Yıldırım). Ankara: Güneş Kitabevi, 748-1023.

Drake, Richard L., Vogl, Wayne ve Mitchell, Adam W.M. (2007). 4. Bölüm Karın, "Genel Bakış" (Çeviri: Behice Durgun) Tıp Fakültesi Öğrencileri için Gray's Anatomi (Çeviri Editörü: Mehmet Yıldırım). Ankara: Güneş Kitabevi, 220-353.

Drake, Richard L., Vogl, Wayne ve Mitchell, Adam W.M. (2007). 3. Bölüm Thorax "Bölgesel Anatomi" (Çeviri: Savaş Hatipoğlu , M.Cudi Tuncer, Piraye Kervancıoğlu) Tıp Fakültesi Öğrencileri için Gray's Anatomi (Çeviri Editörü: Mehmet Yıldırım). Ankara: Güneş Kitabevi, 102-209.

Egüz, Saip (1999). Toplu Ses Eğitimi I Temel Konular. Ankara: Doğu Matbaacılık.

Er, Sırrı (2009). Temel Konuşma Teknikleri-Diksiyon. İstanbul: Hayat Yayınları.

Erişir, Ferhat (1990). Vokal Sistemdeki Artikülatör Organların Fizyolojik ve Morfolofik Özellikleri. Otolarengolojide ve Sanat Dallarında Disfoniler İnternasyonal Simpozyumu, İstanbul: Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Kulak-Burun-Boğaz Kliniği. 43-49.

Evren, Gül, F. (2006). Ses Eğitimi Yöntemlerinin Ses Hastalıklarının Tedavisinde Kullanımı, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Fairbanks, Grant (1960). Voice and Articulation Drillbook. (2nd Edition). New York: Harper & Row, 124-139.

Feldenkrais, Moshe (2000). Bedensel Farkındalığın Yolu. (Çeviren: A. Serap Avanoğlu-Ullrich). İstanbul: Okyanus Yayıncılık.

Fromkin, Victoria and Rodman, Robert (1988). An Introduction to Language (Fourth Edition). United States of America: Saunders College Publishing, Holt, Rinehart and Wilson, Inc.

Göktürk, Akşit (1982). Çağdaş Bilginin Kazanılmasında Yabancı Dil. Yabancı Dil Öğretim Sorunları, Gözlemler, Öneriler. İstanbul: Nazım Terzioğlu Matematik Araştırma Merkezi Baskı Atölyesi, 1-6.

Grant, Linda (2001). Well Said, Pronunciation for Clear Communication (Second Edition). United States of America: Heinle& Heinle, Thomson Learning.

Gültekin, Serpil (2006). Using Poetry in EFL Speaking Classes –A Classroom-Based Study, In Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of Master of Arts, Bilkent University, The Department of Teaching English as a Foreign Language, Ankara.

Gürzap, Can (2009). Söz Söyleme ve Diksiyon (13.Basım). İstanbul: Remzi Kitabevi.

Güvenir, Şadan (2004). Ses Yapısal ve İçsel Bilincin Oluşturulması (1.Baskı). İzmir: Atadost Matbaacılık ve Yayıncılık San. Tic. A.Ş.

Helvacı, Ayhan (2003). Ses Eğitiminde Register ve Rezonans Bölgelerinin Kullanım Özelliklerinin Ses kalitesine Yansıması, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

İrismet, Atabek (2006) “The Analysis of the Speaking Problems of The Students in The English Language Teaching Department at Ahmed Yasawi International Kazakh-Turkish University, Gazi University the Institute of Educational Sciences the Department of Teaching English as a Foreign Language, Ankara.

Karagöz, İrfan ve Yılmaz, Meryem (2004). Türkçe Seslilerin Akustik Analizi. İstanbul: Biyomedikal Mühendisliği Ulusal Toplantısı, Biyomut, 65-67.

Kartal, Mustafa (2007). Konuşmacılar ve Şarkıcılar için Ses Teknikleri (2.Baskı). İstanbul: Sistem Yayıncılık.

Kaya, Ali (2007). Etkili ve Güzel Konuşma Sanatı (2. Baskı). Konya: Eğitim Kitabevi Yayınları.

Kaytaç, Asım (1990). Farinksin Konuşmadaki Rolü. Otolarengolojide ve Sanat Dallarında Disfoniler İnternasyonal Simpozyumu, İstanbul: Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Kulak-Burun-Boğaz Kliniği. 50.

Kılıç, Mehmet A. (2002). Larenksin Fonksiyonel Anatomisi ve Ses Fizyolojisi, T Klin KBB, 2 (S). 1-8.

Kılıç, Mehmet A. ve Okur, Erdoğan (2001). CSL ve Dr. Speech ile Ölçülen Temel Frekans ve Pertürbasyon Değerlerinin Karşılaştırılması. KBB İhtisas Dergisi 8(2), 152-157.

Kılıç, Mehmet A. Ve Şan İmran (t.y.). Ses Kalitesinin Değerlendirilmesinde Objektif Akustik Parametreler. Şanlıurfa: Harran Üniversitesi Tıp Fakültesi KBB Hastalıkları Anabilim Dalı. 511-514.

Koç, Ayça Özbal (2008). Septum Deviasyonlu Hastaların Septoplasti Operasyonu Öncesi ve Sonrası Akustik Ses Analizi ile Değerlendirilmesi, Uzmanlık Tezi, Sağlık Bakanlığı Şişli Etfal Hastanesi I. Kulak Burun Boğaz ve Baş Boyun Cerrahisi Kliniği, İstanbul.

Ladefoged, Peter (1993). A Course in Phonetics (Third Edition). United States Of America: Harcourt Brace Jovanovich College Publishers.

Lenneberg, Eric H. (1964). A Biological Perspective of Language. (Editörler: R. C. Oldfield and J. C. Marshall). Language. U.S.A.:Penguin Education. 32-48.

Lenneberg, Eric H. (1967). Biological Foundations of Language with appendices by Noam Chomsky and Otto Marx. United States of America: John Wiley and Sons, Inc.

Liscombe, Jackson J., (2007). Prosody and Speaker State: Paralinguistics, Pragmatics and Proficiency. United States: ProQuest Information and Learning Company.

Manchester, Arthur L. (1990). Ses Üretiminin Temelleri Üzerine Oniki Ders, Dans-Müzik-Kültür, Çeviri ve Araştırma Dergisi, Sayı:59, İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Matbaası.

Martini, Frederic H., Ober, William C., Garrison, Claire W., Welch, Kathleen ve Hutchings, Ralph T. (2006). Chapter 23. “The Nose and Nasal Cavity, The Larynx, The Trachea and Primary Bronchi,”, İnternational Edition Fundamentals of Anatomy and Physiology (Seventh Edition), United States Of America : Published by Pearson Education, 813-856.

Martini, Frederic H., Ober, William C., Garrison, Claire W., Welch, Kathleen ve Hutchings, Ralph T. (2006). Chapter 24. “The Digestive System”, İnternational Edition Fundamentals of Anatomy and Physiology (Seventh Edition), United States Of America : Published by Pearson Education, 863-893.

Mendes, Ana P., Rothman, Howard B., Sapienza, Christine and Jr., W. S. Brown (2003). Effects of Vocal Training on the Acoustic Parameters of the Singing Voice. *Journal of Voice*, Volume 17, No:4, 529-543.

Mendes, Ana P., Brown, Jr., W. S. Brown, Howard B. and Sapienza, Christine (2004). Effects of Singing Training on the Speaking Voice of Voice Majors. *Journal of Voice*, Volume 18, No:1, 83-89.

Miller, Richard (2008). *Securing Baritone, Bass- Baritone and Bass Voices*. Oxford University Press.

Oktaý, Sacit, Özek, Hüsnü, Şenocak, Fikri, Korkut, Nazım, Öz, Ferhan ve Akan, Demircan (1990). Larenks Hastalıklarında Stroboskopik Sonuçlar. *Otolarengolojide ve Sanat Dallarında Disfoniler İnternasyonal Simpozyumu*, İstanbul: Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Kulak-Burun-Boğaz Kliniği. 270-271.

Oyer, Herbert J., Crowe, Barbara J., Haas and William, H. (1987). *Speech, Language and Hearing Disorders: A Guide for the Teacher (Third Printing)*. United States of America: Little, Brown and Company.

Ömür, Mehmet (2001). *Sesin Peşinde*. İstanbul: Pan Yayıncılık.

Özdoğanoglu, Tunis (2006). *Mimar Sinan Üniversitesi Opera ve Şan Bölümündeki Öğrencilerin Akustik Analiz ve Laringofaringeal Reflü Bulgularının Normal Popülasyon ile Karşılaştırılması*, Uzmanlık Tezi, T.C. Sağlık Bakanlığı Taksim eğitim ve Araştırma Hastanesi KBB, Baş ve Boyun Cerrahisi Kliniği, İstanbul.

Pakir, Murat Halim (2004). *Konuşma Sırasındaki Artikülasyon Bozuklukları ile Maloklüzyonlar Arasındaki İlişkiler*, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Postma, Gregory N., Courey, Mark S., Ossoff, Robert H. (1998) *The Professional Voice*. (Cummings CW, Frederickson, J.M, Harker, L.A, Krause, C.J, Schuller, D.E). *Otolaryngology-Head and Neck Surgery (Third Edition)*. C.V. Mosby Company, St. Louis, 2055-2072.

Porzig, W. (1990). Dil Denen Mucize I: Dil Biliminin Konuları, Metotları ve Ulaştığı Sonuçlar. (Çeviren: Vural Ülkü). Ankara: Elif Matbaası.

Sabar, Gül (2008). Sesimiz-Eğitimi ve Korunması (1.Baskı). İstanbul: Pan Yayıncılık.

Sarıdoğan, Çağıl (2007). Müzik Bölümü Giriş Sınavında Başarılı Olan Öğrencilerin Objektif Ses Parametreleriyle Değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Sasaki, Clarence T., Driscoll, Brian P. ve Gracco, Carol (2000). Larinks Anatomi ve Fizyolojisi (Çeviri: Fatih Öktem). Otolaringoloji, Baş ve Boyun Cerrahisi. (Editörler: Ballenger, John Jacob ve Jr. , James B. Snow (Çeviri Editörü: Doğan Şenocak). İstanbul.

Say, Ahmet (2001). Müziğin Kitabı. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.

Sayan, Hamiyet (1994). Yabancı Dil Eğitiminde konuşma Becerisinin Geliştirilmesinde Mikroöğretim Yönteminin Etkililiği, Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.

Sazak, Nilgün (2001). Ses Eğitimi Tekniklerinin Artikülasyon Mekanizmasına ve Türkçe Fonetik Uyumluğunun İncelenmesi, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Seiden, Allen M., M.D., Tami, Thomas A., Cotton, Robin T., Pensak, Miles L., Gluckman, Jack (2003) Otolaringoloji Temel Bilgiler Cilt:2 (Çeviren: Çetin Kaleli) İstanbul: Nobel Tıp Kitabevleri.

Sevinç, Sema (2002). İlköğretim II. Devre Öğrencilerine Yapılan Şarkı Öğretiminin Sesin Akustik Özelliklerine Etkileri, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Stemple, Joseph C., Glaze, Leslie and Gerdemann, Bernice Klaben (2000). Clinical Voice Pathology Theory and Management (Third Edition). San Diego: Singular Publishing Group.

Stibbard, Richard (1996). The Internet TESL Journal, Vol. II, No. 8 (<http://iteslj.org/Articles/Stibbard-Intonation/>) ErişimTarihi: 25.08.2010

Suner, L. (1997). Tiyatro Oyuncululuğunda Ses ve Konuşma Eğitimi: Deneysel Bir Yaklaşım, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Şenocak, Fikri (1990). Fonasyonun Anatomik Ve Fizyolojik Özellikleri. Otolarengolojide ve Sanat Dallarında Disfoniler İnternasyonal Simpozyumu, İstanbul: Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Kulak-Burun-Boğaz Kliniği. 14-42.

Tepe, Emily S., Deutsch, Ellen S., Sampson, Quiana, Lawless, Stephen, Reilly, James S. And Sataloff, Robert Thayer (2002). A Pilot Survey of Vocal Health in Young Singers. Journal of Voice, Volume 16, Issue 2, 244-250.

Timmermans, Bernadette, Bodt, Marc S. De, Wuyts, Floris L. And Heyning Paul H. Van de (2005). Analysis and Evaluation of a Voice-Training Program in Future Professional Voice Users. Journal of Voice, Volume 19, No: 2, 202-210.

Topbaş, Seyhun (1999). Dil ve Konuşma Sorunlu Çocukların Sesbilgisel Çözümleme Yöntemi ile Değerlendirilmesi ve Konuşma Dillerindeki Sesbilgisel Özelliklerin Betimlenmesi, Eskişehir: 1.Konuşma Bozuklukları, Çocuklarda-Dil I.E.a.II. Dizi: Anadolu Üniversitesi. Eğitim Fakültesi Yayınları; no.53.

Töreyn, Ayşe Meral (2008). Ses Eğitimi Temel Kavramlar- İlkeler- Yöntemler. Ankara: Sözkesen Matbaacılık.

Töreyn, Ayşe Meral ve Oğuz, Haldun (2006). Değişik Şarkı Türlerine Göre Ses Eğitimi Alan Bireylerde Objektif Fonasyon ve Akustik Analiz Bulguları. Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu Bildirisi. 26-28 Nisan 2006. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi. Denizli. 673-680.

Uçan, Ali (1996). İnsan ve Müzik, İnsan ve Sanat Eğitimi. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.

Vardar, Berke (1982). Dilbilimin Temel Kavram ve İlkeleri. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Vennard, William (1992). Şarkı Söyleme Mekanizması ve Tekniği. (Çevirenler: Ayhan Akaya, Nilgün Ilgıcioğlu, Feryal Öney). Dans- Müzik-Kültür Çeviri ve Araştırma Dergisi, Sayı: 61. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Matbaası.

Vilson, Keith M. ve Padhya, Tapan A. (2003). Klinik Testler (Çeviren: Ahmet R.Karasalihoğlu). Otolaringoloji Temel Bilgiler Cilt: 2. (Editörler: Allen M. Seiden, Thomas A. Tami, Robin T. Cotton, Miles L. Pensak, Jack Gluckman) (Çeviren: Çetin Kaleli) İstanbul: Nobel Tıp Kitabevi.

Vural, Birol (2005). Uygulama ve Örneklerle Doğru ve Güzel Konuşma Sanatı, Fonetik-Diksiyon-Artikülasyon. İstanbul: Bilge Matbaacılık.

Widdicombe, John, Giovanni, Fontana and Gibson, Peter (2008). Workshop-Cough: Exercise, Speech and Music. Pulmonary Pharmacology and Therapeutics.

Yelken, M. Kürşat (2005). Farklı Müzik Türlerinde Eğitim Gören Öğrencilerin Seslerinin Akustik Analiz ile Karşılaştırılması. Uzmanlık Tezi. Taksim Eğitim ve Araştırma Hastanesi, KBB,Baş ve Boyun Cerrahisi Kliniği.

Yiğit, Nalan (1998). Fonasyon Sistemindeki Anatomik Yapıların Ses Üzerindeki Etkileri. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Zeren, Ayhan (1995). Müzik Fiziği. İstanbul: Pan Yayıncılık.

Zsiga, Elizabeth (2006). The Sounds of Language. (Editörler: Ralph Fasold and Jeff Connor-Linton. An Introduction to Language and Linguistics. New York: Cambridge University Press, 13-53.

Web Kaynakları

<http://www.onlineenglish.tk/Pronunciation.aspx> Erişim tarihi: 29.11.2010.

http://talkingstick.jp/pb/wp_4067880f/wp_4067880f.html Erişim tarihi: 29.11.2010.

<http://www.ic.arizona.edu/~lsp/IPA/SSAE.html> Erişim tarihi: 29.11.2010.

http://www.voicefoundation.org/index.php?option=com_content&view=article&id=87:learning-about-the-voice-mechanism&catid=52:anatomy-a-physiology-of-voice-production, Sanal”, Erişim tarihi: 27.11.2010.

http://www.biologycorner.com/anatomy/respiratory/resp_images.html Erişim tarihi: 02.12.2010.

<http://cslu.cse.ogi.edu/tutordemos/SpectrogramReading/ipa/formants.html> Erişim tarihi: 02.12.2010.

EKLER

Ek.1. Erciyes Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü Dilekçesi

Ek.2. Erciyes Üniversitesi Gevher Nesibe Tıp Fakültesi Kulak Burun Boğaz Anabilim Dalı Dilekçesi

Ek-3. T.C. Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastaneleri Kulak Burun Boğaz Anabilim Dalı Doktor Gözlem Kâğıdı Örneği

Ek-4. T.C. Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesi Kulak- Burun-Boğaz Anabilim Dalı Odyogram Kâğıdı Örneği

Ek-5. Deney ve Kontrol Gruplarının Belirlenmesinde ve Konuşma (Sesletim) Sorunları Değerlendirme Formu İçin Kullanılan Pasaj

Ek-6. Diyet Pasajı (Ömer Seyfettin)

Ek-7. Rainbow Pasajı

Ek-8. Sesimizi Koruma Yolları

Ek-9: Kişi Bilgi Formu

Ek-10. Konuşma (Sesletim) Sorunları Değerlendirme Formu

Ek- 11. Voice Handicap Index (Ses Bozukluğu Skoru) Anket Formu

Ek-12. Uygulanan Ses Eğitimi Derslerine İlişkin Öğrenci Görüşleri Bilgi Alma Formu

Ek-13. Ses Eğitimi Süresince Deney Grubuna Uygulanan Çalışmalar

Ek-14. Vokal Seslerle Yapılan Egzersizlerden Örnekler

Ek-15. Deney Grubuna Uygulanan Ses Egzersizlerinden Örnekler

Ek-16. Deney ve Kontrol Gruplarına Uygulanan Müziksel İşitme Soruları

Ek-17. Uygulanan İngilizce Tekerlemeler (Tongue Twisters)

Ek-18. Ses Eğitimi Öncesi MDVP Görüntüleri

Ek-19. Ses Eğitimi Sonrası MDVP Görüntüleri

Ek-20. Ses Eğitimi Öncesi CSL Main Görüntüleri

Ek-21. Ses Eğitimi Sonrası CSL Main Görüntüleri

Ek-22. Deney ve Kontrol Gruplarının, Kulak Burun Boğaz Muayenelerinin ve VLS Görüntülerinin Alındığı Odaya Ait Görüntüler

Ek-23. Deney ve Kontrol Gruplarının Odyometri Testlerinin Yapıldığı Odaya ve Kullanılan Cihazlara Ait Görüntüler

Ek-24. Sesin Akustik Ölçümlerinin Yapıldığı Odaya ve Kullanılan Cihazlara Ait Görüntüler

Ek.1. Erciyes Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü
Dilekçesi

T.C.
ERCIYES ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Fen-Edebiyat Fakültesi Dekanlığı

İdari İşler Bürosu/☎33007

Sayı : B.30.2.ERC.0.10.73.00/200-

Konu : Doktora Tez Çalışmaları

22.09.2008

Sayın Okutman Gül Fahriye EVREN

İlgi: 19.09.2009 tarihli dilekçeniz.

“İngilizce Eğitiminde Konuşma Sorunlarının Giderilmesinde Ses Eğitimi Yöntemlerinin Etkisi” isimli doktora tez çalışmanızla ilgili olarak Fakültemiz İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümünde 2008-2009 güz dönemi süresince, 2. Öğretim 1. sınıf Sesletim dersine yönelik çalışma yapmanız Fakültemizce uygun bulunmuştur.

Bilgilerinizi rica ederim.

Yrd. Doç. Dr. Doğan BULUT
Dekan Yardımcısı

**Ek.2. Erciyes Üniversitesi Gevher Nesibe Tıp Fakültesi Kulak Burun Boğaz
Anabilim Dalı Dilekçesi**

T.C.
ERCİYES ÜNİVERSİTESİ
TIP FAKÜLTESİ
KULAK BURUN BOĞAZ ANABİLİM DALI

Sayı : B.30.2. ERC.0.20.03.09/94
Konu: Doktora tezi

Tarih : 06.10.2008

E.Ü. GÜZEL SANATLAR FAKÜLTESİ MÜZİK BÖLÜMÜ BAŞKANLIĞI'NA

Gül Fahriye EVREN'e ait "İngilizce Eğitiminde Konuşma Sorunlarının Giderilmesinde Ses Eğitimi Yöntemlerinin Etkisi" isimli doktora tez çalışması ile ilgili gerekli ölçüm - analizler ve diğer işlemler E.Ü.Gevher Nesibe Hastaneleri Tıp Fakültesi KBB Anabilim Dalı'nda yapılmıştır.

Prof.Dr.Ercihan GÜNEY
KBB Anabilim Dalı Başkanı

Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastaneleri, 38039 – KAYSERİ
Tel : (0) 352 437 49 01 Fax : (0) 352 437 52 73

e-mail : tfh@erciyes.edu.tr

Dök.No : F-BH-099

Yayın Tar. : Mayıs 2005

Rev.No : -/-

Rev.Tar :-

**Ek-3. T.C. Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastaneleri Kulak Burun Boğaz
Anabilim Dalı Doktor Gözlem Kağıdı Örneği**

T.C.
ERCİYES ÜNİVERSİTESİ
TIP FAKÜLTESİ HASTANELERİ
Kulak Burun Boğaz Anabilim Dalı
DOKTOR GÖZLEM KAĞIDI

Soyadı, Adı :

Dosya No :

Doğum Tarih :

Tarih:

Doktor:

Şikayeti:	KULAKLAR: Ağrı :	BOĞAZ: Ağrı :
Hikayesi:	Akıntı :	Yanma Hissi :
	Kaşıntı :	Yutma Güçlüğü :
	İşitme Bozukluğu :	Ses Kısıklığı :
	Uğultu :	Geniz Akıntısı :
	Çınlama :	Baş Ağrısı :
	Vertigo :	
	Bulantı, kusma :	
	BURUN: Akıntı :	
	Tıkanıklık :	
	Kanama :	
	Koku Bozukluğu :	

Özgeçmiş:

Soygeçmiş:

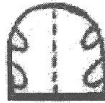
Alışkanlıklar:

KBB SİSTEM MUAYENESİ

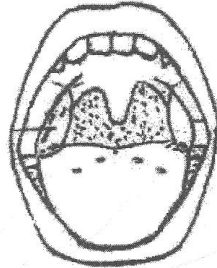
Sağ Kulak:

Sol Kulak:

Burun:

Farenks:

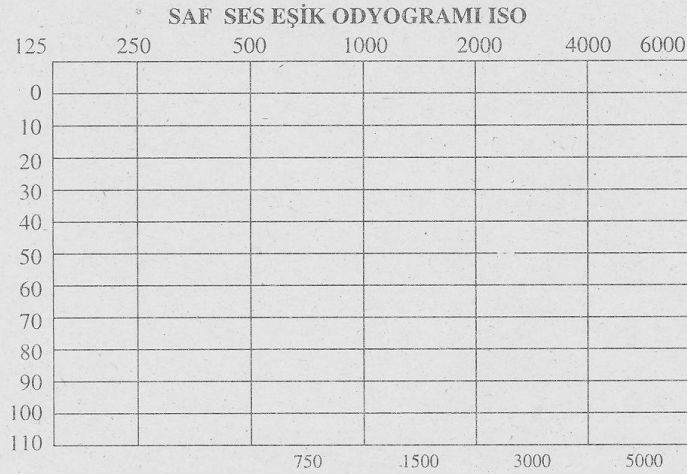
Ek-4. T.C. Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesi Kulak- Burun-Boğaz Anabilim Dalı
Odyogram Kağıdı Örneği

ERCIYES ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ
KULAK-BURUN-BOĞAZ ANABİLİM DALI
ODYOGRAM KAĞIDI

Soyadı : Adı : Tarih :
Cinsiyeti : İşi : Doğum Yılı :
Adresi :
Gönderen Doktor : Dosya No :
Testi Yapan : Odyometre : Son Odyo Tarihi :

Hertz (Hz) Frekans
250 500 1000 2000 4000

Weber
Lat. olma

Frantol kemik
eşiği

S.A.L. Sağ
dB ile Sol

SISI Sağ
% dB ile Sol

Tone Sağ
DECAY
(dB ile) Sol

MASKE TİPİ

KISALTMALAR

DY	: Davranış yok	NA	: Netice alınmadı
TY	: Test yapılmadı	HS	: Hissediş seviyesi
IK	: İşitme kaybı	IS	: İşitme seviyesi

Kanaat ve Tavsiyeler :

	S (Mavi)	S (Kır)
H.Maskesiz	X	O
H.Maskeli	[X]	[O]
K.Maskesiz	>	<
K.Maskeli]	[

SAF SES ORTALAMASI (dB ile) (500 – 2000 Hz.)		
	Sol	Sağ
HAVA		
KEMİK		

KONUŞMAYI ALMA EŞİĞİ (dB ile)			
Çift / Horl	Sol	Sağ	Aletle

KONUŞMAYI AYIRT ETME % ile < SPEECH DISCRIMINATION >			
Çift / Horl	Sol	Sağ	Aletle
Verilen Sesin İşitme Seviyesi			

EN RAHAT SES YÜKSEKLİĞİ <MCL> (dB ile)			
Çift / Horl	Sol	Sağ	Aletle

TEDİRGİN EDİCİ SES YÜKSEKLİĞİ <UCL> (dB ile)			
Çift / Horl	Sol	Sağ	Aletle

Ek-5. Deney ve Kontrol Gruplarının Belirlenmesinde ve Konuşma (Sesletim) Sorunları Değerlendirme Formu İçin Kullanılan Pasaj

Reading 3

Edward T. Hall is a famous anthropologist who thinks that different cultures have different outlooks on time, space and personal relationships. He classifies cultures along a continuum ranging from high context to low context. In high-context cultures, the circumstances surrounding a message carry more meaning than the message itself. For example, if an individual negotiates a business agreement, the reputation of the family is considered. Verbal promises are trusted, so there is little paperwork. What about low-context cultures? In low-context cultures, the words themselves are more important than the context. Social and family connections are not always regarded. Because the contract itself is the most important part of an agreement, the agreement might generate a lot of legal paperwork. Can you think of other examples of how cultural differences might lead to miscommunication?

Information adapted from Edward T. Hall, *The Hidden Dimension* (Anchor Books, 1990)

Grant, Linda (2001: 3). *Well Said, Pronunciation for Clear Communication* (Second Edition). United States of America: Heinle& Heinle, Thomson Learning.

Ek-6. Diyet Pasajı (Ömer Seyfettin)

D İ Y E T

Dar kapısından başka aydınlık girecek hiçbir yeri olmayan dükkânında tek başına, gece gündüz kıvılcımlar saçarak çalışan Koca Ali, tıpkı kafese konmuş terbiyeli bir aslanı andırıyordu. Uzun boylu, iri pençeli, kalın pazılı, geniş omuzlu bir pehlivandı. On yıldır bu karanlık in içinde ham demirden dövdüğü kılıç ve namluları tüm Anadolu'da, tüm Rumeli'de sınır boylarında büyük bir ün kazanmıştı. Hatta İstanbul'da bile yeniçeriler, satın alacakları kamaların, saldırmaların, yatağanların üstünde "Ali Usta'nın işi" damgasını arıyorlardı. O, çeliğe çifte su vermesini biliyordu. Uzun kılıçlar değil, yaptığı kısacık bıçaklar bile iki kat olur, kırılmazdı, "Çifte su vermek" sanatının, yalnız ona özgü bir sırrı vardı. Yanına çırak almaz, kimseyle çok konuşmaz, dükkânından dışarı çıkmaz, durmadan uğraşır. Bekârdı. Hıssımı, akrabası yoktu. Kentin yabancısıydı. Kılıçtan, demirden, çelikten, ateşten başka söz bilmez, pazarlığa girişmez, müşterileri ne verirse alırdı. Yalnız savaş zamanları ocağını söndürür, dükkânının kapısını kilitler, kaybolur, savaştan sonra ortaya çıkardı. Kentte onunla ilgili birçok hikaye söylenirdi. Kimi "cellat elinden kaçmış bir çelebi", kimi "sevgilisi öldüğü için dünyadan elini eteğini vakitsiz çekmiş garip" derdi. Siyah şahane gözlerinin mağrur bakışından, soylu davranışlarından, gururlu suskunluğundan, düzgün sözlerinden onun öyle sıradan bir adam olmadığı belliydi... Ama kimdi? Nereliydi? Nereden gelmişti? Bunları bilen yoktu. Halk onu seviyordu. Kentte böyle tanınmış bir ustanın bulunması herkes için ayrı bir övünç kaynağıydı.

Ömer Seyfettin(Diyet)

Ek-7. Rainbow Pasaji**THE RAINBOW PASSAGE**

When the sunlight strikes raindrops in the air, they act as a prism and form a rainbow. The rainbow is a division of white light into many beautiful colors. These take the shape of a long round arch, with its path high above, and its two ends apparently beyond the horizon. There is, according to legend, a boiling pot of gold at one end. People look, but no one ever finds it. When a man looks for something beyond his reach, his friends say he is looking for the pot of gold at the end of the rainbow.

Throughout the centuries people have explained the rainbow in various ways. Some have accepted it as a miracle without physical explanation. To the Hebrews it was a token that there would be no more universal floods. The Greeks used to imagine that it was a sign from the gods to foretell war or heavy rain. The Norsemen considered the rainbow as a bridge over which the gods passed from earth to their home in the sky. Others have tried to explain the phenomenon physically. Aristotle thought that the rainbow was caused by reflection of the sun's rays by the rain.

Since then physicists have found that it is not reflection, but refraction by the raindrops which causes the rainbows. Many complicated ideas about the rainbow have been formed. The difference in the rainbow depends considerably upon the size of the drops, and the width of the colored band increases as the size of the drops increases. The actual primary rainbow observed is said to be the effect of super-imposition of a number of bows. If the red of the second bow falls upon the green of the first, the result is to give a bow with an abnormally wide yellow band, since red and green light, when mixed, form yellow. This is a very common type of bow, one showing mainly red and yellow, with little or no green or blue.

The Rainbow Passage, a public domain text, can be found on page 127 of the 2nd edition of Grant Fairbanks' *Voice and Articulation Drillbook*. New York: Harper & Row.

Ek-8. Sesimizi Koruma Yolları

SESİMİZİ KORUMA YOLLARI

Hatalı ses kullanımını önlemek için neler yapmalıyım?

Hatalı ses kullanımı yeterli ya da uygun olmayan şartlarda yapılan ses üretimidir. Yetersiz solunum, solunum ve konuşmanın başlangıcının koordine edilmemesi, gırtlak, boğaz ve dilde gerginlik, ağız boşluğunun yetersiz rezonansı hatalı ses kullanımına neden olur.

Hatalı ses kullanımının başlangıcı yavaştır. Öyle ki tecrübeli bir profesyonel ses sahibi bile gergin bir anında uygun olmayan bir konuşma tekniği kullanabilir. Bu kısa zamanda kötü bir alışkanlık haline gelebilir. Vokal hijyen eğitimi, bu alışkanlıkların bu kısmının yapılmaması yönünden önem taşır ve gelişmelerini önler. Bu amaçla bazı hususlara dikkat edilmesi gerekir. Bu hususlar aşağıda özetlenmiştir.

1. Asla boğazınızı temizlemek için öksürmeyin. Bunun yerine yutkunun veya su için.
2. Asla fısıldayarak konuşmayın.
3. Soğuk algınlığı ve grip gibi bir üst solunum yolu enfeksiyonuna yakalanmamaya dikkat edin.
4. Kesinlikle sigara kullanmayın. Aşırı derecede alkol, çay ve kahve tüketmeyin. Sigaranın gırtlak kanserinin en önemli nedeni olduğunu unutmayın.
5. Mümkün olduğunca bağırılmamaya ve çığlık atmamaya dikkat edin. Aşırı derecede yüksek sesle konuşmayın.
6. Her gün en az 2 litre su için.
7. Yaşadığınız ortamın nemli olmasına dikkat edin.
8. Stresli olmamaya ya da stresinizi ortadan kaldırmaya özen gösterin
9. Profesyonel ses sanatçısı iseniz sesinizi ısıtıcı ve soğutucu ses egzersizleri yapın.
10. Ses probleminiz varsa her gün saat başı 5–10 dakika kesin ses istirahati yapın.
11. Mentollü veya anestezi boğaz pastilleri kullanmayın.

12. Baharatlı, acılı, ekşili ve asitli gıdaların tüketiminden kaçınmın. Dolu mide ile uyumayın.

13. Telefon görüşmelerinizi azaltın. Mümkün olduğunca kısa ve öz cümlelerle konuşmaya dikkat edin.

14. Konuşmaya başlarken nefes almayı unutmayın. Uzun cümlelerden kaçınmın ve her yeni cümleye nefes alarak başlayın. Nefes alırken omuzlarınızı ya da göğüs kafesinizi hareket ettirmeyin. Konuşma hızınızı azaltın. Sesinizin yorulduğunu hissederseniz konuşmayı sonlandırın. Sohbetleri siz başlatmayın.

15. Aspirin ya da benzeri ağrı kesicileri kullanmaktan kaçınmın. Özellikle bayanların regl dönemlerinde buna daha çok dikkat etmeleri gerekir.

16. Gürültülü ortamlarda konuşmaktan kaçınmın.

17. Gerekirse konuşmadan iletişimi sağlamak için yanınızda kâğıt ve kalem bulundurun.

Ek-9: Kişi Bilgi Formu**KİŞİ BİLGİ FORMU****Tarih:****1.BÖLÜM****1. Kişiyeye ait bilgiler**

Ad-Soyad:

Yaş:

Cinsiyet:

Boy:

Kilo:

2. Mesleğiniz nedir? Eğer birden fazlaysa, önce ilkinii, daha sonra ikincisini yazınız.

-
-

3. Daha önce sağlık probleminiz oldu mu? Eğer reflü, sık geçirilen üst solunum yolu enfeksiyonları, akciğer hastalıkları (astım gibi), hormonal düzensizlikler, şeker hastalığı, işitme problemleri, aşırı zayıflama ve aşırı kilo artışı, ruhsal problemler, perkinson vb. hastalıklar varsa lütfen aşağıda belirtiniz.

-
-

4. Daha önce ameliyat veya anestezi altında bir inceleme yapıldıysa lütfen yaklaşık günüyle beraber listeleyiniz.

-
-

5. Sürekli kullandığınız ilaçlar var mı? Eğer varsa isimlerini ve dozlarını belirtiniz.

Aspirin	Evet	Hayır	İsim:	Doz:
Antihistaminik	Evet	Hayır	İsim:	Doz:
Doğum kontrol ilaçları	Evet	Hayır	İsim:	Doz:
Diğer hormon ilaçları	Evet	Hayır	İsim:	Doz:
Anti-depresan ilaçlar	Evet	Hayır	İsim:	Doz:
Anti-asitler	Evet	Hayır	İsim:	Doz:
Sakinleştiriciler	Evet	Hayır	İsim:	Doz:
Diğerleri	Evet	Hayır	İsim:	Doz:

6. Alerji için kullandığınız ilaçları lütfen listeleyin.

-
-

7. Sigara, alkol kullanır mısınız?

- Sigara kullanıyorsanız kaç yıldır kullanıyorsunuz?
- Günde kaç paket tüketiyorsunuz?
- Alkol kullanıyorsanız hangi sıklıkla ve ne kadar tüketiyorsunuz?

8. Günde ne kadar kafeinli içecek tüketiyorsunuz? (Kahve, çay, kola)

9. Günde ortalama ne kadar sıvı tüketiyorsunuz?

2. BÖLÜM

Ses probleminin başlangıcı ve tanımlanması:

10. Lütfen var ise ses probleminizi kısaca özetleyiniz.

11. Sesinizdeki sorunlar ne kadar süre önce başladı?

12. Bu sorunlar nasıl başladı?

a. Kademeli

b. Zaman zaman

c. Aniden

3.BÖLÜM

13. Daha önce ses eğitimi çalışmaları yaptınız mı? Yaptıysanız süresini belirtiniz.

14. Diksiyon eğitimi aldınız mı? Aldıysanız süresini belirtiniz.

15. Üniversite eğitimine başlamadan önce İngiliz Diline yönelik Fonetik çalışmalarda bulundunuz mu?

16. Gevşeme çalışmalarına benzer bedensel gevşeme aktivitelerinde ya da spor faaliyetlerinde bulundunuz mu?/bulunuyor musunuz?

Ek-10. Konuşma (Sesletim) Sorunları Değerlendirme Formu

KONUŞMA (SESLETİM) SORUNLARI DEĞERLENDİRME FORMU

Adı ve Soyadı:

Yaşı:

Tarih:

CONSONANTS (Sessiz Harfler)

IPA	Words (Kelimeler)	DEĞERLENDİRME				
		1	2	3	4	5
b	business	1	2	3	4	5
d	difference	1	2	3	4	5
f	famous, family	1	2	3	4	5
g	legal	1	2	3	4	5
h	high	1	2	3	4	5
j	continuum	1	2	3	4	5
k	culture, classify	1	2	3	4	5
l	l̥ittle, legal	1	2	3	4	5
m	message mean	1	2	3	4	5
n	personal	1	2	3	4	5
ŋ	rang	1	2	3	4	5
p	paper	1	2	3	4	5
r	carry, relationship	1	2	3	4	5
s	social, space	1	2	3	4	5
ʃ	relationship	1	2	3	4	5
t	reputation	1	2	3	4	5
tʃ	culture	1	2	3	4	5
θ	think, anthropologist	1	2	3	4	5
ð	other, than	1	2	3	4	5
v	verbal, individual	1	2	3	4	5
w	what, word	1	2	3	4	5
z	business	1	2	3	4	5
dʒ	individual	1	2	3	4	5

VOWELS (Sesli Harfler)

IPA	Words (Kelimeler)	DEĞERLENDİRME				
		1	2	3	4	5
ʌ	culture	1	2	3	4	5
ɑ:	part	1	2	3	4	5
æ	that,have	1	2	3	4	5
e	Edward	1	2	3	4	5
ə	along, legal	1	2	3	4	5
ɜ: (r)	personal	1	2	3	4	5
ɪ	different,in	1	2	3	4	5
i:	lead	1	2	3	4	5
ɒ	lot	1	2	3	4	5
ɔ:	hall	1	2	3	4	5
u/ʊ	outlook	1	2	3	4	5
u:	who	1	2	3	4	5
aɪ	time, might	1	2	3	4	5
aʊ	outlook	1	2	3	4	5
oʊ	low	1	2	3	4	5
eɪ	generate	1	2	3	4	5
uə	continuum	1	2	3	4	5

1(Çok Az)**2(Az)****3(Orta)****4(Fazla)****5(Çok Fazla)**

Ek- 11. Voice Handicap Index (Ses Bozukluğu Skoru) Anket Formu**VOICE HANDICAP INDEX (SES BOZUKLUĞU SKORU) ANKET FORMU****Voice Handicap Index (Ses Bozukluğu Skoru) Anket Formu**

Aşağıdaki şıklar insanların genellikle kendi seslerini ve seslerinin kendi hayatlarındaki etkilerini değerlendirirken kullandıkları tanımlardır. Bu tanımlamalarla ne sıklıkla karşılaşıyorsunuz ilgili puanı daire içine alınız.(0=Hiç,1=Hemen hemen hiç, 2=Bazen, 3=Hemen hemen her zaman, 4=Her zaman)

Ad-Soyad:**Yaş:****Tel:****Tarih:**

BÖLÜM I	
1) İnsanların benim sesimi duymaları güç oluyor	0 1 2 3 4
2) İnsanlar özellikle gürültülü bir odada benim sesimi duymakta güçlük çekiyor	0 1 2 3 4
3) Ev dışında aileme seslenirken beni duymakta güçlük çekiyorlar	0 1 2 3 4
4) Telefonu kullanmak istediğimden daha az kullanıyorum	0 1 2 3 4
5) Sesim nedeniyle insan gruplarından uzak durmaya çalışıyorum	0 1 2 3 4
6) Sesim nedeniyle arkadaşlarım, komşularım ve/veya akrabalarım daha az konuşmaya başladım	0 1 2 3 4
7) İnsanlar yüz yüze konuşurken konuşmamı tekrarlamamı istiyorlar	0 1 2 3 4
8) Ses problemim özel ve sosyal hayatımı kısıtlıyor	0 1 2 3 4
9) Sesim nedeniyle karşılıklı konuşmalarda kendimi dışarıda bırakılmış hissediyorum	0 1 2 3 4
10) Ses problemim kendime olan güvenimi kaybetmeme neden oluyor	0 1 2 3 4
BÖLÜM II	
1) Konuşurken ağızdan çok fazla hava kaçıışı olduğunu hissediyorum	0 1 2 3 4
2) Gün boyunca sesimde değişiklikler oluyor	0 1 2 3 4
3) İnsanlar sesime ne olduğunu soruyorlar	0 1 2 3 4
4) Sesimi kuru ve çatallı hissediyorum	0 1 2 3 4
5) Sesimi çıkartmak için kendimi çok zorladığımı hissediyorum	0 1 2 3 4
6) Sesimin berraklığı hiç belli olmuyor	0 1 2 3 4
7) Sesim farklı çıktığı zaman değiştirmeye çalışıyorum	0 1 2 3 4
8) Konuşmak için efor sarf etmem gerekiyor	0 1 2 3 4
9) Sesim geceleri daha kötü oluyor	0 1 2 3 4
10) Sesim konuşmamın ortasında problem çıkartmaya başlıyor	0 1 2 3 4
BÖLÜM III	
1) Başkalarıyla konuşurken sesimden dolayı kendimi gergin hissediyorum	0 1 2 3 4
2) İnsanlar benim sesimden rahatsız olmuş gibi görünüyor	0 1 2 3 4
3) Başka insanlar benim ses problemimi anlamıyor	0 1 2 3 4
4) Ses problemim sınırlarımı alt üst ediyor	0 1 2 3 4
5) Ses problemim nedeniyle daha az dışarıya çıkıyorum	0 1 2 3 4
6) Sesim kendimi kapana sıkışmış gibi hissetmeme neden oluyor	0 1 2 3 4

7) İnsanlar konuşmamı tekrarlamamı istedikleri zaman kendimi kızgın hissediyorum	0 1 2 3 4
8) İnsanlar konuşmamı tekrarlamamı istedikleri zaman kendimi suçlu hissediyorum	0 1 2 3 4
9) Sesim kendimi yetersiz hissetmeme neden oluyor	0 1 2 3 4
10) Ses problemimden dolayı utanç hissediyorum	0 1 2 3 4

Ek-12. Uygulanan Ses Eğitimi Derslerine İlişkin Öğrenci Görüşleri Alma Formu

UYGULANAN SES EĞİTİMİ DERSLERİNE İLİŞKİN ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ ALMA FORMU

Bu form, yapılan ses eğitimi dersleri süreci içerisinde kullanılan yöntem ve teknikler hakkındaki düşüncelerinizi, uygulanan çalışmaların neden-sonuç ilişkisini, tercihlerinizi belirleme amacıyla hazırlanmıştır.

Erciyes Üniversitesi
Güzel Sanatlar Fakültesi
Müzik Bölümü
Okt. Gül Fahriye EVREN

Adı-Soyadı:

Tarih:

- Size uygulanan Ses Eğitimi çalışmalarının amaç ve önemi neydi?
- Bu çalışmada neler öğrendiniz? Kendinizi başarılı ve eksik bulduğunuz yönler nelerdi?
- Yapılan Ses Eğitimi derslerinin İngilizce Sesletim dersiniz için ve genel anlamda sizlere olumlu katkıları oldu mu? Olduysa ne gibi katkılar sağladı? Belirtiniz.
- Uygulanan ses eğitimi çalışmalarının size göre eksik ve eleştirilecek yönleri var mıydı? Varsa bunlar nelerdir?

- Ses eğitimi çalışmaları boyunca en çok ilginizi çeken çalışma hangisi oldu? Lütfen belirtiniz.

Ek-13. Ses Eğitimi Süresince Deney Grubuna Uygulanan Çalışmalar

1. Bedensel ve zihinsel rahatlığı sağlama amacıyla yapılan germe ve gevşeme çalışmaları

- Kafamızla küçük daireler çizip, boynunuza ellerinizle masaj uygulayınız ve ardından, sağ elle sol kürek kemiğinin üst kısmındaki, sol elle sağ kürek kemiğinin üst kısmındaki kası sıkıp, kolu aniden (yer çekimine) bırakınız.
- Önce sağ kolla daha sonra sol kolla yarım daire çizip kolu, yer çekimine bırakınız ve omuzları yukarı doğru çekip gerdikten sonra yine aniden aynı hareketi uygulayınız.
- Sağ kol ve sol kolu yüzme hareketiyle çeviriniz.
- Yukarı yükselme, ileri ve geri germe hareketi uygulayınız (Aynı anda sırtı gerip, sonra gevşeterek).
- Başı sağa doğru yatırıp, sağ elle başı iterek iki yönlü güç uygulayınız, aynı hareketi sol tarafta yapınız.
- Başı öne doğru iterken, elleri alında birleştirip ters etki ile iki yönlü güç uygulayınız, aynı hareketi elleri başın arkasında birleştirip uygulayınız.
- Elleri önde birleştirip, iki yönlü güçle ellerinizi itip, çekiniz
- Yüzünüze küçük hareketlerle masaj uygulayınız (Kaşlardan başlayıp, alına uygulanan ve çeneye doğru aşağı inen masaj)

2. Doğru solunum alışkanlığı kazandırabilmek amacıyla yapılan alıştırmalar

- Diyafram desteği için en çok bilinen çiçek koklama ve köpek soluması örneklerinin uygulanması.
- Yatar pozisyonda karnın üzerine kitap konarak nefes aldıktan sonra 5'e kadar sayıp tutarak, nefesi aniden boşaltınız.
- Karın kasları için tam ya da yarım mekik çalışması yapınız (Vücudu zorlamadan günde 20, 2.hafta 30 ve gittikçe artarak).

- Evinizde, belli bir mesafedeki masa üzerine konan mumu kontrollü bir nefes desteği ile söndürmeye çalışınız.

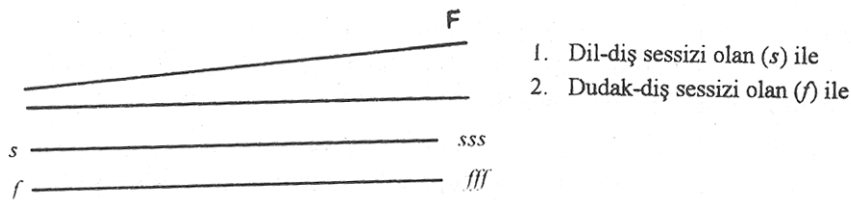
Mum Alevine Üfleme: Nefes mum alevine 1 karış (20-25cm) mesafeden bir basınçla, diyafram ve kaburgaların denetiminde üflenir.

- “s” ve “f” sessiz harfleri ile solunum çalışmaları

Orta kuvvette verilen uzun ve bağlı (legato) soluklar

	Soluk alma	Soluk tutma	Soluk verme
1. Aşama	(Kısa sürede ve rahatça alma) " " " " " " " " " " " " " " "	(Soluğu bir süre tutma) " " " " " " " " " " " "	(F----- ile verme) Beşe kadar sayma Yediye kadar sayma Dokuza kadar sayma
2. Aşama	(Çabuk-rahatsız ve derin alma) " " " " " " " " " " " "	(Soluğu bir süre tutma) " " " " " " " " " " " "	(S-----ile verme) Yediye kadar sayma Dokuza kadar sayma Onbire kadar sayma
3. Aşama	(Çabuk-rahatsız ve derin alma) " " " " " " " " " " " "	(Soluğu bir süre tutma) " " " " " " " " " " " "	(S-----ile verme) Dokuza kadar sayma Onbire kadar sayma Onüç kadar sayma

Orta kuvvetliden kuvvetliye doğru basıncı artan uzun ve bağlı soluklar(legato)

Alıştırmanın her tekrarlanışında soluğun düzenli, daha yavaş ve uzun sürede verilmesine basıncının düşmemesine dikkat edilmelidir.

Kuvvetli ve yarı kuvvetli verilen uzun ve bağlı soluk

Kuvvetli (f) Forte

Bitirişte, kalan hava basınçla boşaltılmalı

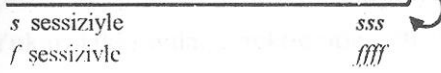
Yarı kuvvetli (mf) Mezzoforte

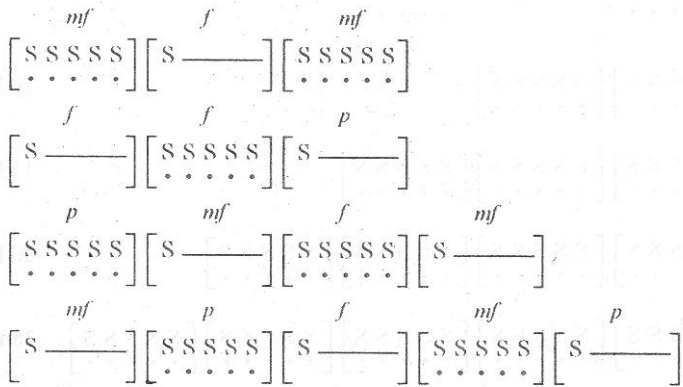
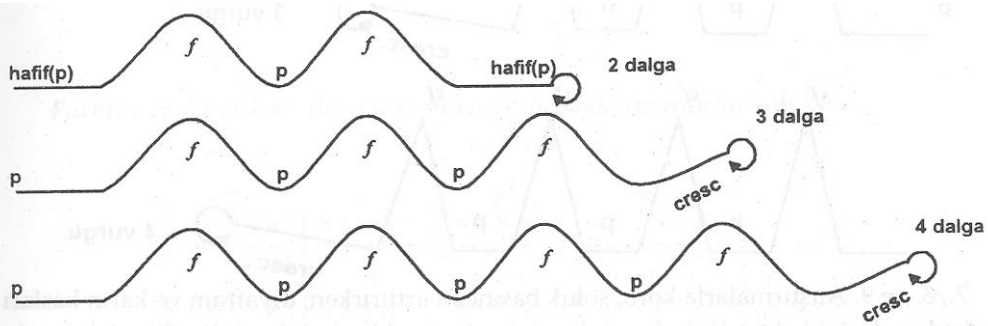
Bitirişte, kalan hava basınçla boşaltılmalı

Hafif verilen uzun ve bağlı soluk(Legato)

Hafif (p), Piano

Bitirişte, kalan hava basınçla boşaltılmalı

- a) \overline{s} \overline{kah}
- b) \overline{s} \overline{kah} \overline{s} \overline{kah}
- c) \overline{s} \overline{s} \overline{kah} \overline{kah}
- d) \overline{s} \overline{kah} \overline{s} \overline{kah} \overline{s} \overline{kah}
- e) \overline{s} \overline{s} \overline{s} \overline{kah} \overline{kah} \overline{kah}
- g) \overline{s} \overline{kah} \overline{s} \overline{kah} \overline{s} \overline{kah} \overline{s} \overline{kah}
- g) \overline{kah} \overline{s}
- h) \overline{kah} \overline{s} \overline{kah}
- ı) \overline{s} \overline{kah} \overline{s}
- i) \overline{F} , \overline{m} , \overline{p}
 \overline{kah} \overline{kah} \overline{kah}
- j) \overline{p} \overline{mf} \overline{F}
- k) \overline{F} \overline{mf} \overline{p}

- “pıh, tıh, kıh” hecelerini güçlü bir şekilde fırlatarak, nefes kontrolüyle söylemeye çalışınız.
- “pa, fa” hecelerini, güçlü bir şekilde fırlatarak nefes kontrolüyle söylemeye çalışınız.

3. Dilin Hareketini Geliştirici Çalışmalar

- Ağız içinde dili sağ ve sol yanağa değdirerek hızlı bir şekilde hareket ettiriniz.
- Diliniz ile dişlerinizi teker teker saymaya çalışınız.
- AĞZINIZI AÇIP, dilinizi dümdüz dışarı çıkardıktan sonra ileri ve geri hareket ettiriniz. Bunu hızlı bir şekilde defalarca yapınız.
- Dil ucunun damağa doğru kıvrılmasını sağlayarak -rrrrrrr harfini hızlı, uzun ve daha sonra dalgalı bir şekilde söylemeye çalışınız.
- Hızlı bir şekilde defalarca “la-la-la-la-la-la”, “lo-lo-lo-lo-lo-lo” deyiniz.
- Hızlı bir şekilde defalarca “bla-bla-bla-bla-bla-bla”, “blo-blo-blo-blo-blo-blo” deyiniz.
- Hızlı bir şekilde defalarca “bla-la-lam”, “blo-lo-lom” deyiniz.

4. Çene için Verilen Çalışmalar

- Elinizi alt çenenize dayayarak “çak, çak” deyiniz, aynı zamanda kafanızı da yukarıya doğru iterek, çene kaslarınızı çalıştırmayı sağlayınız.
- Çenenizi ileri, geri, sağa, sola doğru hareket ettirip, çene eklemlerine masaj yapınız.
- Çenenizle sağdan sola ve soldan sağa daireler çizerek sakız çiğneme hareketi uygulayınız.
- Çenenizi yer çekimine bırakıp, tekrar yukarı çekiniz ve bunu rahat ve yumuşak bir şekilde hızlandırıp tekrar ediniz.

5. Dudak Çalışmaları

- Dudaklarınızı kapatıp kuvvetli bir şekilde sıkıp, daha sonra gevşetiniz.
- Dudaklarınızı iyice yayarak gülümseyin ve daha sonra tam tersi bir öpücük verecemiş gibi büzün ve bunu ardı ardına tekrar edin. Bu hareketi dudaklar açıkken de uygulayınız.
- Çenenizi kapatıp, dişlerinde birbirine değmesine dikkat ederek “mi, mu, mi, mu” ve ardından “fe, ve”, “pe, be”, “u, ü”, “o, ö” ile devam edin. Bu çalışmayı dudak kaslarınız yoruluncaya kadar devam ediniz.
- Üst dudakla burnunuz arasına yatay olarak bir kalem sıkıştırarak Türkçe ya da İngilizce metinler okumayı deneyiniz. Aynı işlemi kalemi, dişlerin arasına koyarakta tekrar ediniz.
- Bak-Tak, Kas-Yaş, Bul-Dul, Tan-Kan, Dur-Kur, Pek-Çek, Pas-Tas kelimelerini hızlı ve vurgulu bir şekilde söylemeye çalışınız.

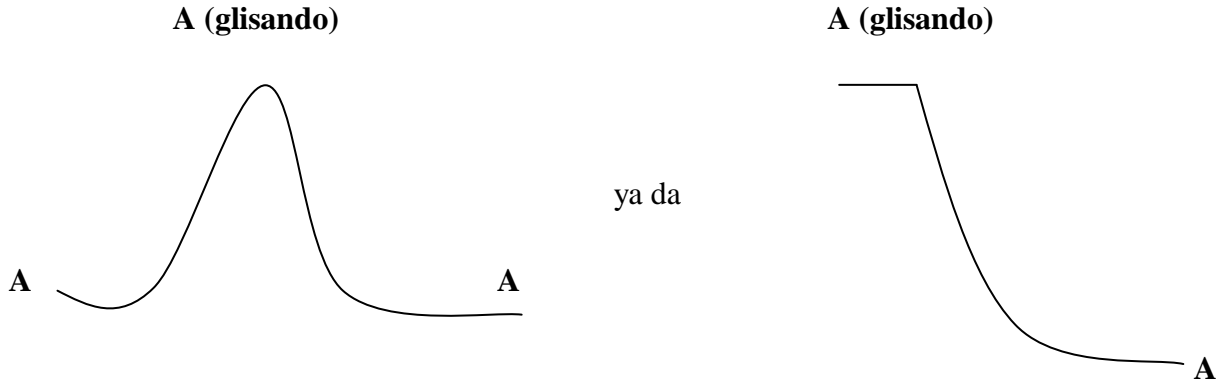
5. Rezonans Çalışmaları

- Ağız kapalı haldeyken sakız çiğneme hareketleriyle “-m” harfini tınlattmaya çalışınız.
- Bir önceki çalışmadan sonra, eğilerek aynı çalışma tekrarlanıp ardından mam, mom, mim, mum, mem, müm, möm gibi heceleri tekrar ediniz.
- “-mam,- maaaa”, “-mim, -miiii”, “-möm, -möööö”, “-mem, -meeee”, “mom, -moöoo” gibi hecelerin vokal seslerini uzatarak ve esneme hareketiyle sesi büyütme çalışınız.

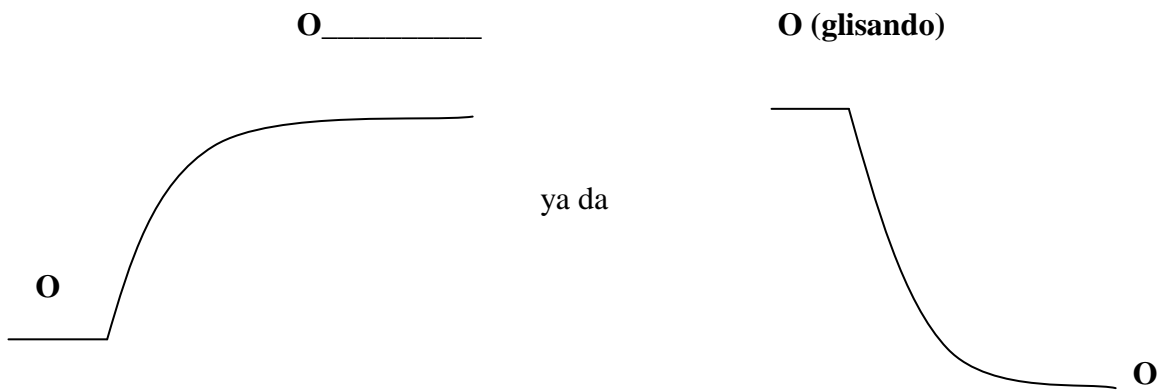
Not: Ses eğitimi süresince deney grubuna yaptırılan çalışmaların bazılarında Suna Çevik (1999) Koro Eğitimi ve Yönetim Teknikleri, Mustafa Yurdakul (2000) Güzel Şarkı Söyleme ve Sesi Geliştirmede Kesin Başarının Yolları, Birol Vural (2005) Uygulama ve Örneklerle Doğru ve Güzel Konuşma Sanatı kaynaklardan yararlanılmış, verilen bazı çalışmalar da araştırmacının kendi tarafından geliştirilmiştir.

Ek-14. Vokal Seslerle Yapılan Egzersizlerden Örnekler

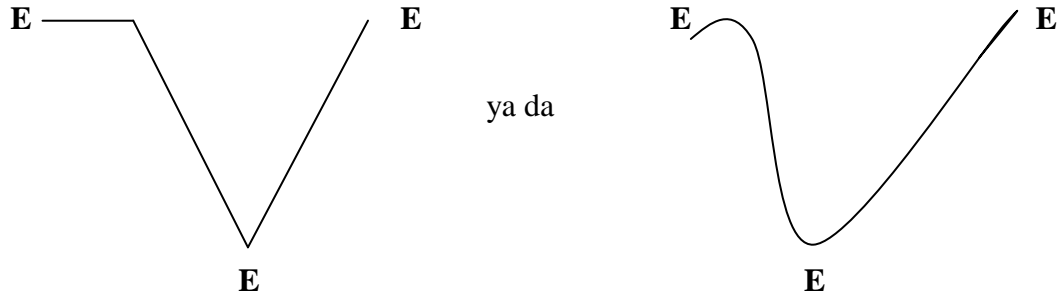
Örnek: Birine karşı öfkeli ve kızgınken verdiğimiz tepkide seslendirdiğimiz “a” vokaline benzer bir şekilde pest tondan, ulaşılabilen en üst (tiz) tona çıktuktan sonra hemen tekrar glisando yaparak pest tonda bitirmek.

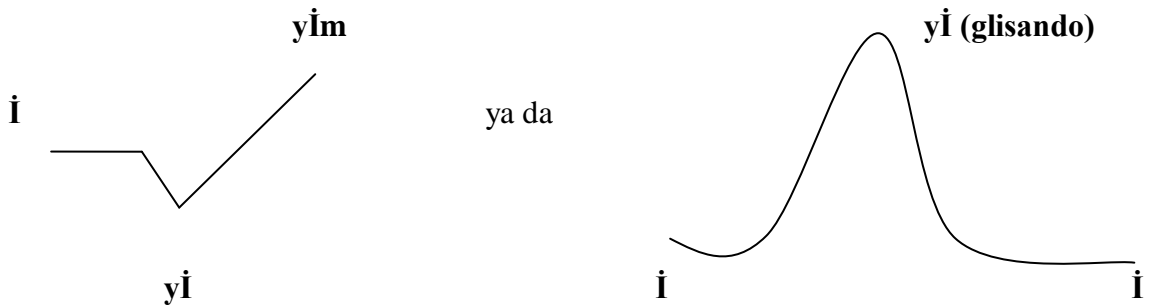
Örnek: Uzun zamandır karşılaşmadığımız birini gördüğümüzde, şaşırarak seslendirdiğimiz “o” vokalinin pest tondan, ulaşılabilen en üst tona çıkarak söylemek, bir süre orada kaldıktan sonra sonlandırmak.

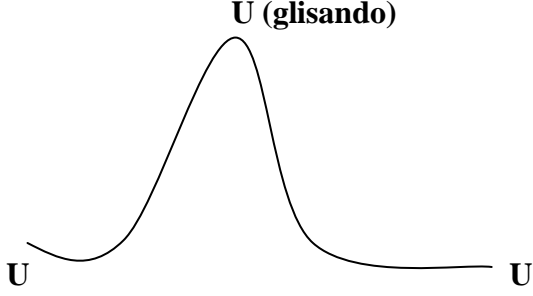
Örnek: Gündelik yaşantımızda, karşımızdaki bireye nasıl olduğunu sorduktan ve yanıt aldıktan sonra (hal, hatır sorma), iletişim sürecindeki bireylerin karşılıklı sessiz kalması ile bireylerden birinin sorduğu “ee daha daha nasılsın” soru cümlesindeki “e” vokalini üst tondan pest tona geçiş yaparak söylemek.

Örnek: “Nasılsın” sorusuna verilen vurgulu bir “i-yi-yim” yanıtındaki, “i” vokalini esner gibi ve biraz da abartarak söylemek.

Örnek: Sevinç anında ya da köpek uluması örneğinde, seslendirilen “u” vokali pest tondan, ulaşılabilen en üst tona (yukarı) çıktıktan sonra hemen tekrar glisando yaparak pest tonda (aşağı) bitirmek.

Not: Vokallerle yapılan egzersizler uzman görüşü alınarak, araştırmacı tarafından geliştirilmiştir.

Ek-15. Deney Grubuna Uygulanan Ses Egzersizlerinden Örnekler

mm mm

i i

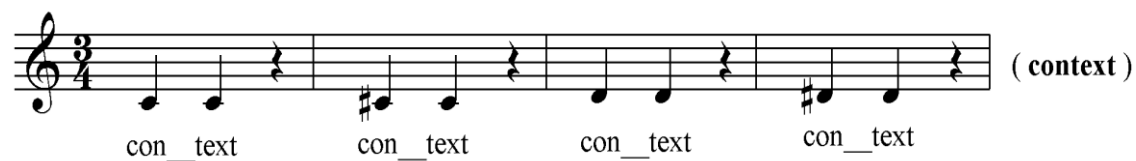
i i

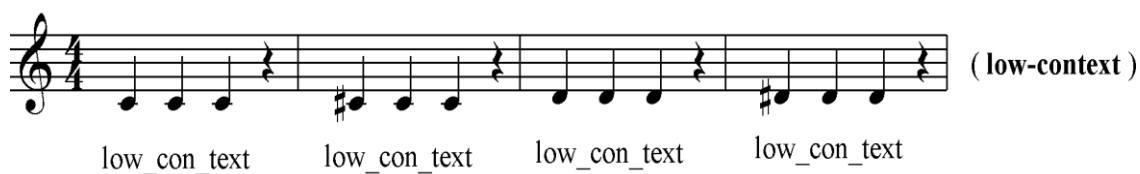
za za za za za

va va va va va va va va va

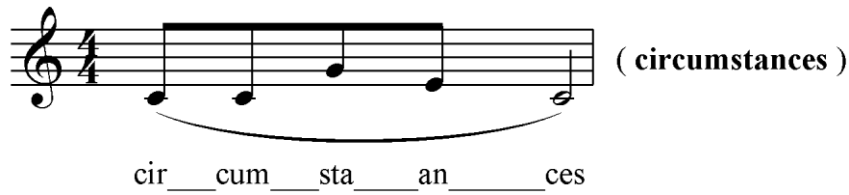
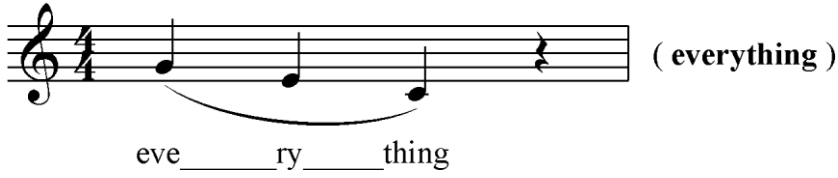
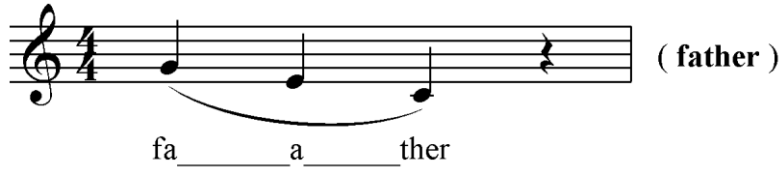
con_text con_text con_text con_text (context)

low_con_text low_con_text low_con_text low_con_text (low-context)

shi i i i ps (ships)

Not: İngilizce olan egzersizler, uzman görüşü alınarak Konuşma Sorunları Değerlendirme Ölçeği için kullanılan pasaj içerisindeki sorunlu harflerdeki kelimelerin kullanılmasıyla, araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

Ek-16. Deney ve Kontrol Gruplarına Uygulanan Müziksel İşitme Soruları

1. Sesler

2. Ezgi Kalıbı

3. Ritm Kalıbı

Not: Deney ve kontrol gruplarına uygulanan müziksel işitme soruları uzman görüşleri alınarak araştırmacı tarafından oluşturulmuştur.

Ek-17. Uygulanan İngilizce Tekerlemeler (Tongue Twisters)

How much wood would a woodchuck chuck

If a woodchuck could chuck wood?

He would chuck, he would, as much as he could,

And chuck as much as a woodchuck would

If a woodchuck could chuck wood.

•

Peter Piper picked a peck of pickled peppers.

Did Peter Piper pick a peck of pickled peppers?

If Peter Piper Picked a peck of pickled peppers,

Where's the peck of pickled peppers Peter Piper picked?

Four fine fresh fish for you

•

A Tudor who tooted a flute

tried to tutor two tooters to toot.

Said the two to their tutor,

"Is it harder to toot

or to tutor two tooters to toot?"

•

Ruby Rugby's baby brother brought her rubber baby buggy bumpers.

Six silly sisters selling shiny shoes

•

Which wrist watches are Swiss wrist watches?

•

If a dog chews shoes, whose shoes does he choose?

•

Red lorry, yellow lorry

•

A skunk sat on a stump and thunk the stump stunk,
but the stump thunk the skunk stunk.

•

If Peter Piper didn't pick a pack of pickled pepper,
who picked a pack of pickled pepper?

•

I saw Esau kissing Kate.

I saw Esau, he saw me

and she saw I saw Esau.

I'm loking back,
To see if she's looking back,
To see if I'm looking back,
To see if she's looking back
at me!

Silly Sally swiftly shooed seven silly sheep.
The seven silly sheep Silly Sally shooed
shilly-shallied south.

"These silly sheep shouldn't sleep in a shack," she said.

"Silly sheep should sleep in a shed!"

A big black bug bit a big black bear
and made the big black bear bleed blood.

She sells seashells by the seashore.
The shells she sells are surely seashells.
So if she sells shells on the seashore,
I'm sure she sells seashore shells.

Said the flea to the fly in the flue.

Said the flea. "Oh, what shall we do?"

Said the fly, "Let us flee!"

Said the flea, "Let us fly!"

So they flew through a flaw in the flue.

•

Theophilus Thistle, the successful thistle sifter,

sifted a sieve of unsifted thistle.

If Theophilus Thistle, the successful thistle sifter,

sifted a sieve of unsifted thistles,

how many thistles did Theophilus Thistle sift?

•

A big black bug bit a big black bear

•

The bootblack brought the black boot back

•

Brad's big black bath brush broke

•

The blue bluebird blinks

•

Chop shops stock chops

Friendly Frank flips fine flapjacks

•

Freshly fried fresh fish

•

Fat frogs flying past fast

•

Greg's great-grandma grew aghast at Greg's grammar

•

Three gray geese in the green grass grazing. Gray were the geese and green was the grass

•

Crisp crusts crackle and crunch

•

Listen to the local yokel yodel

•

Lesser leather never weathered wetter weather beter

•

The myth of Miss Muffet

-

A noisy noise annoys an oyster

Nine nice night nurses nursing nicely

-

Old oily Ollie oils old oily autos

-

Please pay promptly

-

Peter Piper picked a peck of pickled peppers

A peck of pickled peppers Peter Piper picked

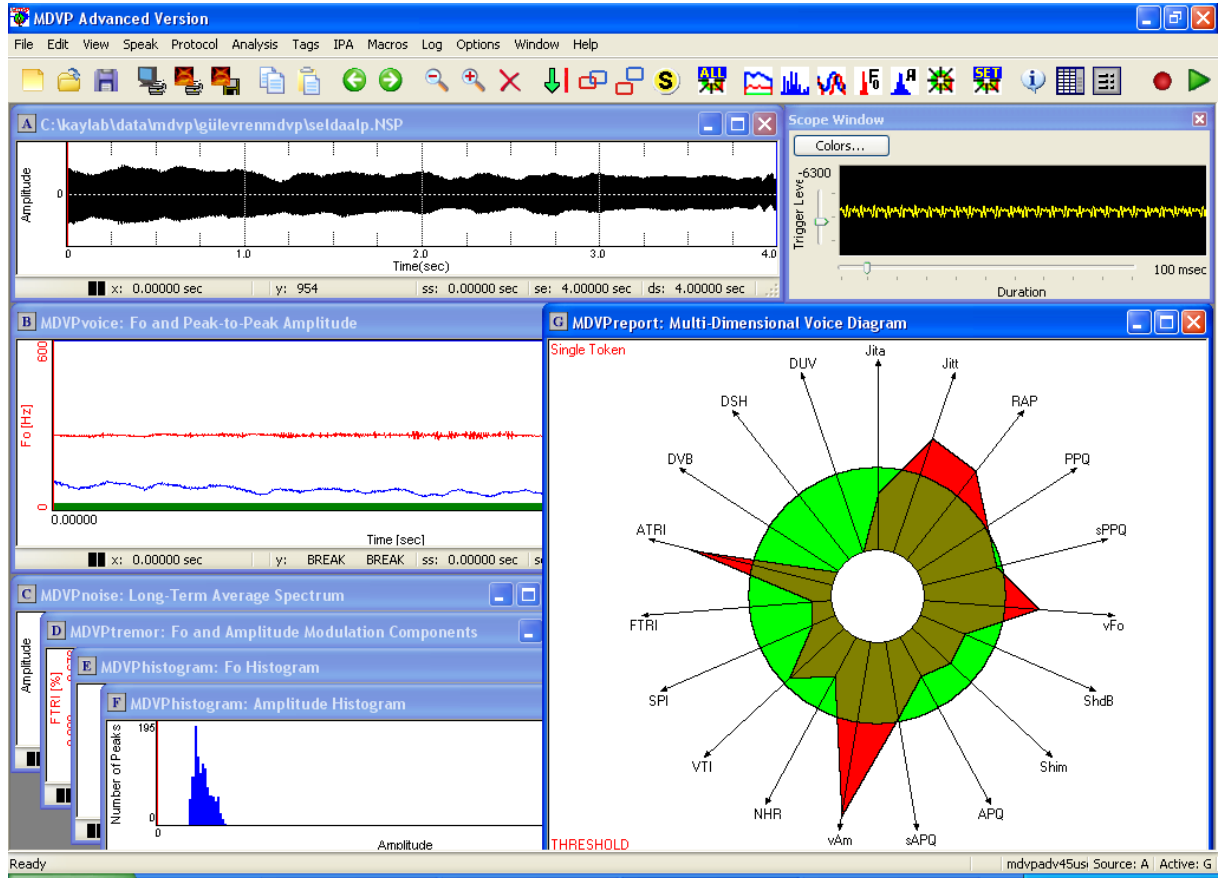
If Peter Piper picked a peck of pickled peppers,

How many peppers did Peter Piper pick?

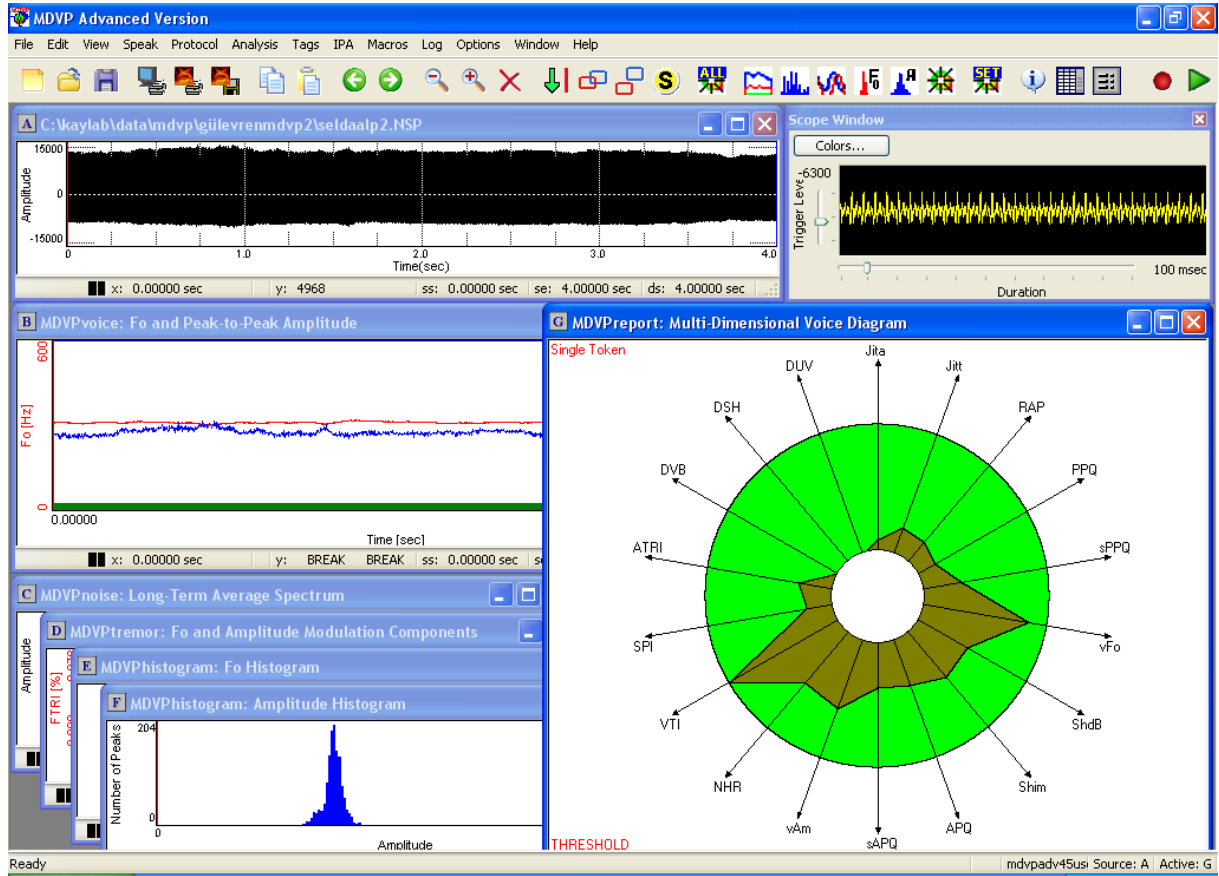
-

Rubber baby buggy bumpers

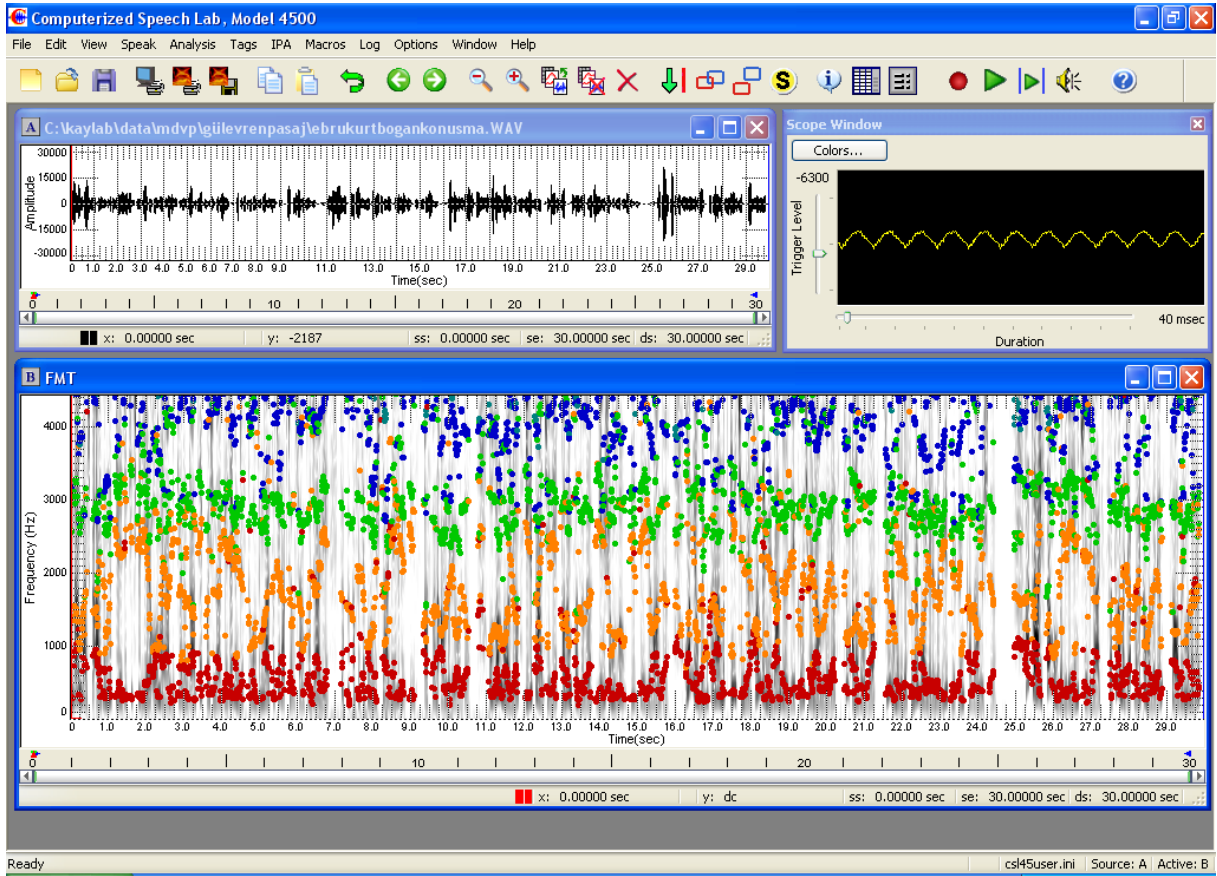
Ek-18. Ses Eğitimi Öncesi MDVP Görüntüleri

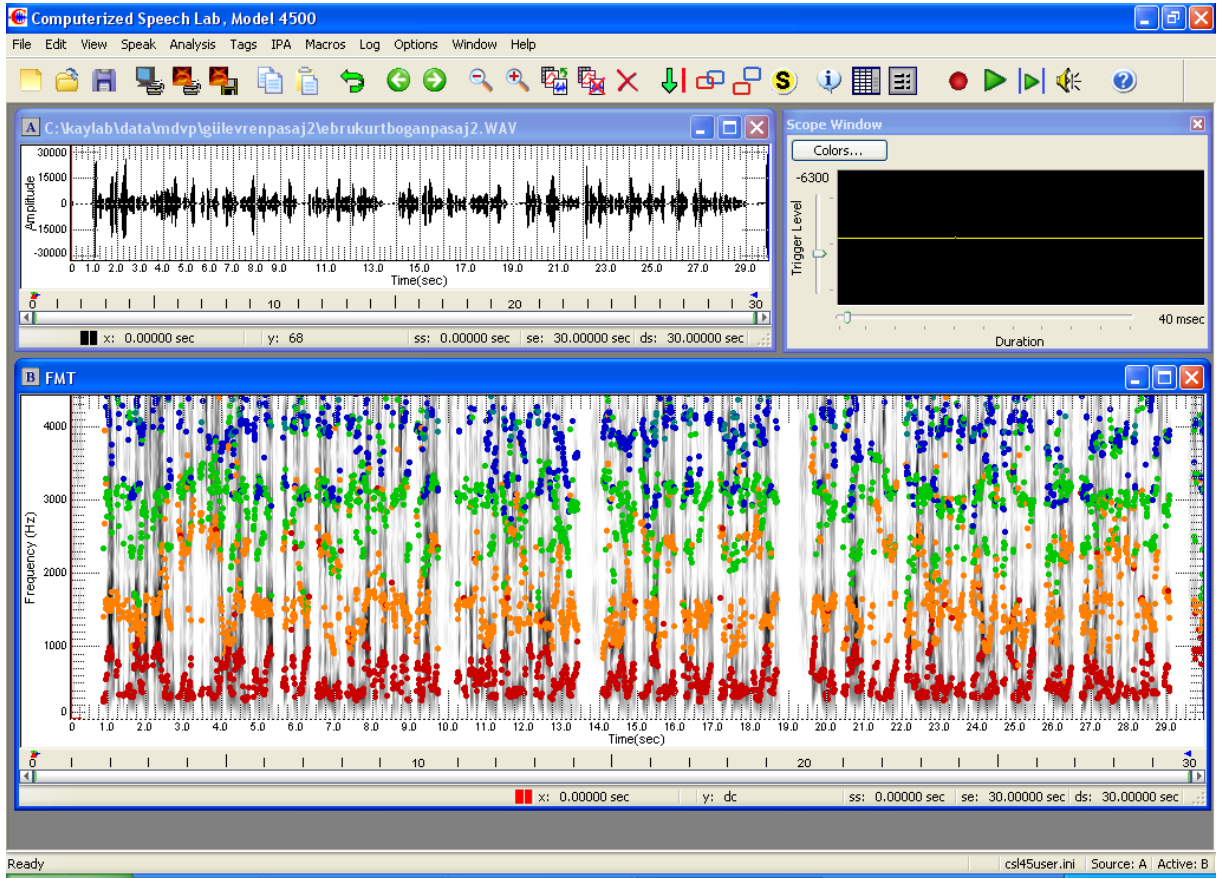
Ek-19. Ses Eğitimi Sonrası MDVP Görüntüleri

Ek-20. Ses Eğitimi Öncesi CSL Main Görüntüleri

Ek-21. Ses Eğitimi Sonrası CSL Main Görüntüleri

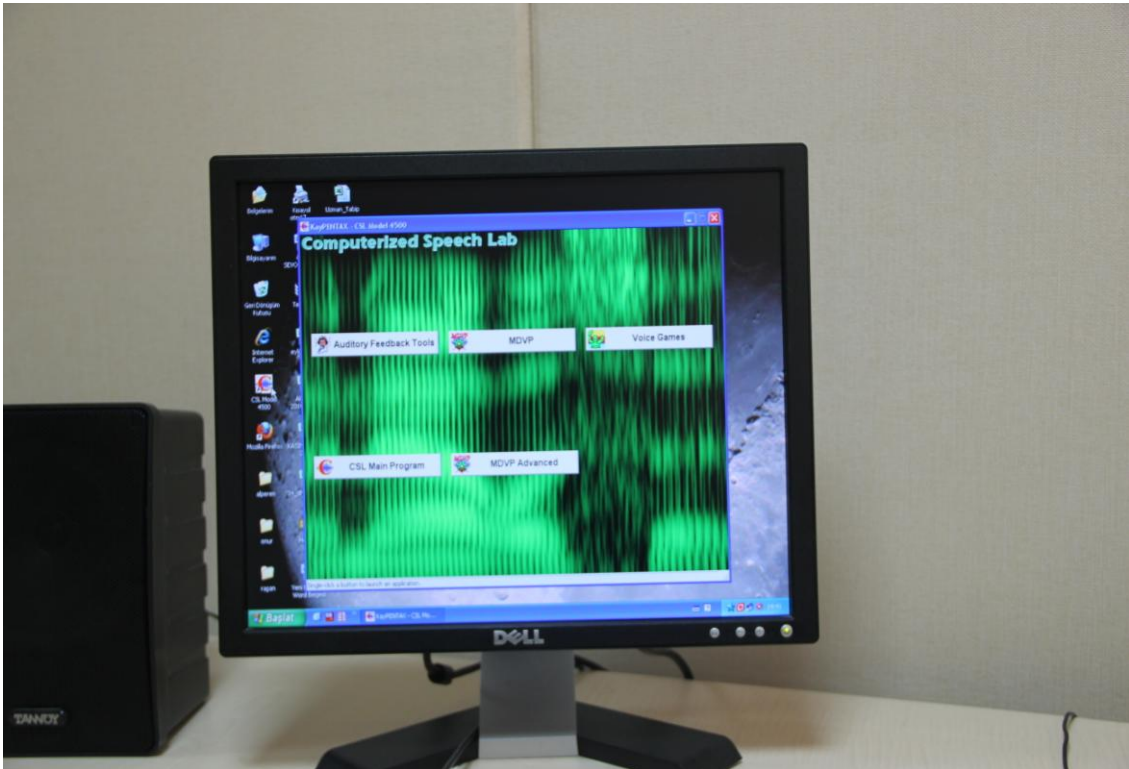
Ek-22. Deney ve Kontrol Gruplarının, Kulak Burun Boğaz Muayenelerinin ve VLS Kayıtlarının Alındığı Odaya Ait Görüntüler

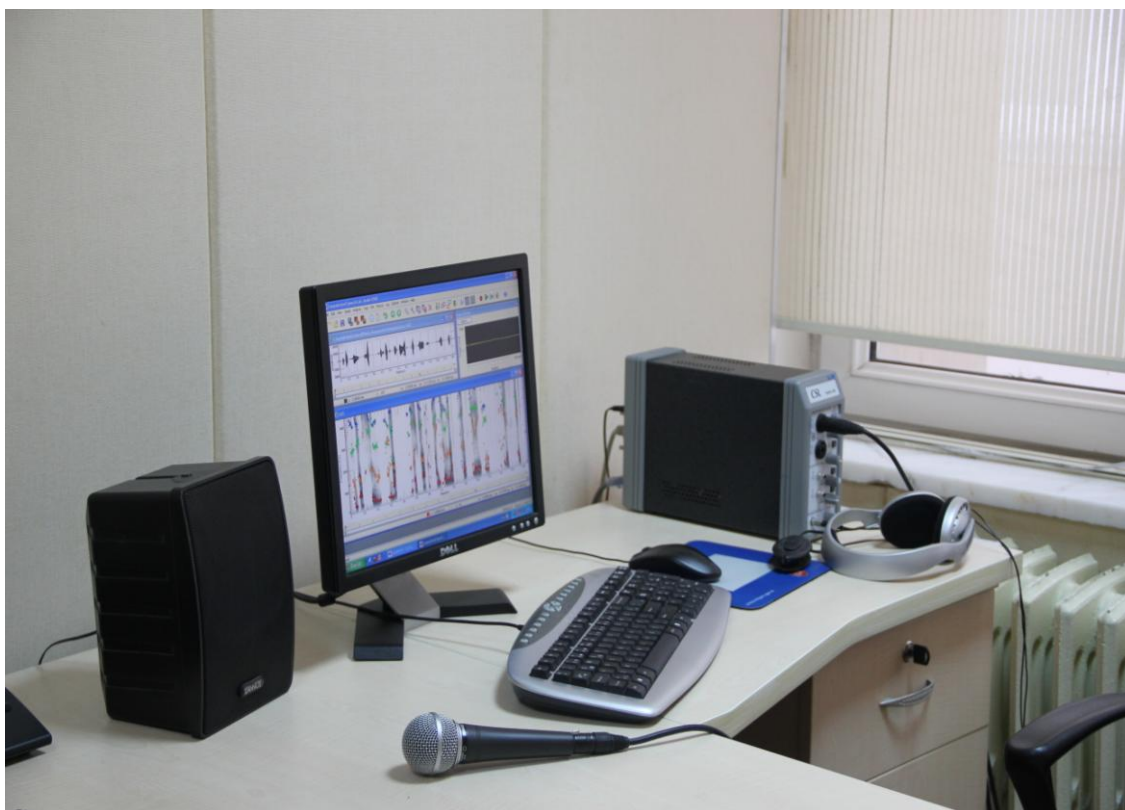
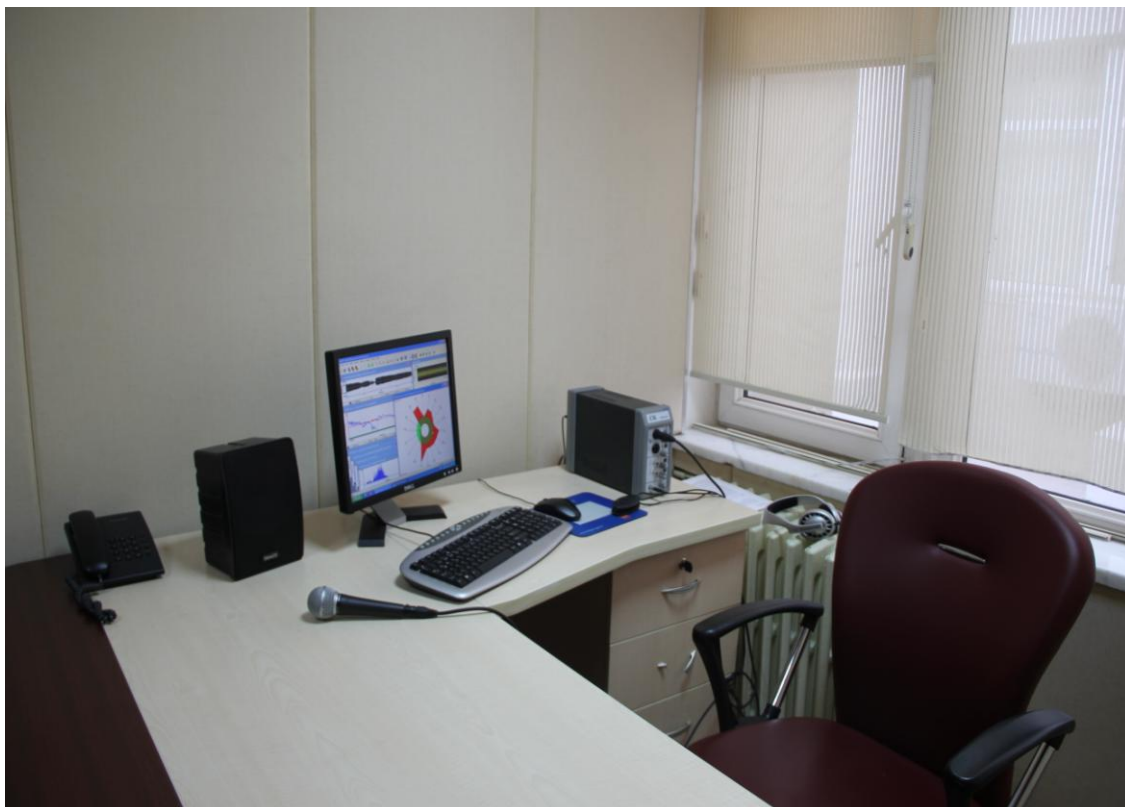

Ek-23. Deney ve Kontrol Gruplarının Odyometri Testlerinin Yapıldığı Odaya ve Kullanılan Cihazlara Ait Görüntüler

Ek-24. Sesin Akustik Ölçümlerinin Yapıldığı Odaya ve Kullanılan Cihazlara Ait Görüntüler

T. C.

SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü
Özgeçmiş

Adı Soyadı:	Gül Fahriye EVREN	İmza:	
Doğum Yeri:	Ankara		
Doğum Tarihi:	20/03/1982		
Medeni Durumu:	Bekar		

Öğrenim Durumu

Derece	Okulun Adı	Program	Yer	Yıl
İlköğretim	Osman Nuri Çınar İlköğretim Okulu		Antalya/Elmalı	1993
Ortaöğretim	Fethiye Merkez Ortaokulu		Muğla/Fethiye	1996
Lise	Fethiye Sağlık Meslek Lisesi	Çevre Sağlığı Teknisyenliği	Muğla/Fethiye	2000
Lisans	Selçuk Üniversitesi	Müzik Eğitimi	Konya	2004
Yüksek Lisans	Selçuk Üniversitesi	Müzik Eğitimi	Konya	2006

Becerileri:	
-------------	--

İlgi Alanları:	
----------------	--

İş Deneyimi:	2004-2005 Selçuk Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Ücretli Öğretim Görevlisi 2004-2006 Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Ana Bilim Dalı Ücretli Öğretim Görevlisi 2006-.. Erciyes Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Müzik Bölümü Okt
--------------	--

Aldığı Ödüller:	
Hakkımda bilgi almak için önerebileceğim şahıslar:	Prof. M. Salih ERGAN Prof. Yusuf AKBULUT Doç. Dr. Nalân YİĞİT Doç. Keriman DAVRAN
Tel:	05056110065
Adres	Mevlana Mahallesi Anaşehir Kınaş Evleri A7 Blok Kat:5 Daire:19 Talas/Kayseri